

Raftul
Denisei

Cartea anului 2013 în Suedia

Lena
Andersson

Pasiune pură

roman distins cu
PREMIUL AUGUST

book
HUMANITAS
fiction

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte a apărut cu sprijinul financiar
acordat de The Swedish Arts Council
(Consiliul Artelor din Suedia).

LENA ANDERSSON

Pasiune pură

Un roman despre iubire

Traducere din suedeză și note de
LILIANA DONOSE SAMUELSSON

HUMANITAS
fiction

Cel care [...] în mod ilegal ia și folosește sau își însușește ceva ce nu-i aparține este condamnat pentru samavolnicie [...]. Aceeași sentință i se va aplica celui care, chiar dacă nu își însușește ilegal ceva, sparge sau demontează o broască sau violează în alt fel proprietatea altuia, sau, recurgând la violență sau la amenințări, împiedică pe cineva să-și exercite dreptul de proprietate sau de a lua ceva.

*Codul penal al Regatului Suediei,
capitolul 8, paragraful 8*

Ester Nilsson era numele unei persoane. Poetă, eseistă, în vârstă de treizeci și unu de ani, cu opt broșuri concise la activ. Unii îi găseau textele intran - sigente, alții, amuzante, iar cei mai mulți n- auziseră niciodată de ea.

Realitatea i se înfățișa lui Ester ca o copie devas - tator de exactă a imaginii plămădite de propria conști ință, drept care trăia cu ambiția că lumea e conformă vederilor ei. Cu alte cuvinte, că oamenii au de la natură capacitatea de a percepe lumea așa cum este ea în rea litate, cu condiția să observe cu mare aten ție și fără să se mintă pe ei înșiși. A fi subiectiv însemna să fi i obiectiv, și a fi obiectiv însemna să fii subiectiv. Cel puțin la asta râvnea Ester.

Știa foarte bine că transpunerea exactă a unor astfel de lucruri în cuvinte se oprea la nivelul exprimării aproximative, dar ea se străduia totuși să treacă de această barieră, fiindcă orice alt ideal devenea prea ușor de atins pentru intelectul celor care se amăgesc și se eschivează – pentru cei mai puțin scrupuloși cu

privire la influența reciprocă a fenomenelor și la formularea acestui proces în cuvinte.

Cu toate astea, Ester trebuia de fiecare dată să accepte că limba rămânea vagă. La fel și gândul. Deși alcătuit din percepții sistematizate și limbă, nu te puteai bizui pe el și pe autenticitatea pe care și-o revendica.

Abisul îngrozitor dintre gând și cuvinte, dintre ceea ce vrei să exprimi și exprimare, dintre adevăr și neadevăr, precum și tot ce rodește în acel spațiu liber fac obiectul acestei povești.

De la vârsta de optsprezece ani, când Ester Nilsson a înțeles că rostul vieții e, până la urmă, să alungi melancolia și, în acest scop și fără ajutorul nimănui, a descoperit ideile și limbajul, viața nu i s-a mai părut deloc tristă, nu s-a simțit nici măcar abătută, ca tot omul. Lucra intens la decodarea lumii și a condiției umane. După terminarea studiilor de filozofie la Institutul Regal de Politehnică din Stockholm și după predarea lucrării de diplomă, în care a vrut să împletească filozofia anglo-saxonă cu cea franceză, adică să aplice minimalismul și logica școlii analitice ideilor pompoase despre viață ale școlii continentale, Ester a lucrat ca scriitoare independentă.

Din ziua în care a descoperit limbajul și ideile și a înțeles limpede care îi este menirea, Ester a respins definitiv attributele unei existențe costisitoare: nu cheltuia mult pe mâncare, avea grijă să folosească metode contraceptive, călătorea rațional, nu se împrumuta nici de la bănci, nici de la persoane particulare și evita toate situațiile care ar fi putut-o îndepărta de preocupă-

rile cărora hotărâse să-și dedice timpul – adică să citească, să gândească, să scrie și să converseze.

Așa a trăit Ester timp de treisprezece ani, din care mai mult de jumătate într-o relație armonioasă, calmă, cu un bărbat care îi satisfăcea nevoile fizice și mentale, dar o și lăsa în pace.

Apoi, într-o zi, a primit un telefon.

Convorbirea avu loc la începutul lui iunie. Cel care sunase o întrebă dacă era dispusă ca în ultimul weekend din octombrie să țină o conferință despre artistul plastic Hugo Rask. Acesta lucra cu imagini cinetice și text, într-o combinație considerată magnifică, ieșită din comun. În afară de asta, era apreciat pentru patosul lui moral, cu totul opus superficialității contemporane. Discipolii săi afirmau că în timp ce alții vorbeau despre propriile persoane, Hugo Rask discuta despre răspundere și solidaritate.

Era vorba de o prelegere de treizeci de minute, iar plata, cea obișnuită.

Când primi telefonul, Ester se afla în Sankt Eriksplan¹. Era o după-amiază târzie, și razele puternice ale soarelui care cobora spre orizont îi intrau în ochi. Acasă îi povesti totul cu mândrie bărbatului cu care trăia și care se numea Per. Hugo Rask era un maestru al artei pe care amândoi îl urmăreau cu interes.

---

¹ Piață situată într- unul dintre cartierele centrale din Stockholm.

Trecu vara și puțin din toamnă. Viața lui Ester își continua cursul obișnuit. Cu câteva săptămâni înainte de conferință, se apucă să studieze mai îndeaproape opera lui Hugo Rask, citi ce scriseseră alții despre el și ce scrisese el însuși. „Artistul a cărui conduită nu ține seama de societate și de vulnerabilitatea omului în existența lui precară n-ar trebui să se mai numească artist“ erau vorbele lui adesea citate.

Prelegerea lui Ester avea loc într-o sâmbătă. Se apucase de scris în duminica de dinainte. Știa prea bine că trebuia să-și acorde timp, avea nevoie de răgaz ca să pătrundă în spatele limbajului colectiv, al gândurilor standard încremenite în fraze banale.

Își propusese să scrie ceva formidabil. Văia ca Rask să rămână uluit când o s-o audă. Artiștii, cu precădere iluminaștii ca el, erau foarte receptivi la formulări viguroase cu potențial erotic.

Cu cât se pregătea mai mult pentru conferință, cu atât se simțea mai aproape de subiect. După aceea *duminică*, sentimentul respectiv deveni până *marți* unul de profundă stimă și până *joi* se transformă într-un dor insistent, care *vineri* luă forma unei lipse chinătoare.

Asta dovedea că omul poate simți lipsa cuiva pe care nu l-a întâlnit decât în fantezie.

Nu pe cel creat de ea îl iubea – și de creat nici nu crease ea, el exista în afara ei. Dar cuvintele, care erau ale ei, îi îmbrățișau și îi mângâiau opera, și opera era el.

Seminarul despre viața și opera de până acum a lui Hugo Rask începea sâmbătă la ora unu. În afară de Ester mai trebuia să vorbească un critic de artă, după care urma o discuție între experți despre „răspunderea socială a artistului“.

Căzuseră de acord să se întâlnească cu un sfert de oră mai devreme. Afară era călduț și Ester își pusese un pardesiu lung, gri, subțire, care-i stătea foarte bine și care părea scump, și chiar fusese înainte să-l găsească ea la reduceri. Și-l atârname pe speteaza scaunului de lângă ea. Când Hugo Rask intră în sală, își alese din întâmplare tocmai scaunul acela, cu toate că erau și altele libere. Dar mai întâi ridică cu grijă pardesiuul lui Ester și-l mută pe scaunul de la fereastră. Lui Ester i se păru că felul în care degetele apucaseră materialul și mișcarea pe care o făcuse pentru a muta haina erau de o senzualitate pe care nu o mai văzuse până atunci la atingerea unui obiect. Se citea o bunăvoință absolută în blândețea gesturilor – încarnarea grijii desăvârșite.

Dacă cineva atinge obiecte și stofe în felul ăsta în - seamă că e o persoană dotată cu o tandrețe remarcabilă, cu o sensibilitate unică. Așa gândea Ester Nilsson.

În timpul conferinței, Rask, așezat în primul rând, asculta extrem de concentrat. La fel de atent urmăreau prelegerea toate cele o sută cincizeci de persoane care plătiseră bilet. La sfârșit, se apropie de ea cu fața stră lucitoare, îi luă amândouă mâinile într-ale sale, îi mulțumi și o sărută pe obraji.

— Niciodată nu m- a înțeles un neinițiat atât de profund și cu atâta exactitate.

Ester se simți cuprinsă de freamăte și pulsații, și cu greu mai putu să-i asculte pe următorii vorbitori. Nu se gândea decât la mulțumirea de pe chipul lui.

La ora cinci, când se termină programul, Ester căută să fie prin preajma lui și încercă să-și mascheze sentimentele. Era de față și fiul artistului, un tânăr bărbos cu o căciulă croșetată pe cap, spontan și dezinvolt. Îi laudă și el conferința și spuse că ar trebui să meargă toți împreună să bea un pahar sau două. Era singurul lucru pe lume, și dincolo de lume, pe care voia să-l facă Ester atunci. Dacă ar bea în seara aceea o bere cu Hugo Rask, viața i-ar fi împlinită.

Numai că trebuia să meargă acasă.

Venise fratele ei în vizită din străinătate și luau cina împreună cu tatăl lor. Fratele ei venea o dată pe an, așa că nu-și putea schimba programul.

— Poate altă dată, spuse Hugo.

— Da, oricând, spuse Ester pe un ton scăzut, ca să-și ascundă emoția.

— Poți să treci într-o zi pe la atelier să iei DVD-urile care-ți lipsesc.

— Da, o să-ți dau de știre, zise Ester și mai încet.

— Foarte frumoasă conferința de azi. Ma mișcat.

— Mulțumesc. A fost pur și simplu adevărul.

— Adevărul, spuse el. Asta căutăm amândoi, și tu, și eu. Nu-i așa?

— Sigur că da, zise ea.

La cină cu Per, partenerul său, cu fratele și tatăl ei, pe Ester o apăsa dorul de a fi altundeva. O dădeau de gol și timbrul vocii, și strălucirea ochilor. Își dădea seama, dar nu era stăpână nici pe glas, nici pe sclipirea din privire. Nu voia decât să vorbească despre Hugo Rask, arta lui și ce s-a spus la seminar. La un moment dat divagă și se exprimă zeflemitor despre el, exagerat de dur, dar, într-un fel, cu afecțiune. Însă nici unul dintre cei prezenți la masă nu băgă de seamă.

Se simțea foarte singură și dărâmată de oboseală. În răstimp de câteva ore, sau din duminica aceea când începuse să scrie și să-l graveze pe Hugo Rask în ființa ei, sau poate ca urmare a unei îndelungate descompunerii, Ester se înstrăinase de partenerul ei. Toată ființa sa nu era altceva decât o mare lipsă.

Se gândea că s-ar putea naște o prietenie, o afinitate sufletească. Artistul o să-i cunoască mai bine pe ea și pe Per și o să vină serile la ei la masă. Vor dezbate Ches-

tiuni importante și, discutând, se vor dezvolta reciproc.
Nu se va schimba nimic, doar se vor îmbogăți spiritual.

Numai treptat, pas cu pas, se pot asimila realitățile
vieții. Altfel nu merge. Ester ajunsese la pasul doi.

Trecuseră câteva săptămâni când se duse la el într-o seară bine aleasă. În tot acel timp nu se gândise la nimic altceva. Dacă el îi spusese să treacă pe la atelier ca să ia lucrările acelea timpurii însemna că avea dreptul să-l caute, dar, nevrând să dea impresia că fi prea nerăbdătoare, prelungi așteptarea cât de mult putu să suporte.

Îi deschise ușa un colaborator de-al artistului, în haine de lucru pline de pete. Ester îi spuse cu lux de amănunte de ce venise. Îi explică lucruri care nu interesau pe nimeni, ca să ascundă ceea ce nimeni nu vedea. Când, în fine, colaboratorul pricepu care era scopul acelei banale vizite, o rugă să aștepte la ușă ca să-i aducă DVD-urile. Se îndepărtă cu pași repezi prin cameră. Gândul la o nouă întâlnire o făcuse pe Ester să plutească de dor și n-ar fi făcut față dezamăgirii de a nu reuși să-l vadă din motive atât de triviale.

— Trebuie să-i și spun ceva, zise ea prea tare și simți furnicături pe piele.

Sunt momente în viață când prezența de spirit îți decide viitorul, clipe care atârnă greu și care mai târziu dispar și atunci totul e deja prea târziu. Trebuia să aibă curaj, să se încumete, și trebuia să se întâmple exact acum. Era vorba de câteva secunde. Colaboratorul avu un moment de ezitare. Făcea parte din echipa de asistenți și menirea lui era să-și ocrotească șeful și idolul. Probabil că voia și el să devină artist într-o bună zi și se aciuse pe lângă marele maestru ca să vadă și să învețe.

O rugă să aștepte și dispăru în atelier, după care urcă o scară.

Când se întoarse, părea mai scund. O pofti pe Ester să intre.

La etaj, Hugo Rask era împreună cu prietenul său Dragan Dragović, despre care se știa că era persoana care analiza împreună cu acesta situația de pe glob. Dragan era cel care-i influența gândirea și era super-egoul lui – deși uneori era tocmai pe dos, astfel că ceea ce Hugo n-ar fi trebuit să spună și să gândească se răspândea necenzurat. Tot ce discutau ei doi, Dragan și Hugo, avea de-a face cu lumea întregă și cu eternitatea. Lucrurile mărunte și cele de zi cu zi nu-i preocupau.

Și n-o preocupau nici pe Ester Nilsson.

Hugo Rask se ridică în picioare cu o expresie radi-oasă pe chip. O strânse în brațe cu voluptate și o rugă să ia loc. Dragan rămase așezat, picior peste picior, și îi întinse mâna în chip de salut, dar nu suficient de aproape, așa că Ester trebui să mai facă vreo doi pași

înspre el. Dragan avea pantofi de piele neagră cu gău
rele și se uita cu ochii mijiți prin fumul care se înălța
din țigară, ceea ce-i dădea un aer indiferent și de supe
rioritate.

— Scrii poezii? spuse el.

— Da.

— S-au tradus?

— Da. Nu prea multe. Nu-i un etalon...

— Ce scop urmărești cu poezia ta?

— Să-i fac și pe alții să vadă ce văd eu.

Dragan n-a mai spus nimic. Era greu de apre ciat
dacă răspunsul ei îl satisfăcuse sau nu, dar Ester ghi-
cea că era mai bun decât se așteptase el și că nui plă-
cea asta.

— Ai făcut ceva fantastic sâmbăta trecută, spuse
Hugo.

Părea agitat în comparație cu imobilitatea ursuză
a lui Dragan.

— Ce-am făcut? spuse Ester.

— Conferința despre mine.

Ea simțea cum îi bubuie pulsul și- l privea pe
Hugo de la distanță, așezat pe scaun, robust, înalt,
plin de mâncare, băutură și ani trăiți. Iubea tot ce
vedea, și iubea atât de mult și cu atâta forță, că o du-
reau măruntaiele.

— Am fost la Leksand¹ în weekend, spuse el.

Ester aștepta continuarea.

---

¹ Municipality în partea centrală a Suediei, aproape de
lacul Siljan.

— Am o casă acolo. Lângă Siljan.

Era cam ciudat că spune asta, ca și cum îi dădea explicații care nu interesau pe nimeni, ca să ascundă ceva ce nimeni nu vedea, și Dragan, bineînțeles, ridică o sprânceană. Ea se gândea că- i spusese de Leksand și de casa lui fiindcă voia să-i facă o prezentare cât mai grabnică și mai completă a persoanei lui.

Se așază pe un scaun în stil Windsor, dar nu- și scosese jacheta de puf. O cumpăraseră ieri, când dăduse frigul. Pantalonii erau și ei noi, de catifea reiată, al - bastru-închis; jacheta avea pe umeri detalii din același fel de catifea. Simțea impulsul de a cumpăra haine noi doar atunci când toți neurotransmițătorii din creier își amplificau la maximum activitatea. Altfel, i se părea o preocupare mult prea fără sens, care nu făcea decât să-i răpească din timpul alocat misiunii pe care și-o asumasese – aceea de a descifra realitatea și de a găsi în limbaj cea mai autentică exprimare a sa. O să priceapă într-o bună zi cum se leagă totul. Până atunci, realitatea i se dezvăluia pe porțiuni, bucățică cu bucățică.

Hugo Rask dădu aprobator din cap privind jacheta lui Ester și spuse că e frumoasă și nu la fel de voluminoasă ca alte haine de puf. Ester și-o deschise ca să nu-i fie prea cald, dar se gândi că dacă și-o scoate de tot e ca și cum se autoinvită să rămână acolo. Și, pentru că ea exact asta dorea – să rămână acolo pentru tot - deauna –, nu se încumetă să și-o scoată.

Normal ar fi fost să-și scoată haina groasă de puf când intră într-o casă, chiar dacă stă foarte puțin, dar

lui Ester îi pierise momentan discernământul. Cel mai greu e să imiți normalitatea. Pentru că nor malul are o nepăsare care nu se lasă imitată. Exagerările se văd și devin caraghioslăcuri. Însă, dacă încerci să-ți ascunzi sentimentele, avantajul este că cel care te privește e ne sigur. În situații extreme, viața se orien tează după factorii rușinii și ai onoarei, și, când te cuprinde panica, te ușurează faptul că n-ai lăsat urme sigure. Poți nega oricând. Că nu ți- ai scos haina, că te- ai comportat stângaci sau neliniștit sunt cel mult indicii, dar nu dovezi, în timp ce exprimarea în cuvinte este dovadă.

Ester Nilsson, care în general respingea rușinea și onoarea, întrucât ambele îl făceau pe om sclav al jude cății altora, ședea pe scaun și se gândea cât de mult sau de puțin să-și desfacă jacheta ca să nu se observe cât de îndrăgostită este.

Au vorbit despre Hugo, despre opera lui, despre poziția pe care o deține și despre ce realizase. O întrebă și el una, alta despre ea, dar Ester se grăbi să revină la persoana lui, și pomeni seriade imagini pe care o făcuse el, cu oameni în ploaie într-o stație de autobuz și care tot revenise de-a lungul anilor.

De ce motivul ăsta și de ce îl repeta?

Hugo se ridică în picioare, își întinse brațele deasupra capului și rupse un bilețel de pe perete. Ester îi vedea trupul din spate și voia să alerge la el și să- l ia în brațe.

— Pentru că-i frumos, spuse el, în timp ce mototoli biletul și-l aruncă în coșul pentru hârtie.

Ei i se înmuiară toate încheieturile privind-i mișcările corpului și imaginându-și câtă senzualitate trebuie sa zacă în cineva pentru care niște oameni în ploaie reprezintă ceva frumos. Oare nu tocmai asta căutase ea toată viața?

Dar trebuia să plece acasă, unde o aștepta un bărbat care, de teama răspunsului ei, încetase s-o mai întrebe unde a fost și de ce nu mai vorbește cu el.

Într-o după-amiază, Ester se întâlnește cu o prietenă la o cafenea. Se așezară la cafea cu brișe și vorbiră despre ce li se mai întâmplase. Ester o plăcea mult pe aceea prietenă; se cunoșteau de foarte mult timp. La un moment dat, prietena se uită mirată la Ester și o întreabă:

— Ești îndrăgostită de Hugo Rask? Cum vine vorba de el, te îmbujorezi. De fapt, ești îmbujorată tot timpul.

Ester apucă șervețelul.

— Dar n-o să mă despart de Per.

Mirarea de pe fața prietenei se transformă în stupoare.

— S-a pus problema?

— Nu.

Stupoarea deveni certitudine compătimitoare.

— S-a creat un contact profund între noi și o să fim prieteni, zise Ester.

Prietena ei zâmbi. Dar Ester credea cu tărie în tot ce spunea. Nu-și dădea seama că sărise calul. Crăerul

nu cunoaște timpurile vorbirii. Ceea ce și-a dorit creierul deja a obținut. Saltul se face când nu vrem să ratăm acel viitor pe care deja l-am simțit.

— Ești foarte roșie la față, spuse prietena.

Ester își duse palmele la obraji, mai mult ca să-și ascundă, dar și ca să-și răcorească, și zise:

— Ce cald e aici!

Pasiunea o devora pe dinăuntru. Toți cilindrii motoarelor cu ardere internă intraseră în funcțiune. Ester se hrănea cu aer. Nu mânca, n-avea nevoie de alimente. Nu bea, nu simțea sete. Pe măsură ce treceau zilele, pantalonii atârnavă pe ea tot mai mult. Carnea îi ardea și nu putea să doarmă. Începuse să pună telefonul mobil în sertarul noptierei, și egocentrismul nepăsător al îndrăgostirii o făcea să nu înțeleagă că o furie tăcută îl ține treaz pe bărbatul întins alături de ea. Disperare era un cuvânt prea mare, fiindcă el era un introvertit, dar nu cu mult prea mare.

Dacă înainte era de la sine înțeleasă că Per și Ester se simțeau bine unul cu altul și că erau tot timpul împreună, acum era de la sine înțeleasă că Ester nu venea acasă serile mai devreme decât trebuia. Trăirea lor în comun fusese o relație de la sine înțeleasă, drept care și dizolvarea ei se petrecea fără comentarii.

Mesajele lui Hugo veneau de obicei noaptea, după ce colaboratorii și Dragan plecau acasă și el continua să lucreze de unul singur. Îi trimitea câte un mesaj prietenos pe la miezul nopții. Ea îl citea imediat. În pat, lângă ea, se afla un om inexistent.

Atelierul lui Hugo Rask era pe Kommendörsgatan¹, într-una dintre puținele clădiri ceva mai modeste de pe acea stradă. Serile, Ester se plimba prin cartierul lui. Spera să zărească ceva, pe vreo cunoștință de-a lui, sau chiar pe el, ieșind pe ușa blocului. Și într-o seară chiar se întâmplă asta. În drum spre casă după un film, făcu un ocol ca să bată din nou străzile din jurul atelierului său. Îl zări de îndată pe trotuarul de vizavi. Mergea cu pași repezi în sens opus. Ea făcu stânga împrejur și se luă după el, păstrând distanța. El dădu câteva colțuri și intră la ICA² Esplanad de pe Karlavägen. Ester așteptă afară.

După trei minute și jumătate, el ieși din magazin cu o pungă mică în mână și se întoarse de unde venise. Ea mergea la douăzeci de metri în spatele lui. Când se apropiară de intrarea blocului său, Ester grăbi pasul, îl ajunse din urmă, îi puse mâna pe umăr și zise:

— Ce coincidență!

El nu păru deloc mirat. Îi atinse brațul și spuse:

— Hai, vino sus. Am terminat treaba și stau de vorbă cu niște colaboratori.

— Crezi că ceilalți vor să vin?

— Vreau eu. Haide!

Un grup de cinci persoane stăteau în picioare în bucătărie, sprijinite cu coatele pe blatul barului. Aveau în mână pahare pline cu vin roșu. Hugo scoase din

---

1 Stradă dintr-un cartier central și elegant al capitalei suedeze. Străzile din acest roman se află toate în zone centrale ale Stockholmului.

2 ICA – lanț de magazine alimentare.

pungă ce cumpărase, adică biscuiți, struguri și o brânză cu mucegai, pe care o desfăcu din învelișul de plastic.

Printre colaboratori era o femeie cu păr creț, zbârlit și cu ochelari țipători, care se uită pieziș la Ester, dar era pesemne o impresie greșită, fiindcă Ester nu pricepea ce motive ar putea avea să facă asta.

Mâncară, băură și lăudară brânza. Hugo le spuse că toate combinațiile de gusturi – al pâinii, al brânzei și al strugurilor – au fost obținute după secole întregi de experimentări. Numai în asemenea perioade îndelungate s-au putut dezvolta combinații care, evolutiv, să fie perfect adaptate papilelor noastre gustative. Pe el îl uimea tot ce necesita timp. Ester remarcase foarte devreme lucrul ăsta și chiar îl analizase la conferința pe care o ținuse. Topită și fizic, și afectiv în preajma lui, Ester se gândea acum la brânză, la cum câștigase soiul ăsta, și nu altele, și la cum alte mucgaiuri pierduseră în lupta pentru satisfacerea papilelor gustative ale umanității. Îi plăcea enorm că Hugo Rask reflecta asupra unor lucruri serioase, importante.

Îi displăcea doar faptul că era permanent înconjurat de atâta lume. Asta-i dezvăluia o latură față de care era cam sceptică. Ar fi preferat să fie un solitar cu un dor pe care să i-l aline ea.

Înainte de a ști unde te duce sentimentul, vorbești cu toată lumea și cu fiecare în parte despre ființa iubită. Și, dintr-odată, te oprești. Atunci gheața e deja subțire și alunecoasă. Îți dai seama că, de îndată ce scoți o vorbă, riști să-ți dezvălui că ești îndrăgostit. E greu să

te prefaci că ești indiferent și e la fel de greu să te porți normal – în fond e același lucru.

Ester observă că nu ajunsese încă la faza asta. Se întâlnește cu ocazia unei petreceri, unde se întâlnește cu editoarea publicației filozofice *Grota*, la care colaborase și ea uneori. Ester aduce deodată vorba despre Hugo Rask, deși subiectul conversației fusese cu totul altul. Editoarea îl găsea și ea deosebit de interesant pe Rask și îi vine pe neașteptate o idee. Îi spune că tocmai făceau ultimele retușuri la un număr tematic despre sacrificiu de sine și datorie, dar că le lipsea ceva care să unifice articolele și în același timp să- i atragă pe cititori. Până acum nu- i trecuse nimic prin cap. Și pentru că opera lui Hugo Rask era mereu centrată pe chestiuni de etică, editoarea propuse un interviu cu artistul despre raportul tensionat dintre Eu și Tu, atât în opera, cât și în viața lui personală.

Ester, căreia i se încingeau foliculii piloși, o întreabă pe editoare de ce i se părea că tocmai ea ar fi persoana nimerită să- i ia interviul, deoarece nu se ocupase de relații tensionate nici în filozofie, nici în studiul ei despre lucrările lui Rask.

— Pentru că ești îndrăgostită de Hugo Rask și o să îndrăznești să pui întrebări care nu iar trece nimănui prin cap să i le pună.

— Ce te face să crezi asta?

— Să cred ce?

— Că într-o astfel de situație pui întrebări indiscrete. Eu credeam că, din contră, dacă ești îndrăgostit, îți pierzi simțul critic și discernământul.

— Discernământul, da. Însă nu și simțul critic. Devii sever. Dacă cel iubit se dovedește a fi infam, inconsee vent și slab, îl iubești și mai mult.

— Parcă vorbești din experiență.

— Poți fi sigură de asta.

Editoarea își însoți răspunsul cu un zâmbet mai larg decât îi permitea dantura atacată de vin și țigări.

— Dar mai e și un alt motiv, încă și mai personal, pentru care te rog să-i iei tu interviul.

— Care e acela?

— Numai o persoană îndrăgostită reușește să fie gata cu un astfel de articol într-o săptămână. Din păcate, n-am mai mult timp la dispoziție.

— Ce te face să crezi că sunt îndrăgostită?

— Se vede pe tine.

— Îmi place mult arta lui. Foarte mult.

Editoarea râse indulgent și puțin malițios.

— Cel mult 20 000 de semne și cel puțin 18 000. Predarea peste o săptămână.

Un interviu de genul acela necesita multe ore de conversație, dar și un contact intens pentru aranjarea textului. Asta era șansa ei.

A doua zi dimineață îi telefonă lui Hugo. Îl măgulea propunerea, dar voia să se mai gândească. Subiectul era dificil, necesita gândire și timp, trebuia să fie ceva autentic și trebuia să iasă bine. Dar, în principiu, îl interesa și avea respect pentru *Grota*.

În timpul zilei își dădu seama că nu-i putea zice lui Per despre interviu și că relația lor se terminase.

Dar cum să-i spună? Atât îi rămânea de făcut. Spera s-o ajute el. Și chiar așa decurse totul. Per nu mai suportă incertitudinea, și în seara următoare o apucă tare de braț și spuse:

— Mai are vreun rost? Adică, relația noastră?

Dar în spatele cuvintelor Ester auzea în primul rând dorința unei alinări, a unei ușurări. El întrebase asta ca să audă că se înșală. Există în cel care vrea să plece o rezistență, o frică de necunoscut, de complicații, de regrete, iar cel care nu vrea să fie părăsit trebuie să profite de această rezistență. Numai că atunci trebuie să-și suprime nevoia de explicații și de sinceritate. Chestiunea trebuie să rămână neformulată. Cel care nu vrea să fie părăsit trebuie să- i lase celui care vrea să plece răspunderea de a-și exprima dorința de schimbare. Numai așa poți păstra un om care nu vrea să mai stea lângă tine. Așa se explică de ce tăcerea în relații este atât de extinsă în lume.

Ester se gândea: Nu, nu trebuie să-i alin durerea, și nici propria mea mâhnire. Nu trebuie.

— Nu, nu mai are nici un rost, zise ea.

— Deci s-a terminat?

— Da.

— Atunci să te muți de aici mâine.

— N-am unde să stau.

— Mâine, când vin de la serviciu, să nu te mai gădesc aici.

A doua zi dimineață se mută la mama ei, pe Tulegatan. Mama nu-i puse prea multe întrebări, nici prea

puține. Îi spuse fiicei că poate sta la ea oricât are nevoie. Când se trezi după prima noapte acolo, nu simți nici tristețe, nici dor, numai eliberare. Nimeni nu-și poate ascunde extazul. Se spune că o despărțire e întotdeauna dureroasă. Dar cel care e îndrăgostit de altcineva nu e în același timp și nefericit. Nu cu adevărat. Te poate roade vinovăția, te pot împovăra complicațiile care urmează, poți simți compasiune pentru celălalt. Dar îndrăgostirea e totală, chiar totalitară. E stăpână pe tot ce faci și gândești, și asta îți dă o forță fantastică.

Ester și Hugo stabilizează să se întâlnească duminică următoare la ora unu.

Era o duminică rece, umedă, cu ochii doar pe jumătate deschiși. Se apropia de ora unu. Ester aștepta pe o stradă învecinată momentul potrivit ca să sune la ușă. Era calmă la gândul întâlnirii. N-avea cum să nu iasă bine; trebuia doar să se concentreze și să vorbească câteva ore despre niște chestiuni importante. Sin gurul lucru care- i producea o vagă neliniște era gândul că ar putea pierde acel viitor în care ea se vedea deja instalată.

Își dădu seama că moare de foame și își cumpără un hotdog vegetarian de la chioșcul din apropierea hotelului Mornington de pe Nybrogatan. Când termină de mâncat, se făcuse unu fix. Mai așteaptă două minute. Coti pe strada lui și ajunsese la ușă. Sună. Îi deschise chiar el. O îmbrățișă stângaci și clipi repede. O vulnerabilitate inedită și o sfoasă introspecție își puseseră amprenta pe fința lui, îndeobște jovială, bine voitoare. Toată buna dispoziție de altădată pierise. Era prima oară când se întâlneau doar ei, și în ochii lui mahmuri se putea ghici o difuză certitudine că, orice s- ar întâmpla între ei, o să aibă consecințe.

Se așezară pe câte un scaun la masa de scris masivă, plină de hârtii și cărți. Ea îi observă chiloții și se gândi că trebuie să fie din cei care se mulează pe corp; porni reportofonul și începură să lucreze.

Mulți îl considerau obsedat de morală în tot ce crea, spuse Ester tatonând terenul cu precauție, încercând astfel să demareze interviul. Sau obsedat de om și de natura umană, de comportamentul uman originar?

Da, așa mai degrabă, spuse el, vădit mulțumit de observația ei. Obsedat de om ca atare, da. Numai că obsedat era un cuvânt prea negativ. Mai curând interesat exhaustiv. Deosebiriile dintre indivizi nu-l interesau decât ca aparențe, dincolo de ceea ce căuta el, și anu meomenescul din om. Căuta esența neschimbătoare, ca în lumea ideilor a lui Platon. Omul ca om. Scaunul ca scaun, corpul corpurilor.

Ester îi atrase atenția că în felul ăsta n-o să aibă deloc priză la acea categorie de intelectuali care de multă vreme ajunseseră la o înțelegere asupra tuturor formelor de universalitate și de natură umană. După ei, omul nu putea fi definit fără trăsături specifice: bărbat, alb, european, burghez. Noțiunea de scaun nu exista deoarece scaunul este occidental și aparține unei anume epoci. Iar corpul despre care vorbea el era protofascist.

El nu comentă asta. Spuse doar că, atât în artă, cât și în știință, cel mai bine e să cauți adevărul, obligându-te să privești altfel obiectele, jupuite până la os și fără să le consideri, în esență sau ca formă, etern neschimbătoare. Dacă vrei să vezi mișcările omului, tre buie să-i privești scheletul. Dacă te interesează tirania,

trebuie să cauți formula opresiunii; eventualele variațiuni pe care le observi nu fac decât să producă confuzie. Tiparul e același, și totul pornește de la un fenomen primar, fie că vorbim de om sau de orice altceva.

Ester spuse că-i împărtășește întru totul vederile despre principiile unificatoare ale existenței, despre acea structură fundamentală a tot ce există. Întrebarea era în ce măsură trebuie luată în considerare critica la adresa ei.

Ester se gândi că Hugo avea tot dreptul să fie preocupat în primul rând de felul în care se prezintă cititorilor, nu să constate dacă ea îi împărtășea sau nu punctele de vedere. Faptul că ea mai voia și altceva nu însemna că și el dorea același lucru. Trebuia să aibă răbdare, să privească lucrurile în perspectivă.

Schimbă subiectul și-l întrebă ce stă la baza concepției lui despre morală, dacă judecă faptele după consecințe sau după principii. El nu păru că pricepe întrebarea. Ester îi explică atunci că și ea se întreabă uneori dacă nu cumva toți oamenii sunt mai mult sau mai puțin utilitariști și califică faptele în funcție de consecințe, adică după rezultat, chiar și atunci când declară că pornesc de la principii.

— Ce vrei să spui? răspunse el apăsător și contrariat. Doar nu e nici o deosebire.

Ester se neliniștește, dar socotește că ar fi fost mai jenant să lase baltă raționamentul decât să-l ducă până la capăt.

— Un etician utilitarist, continuă Ester, are datoria să se opună democrației dacă se dovedește că are consecințe mai puțin bune decât dictatura. Pentru el,

nimic nu are valoare intrinsecă decât binele maxim, în timp ce eticienii libertarieni se orientează exclusiv după valoarea intrinsecă. Valoarea intrinsecă a libertății și a autonomiei.

Făcea câte o mică pauză după fiecare frază, dar el nu reacționează în nici un fel.

— Ceea ce libertarianul e obligat să suporte este gândul că, deși poziția lui are consecințe mai rele decât ale altora, el rămâne ferm pe poziție și trebuie, așadar, să poată susține principiul de libertate și autonomie al individului.

Fața lui Hugo nu exprima nimic, doar o vagă urmă de mirare. Ester observă că și lipsa de expresie este o expresie.

— Deci cum se descurcă eticianul libertarian? continuă Ester puțin forțat și regretând totodată digresiunea. Nu crezi totuși că eticianul libertarian crede până la urmă că autonomia individului e singura sursă a consecințelor acceptabile? Și nimerește, așadar, inevitabil în zona eticii utilitariste?

Hugo, cu mâinile pe brațele scaunului, se legăna în gândurat.

— Până la urmă suntem cu toții morți, cum zicea Keynes.

— Și cum apare de fapt valoarea intrinsecă, cum apar principiile? întrebă Ester. Adică ceea ce utilitaristul ignoră, dar pe care libertarianul își bazează interpretarea. Nu crezi că apar din necesitate, prin comparație cu o alternativă considerată mai proastă? Dar mai proastă în comparație cu ce? Nu trebuie ca factorul de comparație să fie consecințele, adică ceea ce libertarianul respinge?

Privirea lui Hugo începu să rătăcească. Spuse:

— Când Zhou Enlai a fost întrebât la aproape două sute de ani de la Revoluția Franceză care au fost consecințele acesteia, știi ce-a răspuns? „E prea devreme să putem spune.“ Nu e minunat? „E prea devreme să putem spune.“

Hugo izbucni în râs. Nu era un râs care s-o includă și pe ea.

— Dar, dacă vorbim de perspective atât de îndepărtate, suntem, cum ziceai, cu toții morți.

— Eu sunt artist, spuse Hugo. Există și o morală a esteticii.

— Povestește-mi.

El zise: Estetica e un act moral.

Ea zise: Ce înseamnă asta?

El zise: Că estetica, arta în sine, are forță revoluționară.

Ea zise: Indiferent de conținut?

El zise: Dacă-i lipsește forța asta, nu e artă.

Ea zise: E deci o definiție?

Hugo dădu aprobator din cap. Ester îl întrebă ce este restul, căruia i se zice artă, dar nu e, fiindcă îi lipsește forța revoluționară.

El zise: Meșteșug. Sau gunoi.

Au vorbit apoi despre unele detalii ale artei lui. Ea a lăsat-o mai moale cu subiectul interviului, Eu și Ți, fiindcă vedea că aproape toate răspunsurile erau citate din Buber¹. Când vorbeau mai liber, Hugo dădea cu

---

¹ Martin Buber (1878-1965), filozof austriac, cu noscut în special pentru filozofia dialogului.

grijă la o parte textul, ca și cum nu se pusese nici o întrebare, și de fiecare dată făcea din întrebare propria sa afirmație. Ester avea impresia că ea, nu el, tranșunea în cuvinte ce făcea și cine era Hugo Rask și că el, simultan, credea că toate formulările erau gândite de el.

După trei ore, adunase materialul de care avea nevoie ca să încropească un articol și închise reportofonul. Își simțea capul tare obosit și se uită la ceas. Era prea devreme pentru cină.

Ca să se mai odihnească, vorbiră despre alte lucruri, banalități, despre o vioară frumoasă care atârna pe perete, apoi se ridicară de pe scaune și, stând alături la fereastră, comentară forfota străzii. Ea simțea atracția corpului său. Îi spuse în trecere că relația în care fusese luase sfârșit și că stătea la mama ei în așteptarea unei locuințe. El își puse în ordine agrafele de pe birou și parcă voia să propună ceva. Ester spuse că n-avea de gând să se apuce de articol decât mâine-dimineață, când o să aibă mintea mai limpede. Acum era fără chef și extenuată.

— Ți-e foame? o întrebă Hugo.

— Da.

— Și mie.

— La prânz am mâncat doar un hotdog, în drum spre tine. Am luat unul vegetarian de la chioșcul ăla de lângă hotel.

— Au cârnați buni acolo.

— Am citit despre asta în ziar, zise Ester. Se pare că i s-a dus faima.

- Dar eu nu prea mănânc cârnați. Tu da?
- Nu. Aproape niciodată.
- Există cârnați vegetarieni? Nu știam. Din ce-s făcuți?
- Diverse plante procesate și băgate într-o peliță. Sigur, nu-i prea sănătos, dar poate că sunt de preferat cărnii.
- Din punct de vedere nutritiv?
- Da. Și moral.
- Utilitar, de preferat? spuse el râzând blajin și cu căldură. Sau libertarian?
- Fusese deci atent la ce spusese ea.
- Am reluat joggingul, spuse el. Acum, săptămâna asta. Dar m-a apucat imediat o durere la genunchi.
- Ester se gândea că începuse să alerge fiindcă obser vase că ea era cu ochii pe trupul lui și că-l iubea.
- Ar putea să fie meniscul? Pot să văd?
- El îi întinse genunchiul și ea îl pipăi îndelung.
- Acum câțiva ani alergam foarte bine, spuse Hugo. Aș vrea foarte mult să mă apuc iar de alergat. Am putea alerga împreună dacă vrei.
- Dacă nu ți s-a rupt ceva.
- Dar tu probabil alergi mai repede decât mine.
- Vom hotărî împreună cât de repede alergăm, zise Ester.
- El își îndoi și își întinse piciorul de câteva ori și zise:
- Carevasăzică, tu nu prea mănânci cârnați. Ce mănânci?
- Cel mai mult vegetale.
- Vegetale?

— Și uneori creveți.

— De ce vegetale?

— Pentru că nu găsesc nici un argument în favoarea consumului de ființe care simt ceva. Și, eventual, trăiești mai mult.

— Cât de mult vrei să trăiești?

— Până pe la o sută.

— Ce mult! Nu crezi c-o să fie cam plictisitor spre sfârșit?

— Nu. Depinde ce faci.

El se uită pe geam la restaurantul de vizavi, acolo unde mergea de obicei.

— Dacă nu te grăbești, spuse el, am putea merge să mâncăm niște vegetale și să vedem dacă am spus tot ce trebuie pentru interviu. De cele mai multe ori se spun lucruri interesante după ce se termină interviul.

— Ai spus deja multe lucruri interesante.

Hugo o privi cu alți ochi decât înainte, parcă implorând-o și insistând, și spuse:

— Crezi? Ți se pare c-am spus ceva înțelept?

— Sigur că da. E de la sine înțeles că spui lucruri interesante.

Avu impresia că el încearcă să spună ceva care-l apasă, că vrea să audă din partea ei o părere sinceră, dar mai degrabă o confirmare.

— Pentru mine nu-i de la sine înțeles. Mi se spune uneori că e așa, dar eu nu simt asta.

— Toată lumea știe și crede că ești interesant. Dacă se aud voci critice, ele pornesc tocmai de la faptul că ți se recunoaște înălțimea la care te afli.

— Crezi?

— Știu asta.

Între timp ea își pusesese haina și căciula.

— Cum poți să știi? insistă el.

— Lumea te găsește interesant, așa cum te găsesc și eu.

Replica asta nu-i sună prea bine nici lui Ester.

Mai era puțin de așteptat până la ora cinci, când se deschidea restaurantul. Înainte să plece, el îi arătă câteva cărți care fuseseră importante pentru dezvoltarea gândirii lui. În fond, Ester nu era chiar atât de impresionată de gândirea lui Hugo Rask, dar arta lui îi reflecta forța voinței, și, pentru că era îndrăgostită, îi vedea și gândirea sclipitoare.

Avea două exemplare din *Omul revoltat*, de Camus, și pe unul i l-a dat ei, cel care era mai bine păstrat, cu coperta asemănătoare originalului, sau cum presu-punea ea că arată originalul. Era în stil franțuzesc, pe fond galben-pal și cu linii roșii într-un patrulater.

— Camus a fost important pentru mine, spuse Hugo.

— Camus e fantastic, zise Ester. N-o să uit nici odată ce-am simțit citind *Străinul*. Stilul, tonul, fraza introductivă. Fraza aceea laconică.

— Pe vremuri știam prima pagină pe de rost, în franceză, spuse Hugo.

— De ce?

El era acum în compania lui Camus și avea pe față un zâmbet introvertit.

Ester zise:

— Îți amintești secvența aceea înfricoșătoare când prietena lui îl întreabă dacă o iubește? Și el răspunde că e neimportant.

De fiecare dată când Ester comenta ceva, se lăsa tăcerea. Hugo nu urmărea niciodată până la sfârșit ce zicea Ester. Ester urmărea întotdeauna ce spunea Hugo. Pe nici unul nu-l interesa cu adevărat Ester, dar pe amândoi îi interesa el.

Ester înregistrează în sine ei o lipsă de curiozitate și de generozitate, dar nu îi dădu voie acestei observații să-i risipească sentimentul de evlavie care pusese stăpânire pe ea.

La cinci fix traversară strada ca să mănânce. Vorbiră fără întrerupere până la zece, când terminară și vinul. Ester se gândea că, dacă poți duce o conversație de la ora treisprezece până la ora douăzeci și două, n-ai de ce să-ți faci griji. În concluzie, viitorul era luminos.

Săptămâna următoare, Ester se ocupă de articolul pentru *Grota*. Lucra în aceeași stare îmbătătoare ca atunci când, cu o lună în urmă, parcă într-o altă eră, scria conferința despre el.

Sunt texte care își caută singure ritmul. Au nevoie de timp. Dar vine momentul când textul e împlinit chiar și pentru cel care e dispus să continue treaba la infinit. Momentul acela specific e când textul sa distanțat atât de mult de sursă, încât fiecare lectură surprinde și conținutul e tot mai limpede.

Munca la interviul ăsta mai multe ore pe zi decât rezista de obicei. De regulă, nu putea să scrie prea mult deodată. După un număr de ore, creierul devenea critic, găsea noduri în papură, pe care, odată șterse, a doua zi le regreta, sau recurgea iar la clișeele culturii înconjurătoare.

În ziua a opta după primirea misiunii, amplul articol era finisat, citit de Hugo, discutat de ei în prezența lui Dragan Dragović, care aducea mai tot timpul critici și, în general, manifesta toate semnele geloziei.

Articolul fu expedit la redacție. Răspunseră că erau mulțumiți și se mirau că Ester izbutise să scrie articolul într-un timp atât de scurt.

— Păi, mi-ați dat un termen de predare.

— Dar ai lucrat nemaipomenit de repede.

— V-ați așteptat la un articol mai prost, sau credeți că n-o să respect termenul?

— Ce vrei să spui? Suntem mulțumiți. Articolul e bun.

— Mulțumesc. Mă bucur. Că doar nu le puteți da oamenilor sarcini pe care nu credeți că le pot îndeplini, nu-i așa?

— Nu pricep nimic din ce zici. Trimite factura!

După ce treaba cu articolul luă sfârșit, Ester și Hugo se vedeau cel puțin o seară pe săptămână. Mâncau la restaurant și conversațiile erau inepuizabile. Pe urmă, o invita aproape de fiecare dată sus, în atelier, unde continuau să stea de vorbă, dar nu și în locuința privată, care se afla în aceeași clădire, dar de partea cealaltă a curții. Ea se mira că nu se întâmplă nimic. Băteau pasul pe loc, deși era foarte limpede care era direcția. Gândul că totul s-ar opri aici o aducea în pragul disperării, așa că-l întrebă într-un SMS: „De ce nu spui ce simți?” A răspuns cu un aforism suficient de criptic, încât să-l pună la adăpost de orice răspundere: „Omul este o bucurie pentru alt om“. Ea, abătută, își spuse: „Omul este un lup pentru alt om“.

Se întrebă dacă nu făcuse o nebunie când, fără să cugete și fără remușcări, ci împinsă numai de sentimente,

renunțase la o relație care mergea cum trebuie ca să intre în vidul ăsta. Îi era lehamite de plictiseală, întotdeauna îi fusese urât plictisul. Prefera să se chinuie decât să se plictisească. Mai bine singură decât cu oameni care vorbeau despre tot felul de lucruri mărunte. Trăncăneala o secătuia de puteri. Dezbătea cu ea însăși și se întreba dacă nu cumva își crease starea asta de îndrăgostire, deoarece, fără să bage de seamă, se plictisise și avea nevoie de o neliniște amestecată cu speranță și o beatitudine deplină ca să simtă că trăiește.

Dar acum, până și aerul pe care-l respira i se părea groaznic de devastator.

Îl reținea desigur ceva. Poate niște obstacole necunoscute. Îi trecu prin cap că fenomenul *impedimente la căsătorie* trebuie să fi apărut tocmai cu scopul de a înlătura genul acesta de neliniști. Până atunci i se păruse o noțiune fără conținut, dintr-o epocă irațională, dar dezvăluirea impedimentelor la căsătorie își avea rostul ei în situații nesigure. Legea severă din trecut care reglementa căsătoria, în sensul că era plănuită și bine gândită, era în fond mult mai rațională decât idiogenia liberului-arbitru și a simțămintelor în care se băgase ea, și care era opțiunea tuturor oamenilor moderni. Fără reguli, fără tradiții, fără cârje, fără nimic.

Nu știa cum ar putea trece prin toată povestea asta dacă s-ar termina altfel decât ajungând amândoi la concluzia că sunt făcuți unul pentru altul.

Din două în două săptămâni, în weekend, Hugo pleca din Stockholm. Zicea că pleacă la Borås¹, unde locuia mama lui bolnavă. Era ceva straniu cu deplasările astea la Borås; erau înconjurate de un vacuum nefiresc, aidoma vacuumului nefiresc în care plutește întotdeauna minciuna. Lucrul cel mai greu de înțeles era că Ester nu găsea nici un motiv de îndoială că acele călătorii erau reale sau că el ar numi un loc în care nu se ducea. Cu toate astea, ceva nu era în regulă.

Într-una dintre serile când se întâlneau la cină, cu mâncare și vin, și pe urmă în atelierul lui, Ester zări capătul unui bilet de tren în buzunarul interior al sacoului care atârna pe un scaun. Când Hugo merse la toaletă, ea se ridică, se plimbă prin în căpere să privească lucrările de artă de pe pereți și trase atât de ușurel biletul, că gestul trecu neobservat.

Citi pe bilet Stockholm–Malmö, dus-întors. Nici vorbă de Borås. Biletul era de săptămâna trecută, când spusese că se va duce la Borås.

După ce își reveni, își zise că erau vești bune. Faptul că nu sufla o vorbă despre relația lui la distanță – pentru că asta trebuia să se petreacă la Malmö – dovedea că ea era pe sfârșite și că erau șanse mari ca el să facă pasul spre o mare schimbare.

Cu câteva zile înainte de ajunul Crăciunului, Ester îi trimise un SMS în care îl întreba dacă poate să treacă pe la el ca să-i aducă un cadou de Crăciun. Îi răspunse

---

¹ Oraș la sud de Stockholm, în sud-vestul județului Västra Götaland.

că în aceeași seară ia trenul Malmö–Copenhaga, dar că, sigur, putea să vină înainte să plece la gară. De data asta ceva îl făcuse să indice corect punctul geografic, deși, pentru că adăugase și Copenhaga, totul devenea încă și mai difuz, sau mai interesant, fiind vorba de o metropolă.

Ester se gândea că această dovadă de sinceritate izvoră dintr-un sentiment de sporită apropiere. Când te simți aproape de cineva, nu vrei să minți. Minciuna necesită o oarecare doză de dezumanizare, cel puțin pe moment. E ca o armură și dacă nu minți atunci când ești tentat s-o faci înseamnă că te arăți gol.

Centrul Stockholmului era plin de nămeți și de acoperișuri atârnavu țurțuri. Fericită la gândul scurtei întâlneri, dar îngrijorată de săptămânile din preajma Crăciunului și de viitorul nesigur, Ester aluneca de-a lungul trotuarelor cu cadoul de Crăciun în mână.

El a servit-o cu vin roșu, cu toate că era abia ora cinci. Conversația mergea ușor. Cuvintele țâșneau ca scânteile sudorului și erau însoțite de râsete imponderabile. Ea se simțea în largul ei, confortabil, mulțumită. Cu el voia să fie, indiferent unde, dar cu el.

Valiza lui era deja făcută. Ea îi întinse cadoul, ales cu grijă de la anticariat.

— E bun? întrebă el după ce deschise pachetul în care se afla romanul *Maj: O iubire*, de Jan Myrdal.¹

— Excepțional, zise Ester.

Hugo citi pe spatele cărții.

---

¹ Maj – pronunțat Mai, nume de femeie. Jan Myrdal (n. 1927), scriitor suedez.

— Myrdal e important, spuse el. Un gânditor important.

— Eu poate nu l- aş recomanda ca gânditor, zise Ester. Dar mânuieşte limba cu o eficienţă înnebu - nitoare, analizează cu perspicacitate chestiunile ini - mii omeneste fără să fie vulgar sau vag. Cum poţi să transpui în cuvinte şi imagini forul interior al omului fără ca rezultatul să devină fals în urma transferului? Asta-i întrebarea. Metaforizarea sentimentelor te înde - părtează de sentimente. La Myrdal simţi prin ce trec oamenii, ca şi cum tu însuţi ai trece prin acele stări.

— Trebuie să avem grijă să nu descriem senti - men te, pentru că altminteri nu facem decât să-l ma - nipulăm pe cititor, îl facem să simtă ceea ce vrem noi să simtă. Nu se procedează așa, zugrăvind sentimen - tele trăite, ci evocându-le, spuse Hugo.

Ester zise:

— După mine, problema esenţială e că interpre - tăm acţiunile altora în mod behaviorist, din afară, obiectiv. Pe ale noastre le interpretăm fenomenologic, din interiorul conştiinţei. Asta e dilema omului. Şi din pricina asta e atât de largă înţelegerea propriilor acţiuni şi atât de limitată înţelegerea faţă de acţiunile altora.

I-a umplut paharul, l- a umplut şi pe al lui, şi a spus:

— Nu e de fapt invers? Oamenii sunt enorm de autocritici şi gata să-i înţeleagă pe alţii, în timp ce se incriminează pe ei înşişi?

— Crezi? Recunosc că n-am băgat de seamă.

— Nu?

— Poate doar ca un fel de spoială convenabilă și ca o compensație pentru agresiunea pe care o simțim față de alții. Dar în cartea asta Myrdal reușește să fie și fenomenologic, și behaviorist, fără să ne dăm seama cum face asta.

O privi blând, zâmbindu-i binevoitor.

— Vrei să spui că e un mister?

Ester se intimidă. Îl iubea atât de mult, încât o durea peste tot.

— Cât timp o să fii plecat?

— Vreo două săptămâni.

— Ce mult!

El tăcea, ezita, era cât pe ce să spună ceva, dar se opri.

— În momentul ăsta nu știu cum o să fac. Chiar deloc. Poate merg puțin și la Leksand.

— La Leksand? Unde ai casa?

— Acolo merg când vreau să fiu singur și să cuget.

Se întoarse cu spatele la ea și începu să scotocească într-un dulap – mișcări fără astâmpăr și fără rost. Ea își zicea că poate e un fel mascat de a-i transmite un gând, întrebarea tainică dacă ar fi înțelept să rupă legătura cu femeia din Malmö. Atunci Ester i- ar lua locul? Când spunea „nu știu cum o să fac“, se ascundea acolo întrebarea dacă se poate bizui pe ea, sau dacă se joacă cumva cu focul? Oare el era cel care se simțea, de fapt, expus, și nu invers? Până atunci nici nuî tre-cuse prin cap așa ceva.

Îl pupă, îi ură Crăciun fericit și levită pe străzile orașului, unde comerțul de sărbători era în toi.

Nu-i povesti nimic din toate astea mamei. Ar fi spus că nu se cade. Trebuie să ai puțină demnitate și să nu sari de la una la alta. În primul rând, trebuie să-și lași în pace pe „bărbații ocupați“. Până nu demult, totul dădea de înțeles că Hugo era liber. Nu ieșise la iveală nici cea mai mică urmă a vreunei legături în afară de biletul ăla de tren, de călătoriile suspecte din weekend și de vidul în care pluteau acestea.

Crăciunul fu liniștit. Citi *Omul revoltat*. Era atât de greoi, încât citea propozițiile de două ori. Camus a scris cartea asta în semn de protest împotriva totalitarismului revoluționar al lui Sartre, protest care pe ea o interesa. După o săptămână, nu se mai putu abține și îi scrisese un SMS: „Citesc Camus. Revoluția nu e compatibilă cu felul în care funcționează creierul uman. Deci cu omul. Nu suntem capabili să facem față absolutismului imanent și caracterului brusc ale revoluției. Tot ce realizează omul se petrece treptat. Înțelepciunea, toate gândurile, tot ce se întâmplă și se spune sunt rezultatele unor procese, straturi suprapuse de experiențe. Viața însăși, prin definiție, se trăiește treptat, și conștiința se creează tot așa, prin evoluție. Iubirea o căutam ca să simțim că ne vede cineva“.

Își dădu imediat seama că ultima propoziție e inutilă, pompoasă și că nu se potrivește. Dar era prea târziu, mesajul fusese trimis.

Nu primi nici un răspuns, în schimb o cuprinse o neliniște ucigătoare, care creștea pe măsură ce se

înmulțeau zilele în care el nu dădea nici un semn de viață. Rușinea că fusese atât de deschisă cu Hugo, iar el nu reacționase deloc îi distruse complet restul sărbătorilor și îi măcina tot mai adânc nervii. Nu se putea concentra, își zicea că trebuie să renunțe, să nu-i mai pese de el și nici de vreun altul, pentru că nu mai putea să continue în felul ăsta. Nu-l mai voia! Trebuia să-l scoată din viața ei!

După Anul Nou, Hugo era iar în Stockholm. Ester primi un mesaj în aceeași zi. „M-am întors. Dacă azi ne merge bine treaba, ne putem răsplăti cu o cină.“

Două propoziții scurte și toată neliniștea ei se evapora. Ester lucra cu spor toată ziua. Pe urmă merse la sală, pedala pe bicicletă, alergă pe bandă, intră la duș, se aranjă și, în drum spre el, intră în barul unui hotel pentru o băutură. Nu mai făcuse niciodată așa ceva. Își pusese niște pantaloni ușori, dar eleganți, o bluză și o jachetă. Se așeză pe un fotoliu și bău un gin tonic citind din *Omul revoltat*. De la bar îi trimise un SMS unei prietene, în care îi descria situația și îi zicea că simte cum se maturizează. Era o frază tâmpă și o idee tâmpă, își dădea seama, dar era o fantezie foarte aproape de trăirea ei. Și, stând ea acolo în bar, sorbindu-și băutura și citind un clasic francez, se gândea că așa-zisele tâmpenii există fiindcă oglindesc cel mai exact un anume gen de sentimente.

Fața lui rotundă radia de bucurie când, la ora șase fix, Ester ajunse la atelier. Mirosea frumos, era proaspăt ras, își pieptănase nu demult părul aproape umed,

și hainele îi erau mai curate și mai arătoase decât în alte dăți.

— Ți-e foame? întrebă el jovial.

Îi era foame.

— Atunci hai să mergem.

Au plecat. În seara aceea, la Sturehof¹.

Dragan Dragović și toți ceilalți colaboratori dispăruseră. Nici urmă de ei prin atelier, unde se întorceau după cină. Și totuși, nu se întâmpla nimic. Deși conversația lor avea o încărcătură erotică atât de pronunțată, încât toți cei care-i vedeau s-ar fi simțit electrizați, serile se terminau cu un sărut urmat de drumul ei cu minte prin noapte, spre casă.

Ester cochetă cu gândul că tot ce merge încet e frumos. Își zicea că lucrurile importante au nevoie de timp. Când pe amândoi îi interesează la fel de mult, e nevoie de și mai mult timp, așa citise pe undeva. Era un preambul demn de povestit mai târziu, pentru că era atât de frumos, atât de tandru, dar între timp o apuca nebunia de atâta tărăgăneală. Ar fi dat toată frumusețea erotică din lume în schimbul unui început mai grabnic al vieții lor împreună. Erau zile când simțea suflul catastrofei. Se gândea că există mereu o cauză care explică ce fac sau nu fac oamenii. Pasivitatea lui trebuie să aibă o cauză. Dacă ar fi vrut să fie cu ea mai mult decât atât, ar fi fost.

---

¹ Unul dintre cele mai renumite restaurante din Stockholm.

De vreme ce se împotmolise într-o mocirlă densă și nu izbutea să iasă de acolo oricât își muncea picioarele, n-avea cum să-și recapete libertatea de odinioară. Își amintea ca prin ceață că până nu demult se preocupa de altceva, nu de ce simțea, o interesase ce se întâmplă în lume, căutase să învețe lucruri noi și se bucurase de viață. Acum nu încerca decât să înțeleagă dacă el o voia sau nu.

Își dorea claritatea pe care numai împlinirea fizică o poate da. Voia să se producă contopirea și să devină apoi accesibili unul altuia, să poată aștepta diverse lucruri unul de la celălalt.

Permanent excitată, se mângâia, dar cu rezultate scurte și futele. Junghiurile din inimă, dorul după un trup, o piele, o îmbrățișare nu treceau când se masturba.

Pe la mijlocul lui ianuarie primi o garsonieră de la Oficiul de Locuințe. De la optsprezece ani așteptase la coadă, destul de mult, ca să poată căpăta o garsonieră în centrul orașului. Era pe Sankt Göransgatan, într-un loc liniștit, și dădea spre o curte interioară. Putea să se mute acolo imediat.

Când se întâlneau, o invita la mese scumpe. Fel principal, desert, vin de desert. Din când în când plătea ea, ceva mai puțin scump. Când nu luau cina împreună, își dădeau semne de viață zilnic. Gânduri minore, observații, banalități de moment, transmise prin e-mail sau SMS. Din două în două săptămâni se lăsa tăcere peste weekend. Ea nu întreba nimic. El nu pomenea nici de Borås, nici de Malmö–Copenhaga.

Ea își zicea că viitorul amândurora se află într-o stare de reciprocă ipotecare neurologică. Fiecare ajunsese să fie într-o asemenea măsură parte a conștiinței celuilalt, încât nici unuia nu-i trecea prin cap să piardă un viitor a cărui imagine atât de puternic conturată coborâse deja în prezent. Se temea însă că neuronii lui nu intraseră în joc. În cazul ăsta, câtă suferință o aștepta! Și el tot nu spunea nimic despre ce se întâmplă între ei, încotro îi va duce toată povestea asta. Creierul păstrează mai degrabă ce are decât să învețe ceva nou. Ester știa asta. Făcea parte din structura creierului și se transmitea evolutiv. Întrebarea era pe care din femei nu voia el să o piardă. Spre care din ele – Ester bănuia că Hugo întâlnise pe cineva în Skâne¹ – își întindea el ocrotitor brațele?

Într-una dintre serile când stătuseră la restaurant până la ora închiderii și pe urmă continuară conversația în bucătăria atelierului, Hugo rupse pentru prima dată tiparul pasiv și spuse:

— Și acum ce facem?

Ea se emoționează mult prea tare ca să priceapă că nu era o întrebare, ci o propunere.

— Adică? zise ea, zdrobindu-i astfel intenția.

— Continuăm să stăm de vorbă cum facem mereu?

— Păi da, nu?

Urmă o tăcere, după care ea zise:

— Aș putea să merg cu tine sus să văd și eu cum arată apartamentul.

---

¹ Regiunea cea mai sudică a Suediei.

Dar era prea târziu. Fusese mult prea neclară.

— O să ți-l arăt, dar altă dată, spuse el scurt, fără drept de apel. Acum e prea mare dezordinea.

— Și tu trebuie să- mi vezi noua locuință. M- am mutat joia trecută.

— Poate. Acum mă duc să mă culc.

Ea plecă plină de regrete. Pricep totul prea încet și vorbesc prea mult în loc să acționez, își zise și o copleși disperarea. Știa prea bine că vorbele erau scutul ei și paravanul în spatele căruia se pitea. Mai știa că vorbele nu rezolvau totul, deși, după părerea ei, așa ar trebui să fie. Mai puțină îndemânare în vorbire ar fi avantajat-o sexual. Atunci corpul ar fi fost obligat să lucreze și el. Acum cuvintele erau cele care trebuiau să compenseze totul, ca întotdeauna. Cuvintele erau simple, mai ușor de atins.

Timp de câteva zile trecu prin chinuri groaznice. Se tăvălea pe podeaua noii locuințe.

Se lăsa tăcerea. Trece o săptămână. Neliniștea și reproșurile pe care și le făcea îi întorceau stomacul pe dos. Corul de prietene spunea că nu dispărea așa ușor o șansă. Dacă el considera că merită, va rămâne pe loc. Ester nu făcuse nici o greșală, putea și el să ia inițiativa, nu depindea totul de ea. Acel cor era format din sfaturile bune și îndemnurile celor mai dragi prietene. O ajutau să mai reziste câteva ore, după care ne gura se așternea din nou ca un giulgiu peste viața ei.

Săptămâna următoare, luni, Hugo trebuia să țină o prelegere despre cum percepe ochiul culorile. Ester știa de mult despre asta, și el o rugase să vină. Culorile, percepția, felul în care omul discerne nuanțele făceau parte din marile lui interese. Nu era domeniul ei, dar el vorbea atât de pedagogic, încât îl putea urmări și învăța o grămadă de lucruri noi.

Când termină de vorbit și lumea îl aplaudă, își făcurea timid semn cu mâna și își zâmbiră. Ea rămase mai în fundul sălii, în timp ce publicul se strângea în jurul lui. După zece minute, văzându-l că nu se poate

desprinde de lume, se obligă să iasă din clădire. Nu stabiliseră să se întâlnească după prelegere și nu voia să întrebe, ca să nu riște un nu. Trebuia să se arate și ea oarecum independentă, chiar dacă o costa o întâlnire. Nu voia să pară un câine supus, așa cum simțea că este, ci autonomă behavioristă, chiar dacă fenomenologic era câine.

Prelegerea avusese loc într-o școală pe Banérgetan. Se îndreptă cât putu de încet spre Karlavägen ca să coboare la metrou. Sau să se urce într-un autobuz. Sau în orice. Spera ca el să o zărească când ieșea pe poarta școlii și să iuțească pasul ca să o ajungă din urmă.

Când să dea colțul, privi pe furiș înapoi. Nu ieșise încă. La acel colț de stradă se hotăra cum va decurge seara lor, știa asta, sau poate chiar viitorul vieții lor, întrucât fiecare întâlnire era hotărâtoare. După ce trecea de colț, nu mai putea să vadă, și așa dispărea posibilitatea unei seri împreună.

Acum nu mai era în câmpul lui vizual. Acum era prea târziu. Se uită primprejur, făcea ocoluri ca să ajungă din nou la primul colț. Făcu același ocol de două ori, după care se gândi că nu mai poate să dea încă o tură în jurul blocului sperând ca el să apară.

Exact atunci îi auzi vocea. O strigase pe nume; se uită după mașini ca să poată trece strada și traversă cu pași repezi în diagonală. Îi vedea zâmbetul larg și cald, în pofida întunericului străpuns doar de lumina felinarelor și de albul zăpezii.

— Doar nu te gândeai să dispari?

— Nu. Ba da. Mă gândeam să merg acasă.

— M-au reținut câțiva din public. Voiau să afle ce părere am despre una-alta. Trebuie să fi amabil cu oamenii care se arată interesați. Ce zici? A fost OK?

Își încreți fruntea, șovăitor ca întotdeauna când aștepta o confirmare și în același timp se frământa că poate nu fusese la înălțime. Ea îi laudă prelegerea cu fraze bogate, bine formulate. Asta păru să-l încânte.

— Nu vrei să mâncăm ceva?

— Nu trebuie să lucrezi? Tu lucrezi până seara târziu.

Voia așa de tare să meargă, încât trebuia neapărat să-i dea libertatea de-a alege. Se putea foarte ușor interpreta drept un refuz politic. Fiindcă el nu-i percepuese așa replica însemna că era sigur de sentimentele ei.

— Păi nu mi-am făcut datoria cu prelegerea? N-am muncit destul pentru seara asta?

— Chiar din plin.

— Tu nu te relaxezi niciodată?

Vorbea pe un ton lejer, glumeț. Pe Ester o apucase amețeala, era zăpăcită. Zise:

— Tot timpul. Fac de toate.

După ce-au căutat puțin, au intrat într-un mic restaurant de cartier lângă Kommendörsgatan. Geamurile erau aburite, era plin de lume care vorbea mult, dar zumzetul era destul de scăzut ca să te poți înțelege și destul de ridicat ca să nu se poată trage cu urechea la ce spuneai. Decorațiunile interioare făceau ca localul să pară mai cald când intrai din frigul de afară. Nu era nici o masă liberă, dar Hugo îl cunoștea pe proprietar, sau poate că personalul îl recunoștea pe Hugo,

fiindcă într-o clipă fură conduși la o masă gata pregătită pentru două persoane, cu pahare din sticlă groasă și tacâmuri într-un vas de ceramică. Puteai zice că era un restaurant pe cinste.

Ea simțea acum, în special în seara asta, că sunt pe picior de egalitate, în sensul că amân doivoiau la fel de mult să fie împreună. Dispăruseră și râsetele acelea care-i ținuseră la distanță, glumele de dragul glumitului. Tot ce fusese evaziv dispăruse. Exclus să n-aibă el o intenție. El comandă *moules frites*, ea *scampi*.

— Spuneai odată că mănânci mai ales vegetale, spuse el. Dar văd că mănânci tot timpul animale.

— Numai nevertebrate. E greu să mănânci vegetale la restaurant.

— Au tot timpul și mâncare pentru vegetarieni, nu?

— Care înoată în smântână, lapte și ouă. E ca și cum ai mânca animale. În ochii mei, crustaceele sunt aproape niște vegetale. Vegetale care trăiesc în apă.

— Poate ar trebui să trec și eu la vegetale, spuse el.

— Eu așa aș zice.

— Sau să mănânc doar nevertebrate. Dar cum se face că dacă ai o șiră a spinării ai nevoie de mai multă protecție?

Avea o crăpătură pe buza inferioară și o dără subțire de sânge încheșat. Crăpătura se lărgea când zâmbea. Îți dădea impresia că-l ustură. Când ea se ridică de pe scaun ca să-și pună înapoi paltonul care căzuse de pe umeraș, simți că el îi urmărește mișcările corpului, iar ei îi plăcea senzația.

În timp ce așteptau desertul, se uită la ea și spuse:

— Când ai vrea să luăm cina aia acasă la tine? Ca să-ți văd noua locuință.

Ea apucă paharul nu de picior, ci de cupă, cu amândouă mâinile, și bău din vin, ca să fie cu toate simțurile prezentă în acest moment de răscruce și să nu mai distrugă mersul lucrurilor cu vorbe și cu prea multă grabă.

— Sâmbătă? zise ea.

Ea știa că el știe că ea știe că în următorul weekend el rămâne la Stockholm. Înțelegea și de ce alesese săi pună întrebarea, pe care tocmai o pusese, în ziua de luni, deci cu două săptămâni înainte de următorul weekend când va pleca iar.

— Sâmbătă e perfect.

— Dar n-am decât un scaun, zise ea, și în același moment își dădu seama că nu trebuie să spui așa ceva doar pentru că ți-a trecut prin cap.

— O să stăm pe rând, spuse el.

Crăpătura din buză i se deschise iar.

Întinse brațul și o mângâie pe păr.

Veni și ziua de sâmbătă. Era început de februarie, iar picăturile de pe acoperișuri începuseră să-și pună la îndoială viitorul ca țurțuri. Ester nu cumpără încă un scaun, dar mai avea unul de bar, așa că putea să stea ea pe el când mâncau. Nu era comod, dar mergea. Că tot nu vor sta pe scaun, ci lungiți. Stătuseră destul pe scaun. Era sfârșită de nerăbdare, dar extazul îi pătrunse în fiecare por.

Tocmai pusese niște brânză *gruyère* rasă în sosul care mai conținea smântână, vin alb, boia și zeamă de la puiul prăjit – vegetalele le exclusese în seara asta –, când, la șapte fără un sfert, o sună. Nu ia trecut prin minte că poate sună ca să amâne. Încă nu- i pierise încrederea.

Agitația din vocea și din gesturile lui îi dădeau o senzație de calm, aproape de nesăbuiță.

— Aștept la o stație de taxi cu un scaun în brațe.

— E frig?

— Da.

— Și scaunul? Îngheață?

- Nu, că i-am pus un pled.
- Dar tu?
- Eu n-am pled.
- Deci ai înghețat.
- Tremur tot. Dar nu de frig.
- Pentru c-o să mă vezi?
- Da.
- Nu trebuie să ai emoții din pricina mea.
- Ești sigură?
- Doar ne-am tot întâlnit.
- Dar nu în prezența unui scaun.
- Hai, vino mai repede. Sosul așteptă.

În timp ce vorbeau, ea amestecă în sos și îl turnă peste fileurile de pui. Acum trebuia să stea la cuptor cinci-sprezece minute, exact cât îi lua lui să ajungă la ea.

Când iubești și iubirea e acceptată, îți simți trupul ușor. Când se întâmplă pe dos, un kilogram atârna cât trei. Începutul iubirii e ca un dans pe coaja subțire a unui ou. Se întâmplă ca un kilogram să nu-și mai recapete niciodată adevărata lui greutate, și asta generează oarecare îndoieli fricoșilor, prudenților, celor cu experiență. Și celor care nu au, ca Ester, acea extraor-dinară capacitate de a spera.

Ester cumpărase o tărie necunoscută ca să facă un martini sec. Auzise de o băutură care se servea musafirilor înainte de masă și se gândise că tre buie să bea și ei așa ceva, ca să sublinieze că era o cină deosebită. Își auzi glasul pițigăiat de jenă când își prezentă aperitivul. Nu avu nici un efect asupra lui Hugo și atunci

Ester se simți încă mai prost, bănuindcă el își va da seama că voise să facă impresie. Hugo își ținea stângaci paharul în timp ce ea îl plimba prin noul ei cuib, ceea ce dură exact zece secunde. Nu zise nimic nici despre garsonieră și părea nedumerit că i-o prezentase.

Se așezară și mâncară din puiul ei cu sos de smântână și *gruyère*, cu orez și salată. Le laudă pe toate, dar nu îndeajuns, și se auzi nuanța ironică când îi elogie mâncarea de pui.

— Țsta are coloană vertebrală.

— Am făcut și eu o excepție în seara asta.

— De ce?

După pui se mutară pe canapea, la televizor, unde ea servi două feluri de înghețată de la un magazin italian, *stracciatella* și *zabaione*, cu biscuiți *cantucci* și cafea neagră, tot italienească. Desertul ales cu atâta grijă îl lăsă tot atât de indiferent ca aperitivul de la început. I-ar fi plăcut să-l vadă și pe el la fel de încântat de acest paradis al deserturilor, de consistența lor bogată, care-ți învăluia cerul gurii și te făcea să înghiți cu ochii închiși. Ar fi vrut să întâlnească un bărbat cu care să împărtășească asemenea senzații. Dar pe Hugo îl pre-ocupa mai mult alcoolul. Așa erau toți.

Trebuia să se declare mulțumită că mănâncă amabil din ambele feluri de înghețată și că gustă doicantucci.

Se uitară la Jocurile Olimpice de Iarnă, care tocmai începuseră. În seara asta se transmitea prima cursă de schiuri pentru bărbați, cea de treizeci de kilometri. Ea observă și de data asta din partea lui o oarecare distanță, de parcă nu înțelegea cum putea cineva să creadă că l-ar interesa să se uite la curse de schi la televizor.

Și sigur că era straniu, dar pentru că în timpul cinei conversația fusese, ca niciodată, confuză, dezlânată, trebuiau să găsească și ei ceva de făcut. Și, de fapt, ea voia să intre într-un fel de normalitate. Nu puteau să-și trăiască toată viața la restaurant, privindu-se în ochi și stând de vorbă. Uneori se vor mai uita și la televizor. Era ca și cum el se întreba tot timpul ce caută acolo. Și ea se întreba de ce venise dacă lui tot ce făceau, tot ce mâncau și spuneau îi era totuna. Sau poate că se simțea nesigur și, în fond, neliniștit aici, pe teren străin, lipsit de putere asupra desfășurării acțiunii? Până acum totul se petrecuse în cartierul lui, în localurile lui și în restaurantele în care era el cunoscut, în compania colaboratorilor lui, în lumea lui.

O dată pe oră se ducea la fereastră și fuma. Și, de fiecare dată, stătea și ea lângă el, aplecată în aerul rece al serii de iarnă. Vorbeau încet, în timp ce scrumul consuma țigara. La fereastră, conversația mergea mai ușor.

Stelele sclipeau nerăbdătoare, aproape stăruitor. Cu fiecare pauză pentru fumat, ea se așeza tot mai aproape de el. Hugo spuse că ar trebui să se lase de fumat și că, de fapt, nu fuma. Ester își zise că „de fapt” era o vorbă ciudată. Când putem spune că, *de fapt*, nu facem cutare lucru și în același timp tot îl facem? Ea voia să-l atingă. Se întreba dacă o să rămână la ea după ce vor face dragoste sau dacă o să plece acasă în mijlocul nopții.

Fumă a cincea țigară din seara aceea la fel ca și pe celelalte, clipele de la fereastră se scurseră precum cele de dinainte, deși acum picioarele li se atingeau. Dar

fu ultima țigară înainte de a se lungi ca să le dea voie trupurilor să se unească.

Ei i se păru mult cinci țigări pentru cineva care de fapt nu fuma. Se gândea la bolile pe care ți le dau țigările și la cât de îngrozitor ar fi să se îngrijoreze tot timpul din pricina lor, începând cu ziua apropiată când vor trăi împreună. Dar iubirea ei o să- l facă să renunțe la fumat.

Când intră în ea, îl simți neliniștit și reținut. Nu pricepea. Protecție avea, bineînțeles, altminteri nu l-ar fi lăsat. Dar, desigur, el nu știa cât valorează pen tru ea libertatea, cu toate că ea nu- i vorbise decât despre asta, în toate modurile posibile.

— Trebuie să fim atenți, spuse el, reținându-se când ea se mișca mai cu ardoare.

Ester se opri brusc.

— De ce?

— Ca să nu rămâi gravidă.

— Bineînțeles că nu rămân. Eu nu vreau copii. Vreau exclusiv iubire adultă: vreau iubire la nivel egal, nu pe verticală.

Îi observă zâmbetul abia schițat după declarația asta bombastică. Dar, spre surprinderea ei, îi auzi în glas o vagă decepție, un alt ton. Era decepția bărbatului care nu trezește în femeie dorul de a avea copii, care nu izbutește s- o transforme în femeie adevărată, în mamă. Asta auzise. Decepția biologică gravată de timp în ființa bărbatului.

Ester și Hugo se treziră când se luminează de ziuă. Se iubiră din nou, mai liniștit de data asta, ea mai puțin agitată și el convins că sămânța lui nu va prinde viață.

Violetul cerului stropit de oranj prevestea o zi frumoasă, rece. Picăturile de pe acoperișuri își recăpătaseră forma de țurțuri.

Și apoi începu conversația de dimineață cu unul dintre subiectele post-coit poate cele mai obișnuite, străvechea temă a evoluției. Dependență, putere, slăbiciune, forță, cerere și ofertă, totul transpus în cereale și produse lactate.

Ea zise:

— Ce vrei să mănânci la micul dejun?

El spuse:

— Nu vreau mic dejun. Plec acasă.

— Dar am aici tot ce vrei. Müsli, iaurt, fructe, pâine bună, șuncă, brânză, cafea.

— Am de lucru.

— Și eu. Lucrez ca și tine, în fiecare zi. Dar ceva tot trebuie să mănâcăm dimineața.

— O să mănânc ceva când ajung acasă.

— Poți să mănânci aici. Și începi să lucrezi de cum ajungi acasă. Așa nu pierzi timp.

— Eu nu prea mănânc dimineața. Nu-i important.

E important pentru mine, gândi ea.

— Micul dejun înseamnă și altceva decât să mănânci, zise ea.

— Micul dejun înseamnă energie care îți dă putere până la prânz, spuse el.

Se vedea clar că voia să plece. Așa că, fără intenția de a-l convinge, zise:

— Nu. E mai mult decât energie. Și exact din cauza asta te grăbești să pleci.

Nemaifind vorba de convingere, replica ei, deși obiectivă, avea un ton amar. El părea că se gândește la ce să răspundă.

— Ne auzim mai târziu, zise încet.

— Dacă vrei tu, altfel nu.

— Sau dacă vrei tu.

— Nu, îmi pare rău, dar nu merge așa. Dacă tu simți că vrei, ne auzim.

ieși ca o furtună pe ușă, după ce o sărută în mare grabă.

Ușa se închise cu zgomot, iar în capul ei se născură câteva combinații de cuvinte. *Fibrele micului dejun își fac loc de-a lungul intestinului. O grămadă de gunoi fragil. Întâlnire de iubire pe ducă.*

Îi dispăcură reproșurile nestăpânite pe care i le făcuse, agresivitatea văicăreliei neclare, respingerea, care, știa prea bine, încarcă conștiința și omoară plăcerea și bucuria. Cu toate astea nu fusese în stare să le pună stavilă, să le împiedice răbufnirea. Detesta când oamenii izbucneau și aruncau vina pe alții. Încă din copilărie detestase asta și se hotărâse să nu facă nici odată așa. Însă nu fusese în stare să se stăpânească, să nu scuipe otravă în momentul cel mai hotărâtor.

Prim-ministrul Tage Erlander (în post între 1946 și 1969) spunea într-o celebră declarație că societatea modernă, căreia i se mai spune și stat al bunăstării, este un abuz. Nu s-a exprimat chiar așa, dar asta era înțelesul. Descria cum sporește nemulțumirea pe măsură ce cresc așteptările – ca lege psihologică a naturii. Am primit ce ne lipsea și am fost mulțumiți o clipă. La scurt timp după aceea, ne-am organizat în funcție de cele obținute, am luat totul drept norma litate și am început să privim situația ca fiind stan dardul minim. Așteptările au crescut și ne-a trebuit și mai mult ca să ne revină sentimentul de satisfacție. Apa curentă, hrana nutritivă, mașina, locuințele mai spațioase nu ne-au fost de ajuns. Ne-au trebuit reforme mai mari și mai multe ca să ne simțim la fel de bine ca înainte. Doza trebuia să crească și să fie administrată mai des.

Ester nu era fericită, deși își uniseră trupurile. Nu i se părea că el fusese clar. Se frământa, nu știa ce va urma.

După micul dejun din dimineața noii lor etape, Ester ieși din casă și alergă cincisprezece kilometri. Se antrena pentru maraton și făcea o cursă lungă pe săptămână. Asta se întâmpla duminica. Ca amatoare de la periferia comunității de alergători, se pregătea și ea ca toți ceilalți și cum o sfătuiau articolele din presă. Maratoniștii alergau o cursă lungă o dată pe săptămână, de obicei duminica, fiindcă cei mai mulți lucrau în timpul săptămânii. Ester ar fi putut să se antreneze când voia, dar alerga și ea tot duminica. Se gândise că mai încolo, la primăvară, o să mărească distanța până la douăzeci de kilometri, fiindcă așa erau sfătuiți alergătorii, dar deocamdată îi erau suficienți cei cincisprezece. Nivelul ambiției trebuia să țină seama de riscul accidentelor.

Când se întoarse acasă, nici nu-și scoase adidașii, că se și rezezi la telefon. Nimic. El nici nu sunase, nici nu lăsase vreun mesaj. Pentru ca suferința să nu devină acută, fluidele iubirii trebuie tot timpul alimentate.

Viața ei emoțională era acum determinată de nemulțumire din pricina așteptărilor crescânde. Singurul avantaj al acestei stări e că, după un timp, acționează asupra decepției o altă lege a naturii – bucuria așteptărilor împlinite, oricât de mici ar fi ele.

Otrava avusese însă efect și asupra lui. Telefonă în timpul după-amiezii de la un telefon fix al cărui număr ea nu-l recunoștea. Își pierduse mobilul sau poate călăuitase pe bancheta din spate a taxiului care-l dusese acasă de la ea. Firma de taxi îi promisese să îl restituie de îndată ce primeau o comandă în apropiere. Fusesse,

așadar, atât de nerăbdător s-o sune, se gândea Ester, căreia inima îi bătea nebunește în piept, încât își dăduse osteneala să-i caute numărul și să-i telefoneze chiar în aceeași zi, fără să aibă ceva anume să-i spună. Părea jenat și asta îi făcu deosebită plăcere. Oare fusese distrat și uitase telefonul în mașină fiindcă era tulburat?

Spuseră amândoi că noaptea a fost minunată. Ea îi povesti că alergase pentru maraton și că nu-i fusese deloc greu, fiindcă, dacă ești fericit, te simți ușor ca un fulg.

De fapt îi fusese greu, dar nu i-ar fi fost dacă ar fi știut că el o să-i telefoneze.

El îi spuse că încercase toată ziua să se concentreze asupra unui studiu despre picturile rupestre din Franța, subiect care-l preocupase o perioadă, dar nu reușise.

— Nici eu nu pot să mă concentrez. N-am reușit să fac nimic pe ziua de azi.

El râse șovăitor, spuse că era obosit, că poate ar fi bine să doarmă ca lumea în seara asta, fiindcă n-avuseseră parte de prea mult somn noaptea trecută – adică să doarmă separat.

— Poate-i mai bine așa, zise ea.

Acum se ivi o dilemă. Nu putea decide dacă, prin a dormi separat, el urmărea ca ea să se opună, sau dacă într-adevăr dorea să doarmă separat. Pe scurt, nu știa dacă trebuia să insiste, sau dacă insistând ar fi însemnat că se agață de el și că e cicălitoare. Pentru orice eventualitate, rămase pasivă – ca să pară dificilă sau să-l facă să se simtă vinovat.

El lucra ziua, seara și noaptea la o nouă operă de artă video. Dar când vorbiră duminică, stabiliseră, sau părea cumva înțeles, că se vor vedea marți. Dar nu zi seseră o oră. Timpul era pentru el altceva decât pentru ea, obișnuită cu ore fixe, cu întâlniri stabilite de comun acord și respectate întocmai.

Marți, începând cu ora cinci, Ester așteaptă un semn din partea lui că e gata. Se gândea că vor începe cu o cină undeva, la un restaurant, că vor merge după aceea la el, vor sta pe canapea și pe urmă se vor culca.

Aștepta fără să știe la ce oră își propusese el să se vadă sau dacă era sigur că se vor întâlni.

El lucra. Lucra intens tot timpul.

O sună pe la mijlocul nopții. T ocmai terminase treaba. Ea se spălase pe dinți, făcuse duș, se schimbase, avusese și timp să-l înjure cu voce tare. Acum o zbughi pe ușă și alerga ca o nebună la autobuz. Simțea gust de fier în gură. De la stația lui de pe Karlavägen, o luă iar la goană, folosi codul de la ușă pe care îl dăduse și urcă treptele două câte două.

El o întâmpină cu un pahar de vin în mână și cu o față radioasă, o mângâie în sus și-n jos pe braț și o apucă ușor de mână.

— Să-ți arăt ce am mai făcut?

Ea se uită cu atenție la tot ce-i arăta și zise:

— Nu pricep cum poate cineva să știe așa ceva, cum se poate învăța.

— Interesant că spui asta. De obicei ești foarte critică.

— De ce să fiu critică? Nu știu nimic despre lucrurile astea și le privesc cu dragoste, fiindcă tu ești cel care le face.

— Aha. Da.

Părea jenat, dar în același timp, și în primul rând, mândru de tot ce-i aparținea și de panourile lui decorative.

— Iubirea nu e critică și rece, spuse Ester. Asta sigur trebuie să știi și tu, nu?

El o luă iar de mână și cu cealaltă îi tot arăta.

— Se numește *trompe l'œil*, spuse el și se uită o clipă la ea ca să constate efectul expresiei și să vadă dacă ar fi o jignire să traducă sau nepăsare să nu traducă.

— Știi ce e un *trompe l'œil*?

— N-am văzut niciodată, dar am auzit. Un efect remarcabil.

— Înseamnă „a înșela ochiul“.

Adică să pictezi panourile decorative folosind proporții greșite și dimensiuni reduse, în așa fel încât ceea ce ochiul percepe să corespundă realității. Puteai reprezenta orașe mari sau peisaje enorme la dimensiunile unei cutii de chibrituri.

Se îmbrățișară sub imaginile decorului. Preciză că ele urmăreau să înșele ochiul referitor la distanță, dimensiune și, în ultimă instanță, la toată existența. Erau niște adevăruri poetice, configureate astfel încât ochiul să perceapă lumea așa cum e în realitate, deși totul e fals sau e o înscenare.

Traversară curtea interioară și urcară scările până la apartamentul lui. Albul nămeților era murdar și lucea slab sub lumina palidă a felinarelor.

Intră fără chei, spuse că ușa o lasă mereu deschisă, că la el nu era nimic de furat. Își scoase hainele de

lucru și făcu un duș în timp ce ea cercetă încăperea. Se afla pentru prima oară în casa lui. Nu i se putea zice casă, mai degrabă culcuș. Totul era provizoriu, până și cuierul la doi pași de pat, unde își atârna cămașile și jachetele. Se vede că dulapurile nu erau pentru el.

Îți făcea impresia că locatarul era într- o călătorie sau în refugiu. Din cele ce spusese până atunci și din cele ce vedea acum, Ester înțelegea mai multe cu privire la mentalitatea lui. Că pentru el viitorul era o stare cu totul diferită de cea prezentă. Viitorul era ceva care urma să aducă marea schimbare și odihna. Într-o bună zi, va începe și viața adevărată. Trebuia doar să-și termine treaba. Și curând va avea timp să se ocupe de toate celelalte. Doar să treacă hopul acelei expoziții personale și al retrospectivei. Tot așa arăta ideologia, concepția lui despre societate; la bază era utopist revoluționar. Paradisul nu era numai un cuvânt.

În felul ăsta putea trece o viață întreagă. Puteai face multe tot așteptând să înceapă viața.

Când Hugo ieși din baie, Ester era sub plapumă.

— Ce plăcut, spuse el și dădu drumul prosopului pe un scaun de lângă pat și se lungi, lipindu-se de ea.

— Țasta-i apogeul, șopti ea. Culmea vieții omenești. Întâlnirea pe care o trăim noi acum. Nu există ceva mai presus.

El îi răspunse cu mâinile.

Când se treziră dimineața următoare, se căutară bătându-și și o luară de la început. Împreunarea fu mai scurtă, dar la fel de intimă, intensă, sinceră. Era ora

opt și îi aștepta o zi de lucru. El constată că navea nimic de mâncare acasă, ceea ce putea însemna că ceea ce-i spusese despre micul dejun – că este exclusiv o ingur gitarede substanțe nutritive – era chiar adevărat în cazul lui, și nu un subterfugiu ca să evite apropierea. Asta spera ea, totul dovedea asta. Acum se întreba dacă ar fi bine să- i propună deja o nouă întâlnire pentru diseară, ca să nu lase lucrurile la voia întâmplării și să rămână doar așteptarea, iar ea să nu-și poată face alte planuri.

Dar nu-i veni să deschidă subiectul.

O rugă să meargă împreună până la colț, la Seven Eleven. Acolo el luă o cafea cu croissant, și ea, o cafea și o chiflă integrală, goală. Fu unul dintre cele mai să răcăcioase mic dejunuri din viața ei.

Stăteau alături pe niște scaune înalte, la o tăblie lungă, ca de bar, de unde vedeau o intersecție și forfota matinală a străzii. Nu vorbeau mult, numai despre ce vedeau, cum era cafeaua, ce scria pe afișe. Nu erau nici prieteni, nici iubiți. Se întrebară reciproc ce o să facă în timpul zilei, așa cum făcdoi oameni care n-au nimic în comun, deși se culcă unul cu altul, mai precis când unul dintre ei hotărăște cum stau lucrurile, dar nu zice nimic, ci lasă să se subînțeleagă. Și se subînțelegea.

Ester n-avea nici un chef să- i spună ce avea de gând să facă azi. Nu știa ce-o să facă și întrebarea i se părea neinteresantă. Ea voia altă întrebare: ce facem azi? Ce vrei să facem azi? Nu s-o respingă cu: ce-o să faci azi?

Hugo vorbea despre vreme și temperatură, că își intra frigul în oase, că aveau o iarnă aspră, că existența multora era grea pe gerul ăsta.

— De abia am ajuns la mijlocul iernii, zise ea.

Pe urmă ar fi vrut să spună că- i plăcea iarna, dar nu era loc pentru o asemenea replică. Simțea că ceea ce-i plăcea ei nu era relevant, fiindcă oricum nu erau pe drumul dorit de ea, acela de a se cunoaște mai bine unul pe altul.

Nu exista nici urmă de contact între ei, doar o groaznică alienare. Stătea lângă ea într-un loc public și, prin urmare, nu o nega. Erau împreună la un mic dejun, chit că era foarte sumar, în dimineața de după. Ar fi trebuit să însemne un pas înainte. Dar se treziseră ca doi străini. Faptul că se aflau împreună era doar un cadru. Fără conținut. Era, așadar, plin până la refuz de un alt conținut.

— Ce se întâmplă dacă ne văd împreună colaboratorii tăi?

Se uită la ea de parcă nu înțelegea întrebarea.

— Dacă ne văd aici, acum, la ora opt dimineața.

— Nu vorbim despre lucruri din astea.

Ei i se păru bizar răspunsul, oarecum ilogic. Era totuși important ce știau ceilalți și ce însemna asta pentru el. Dacă vorbeau sau nu ar trebui să fie secundar. Se gândea să- i disece răspunsul, să- l analizeze serios și să- i dea de înțeles prin ce decepție trece. El își sorbi ultima gură de cafea și se ridică.

— Trebuie să plec.

Ea încuviință dând din cap. El simți o vină difuză. O scurtă întârziere a mișcării capului trăda vaga îngrijorare întipărită pe frunte, în jurul ochilor și în ținuta corpului. Spuse:

— Tu mai rămâi să filozofezi puțin?

— Da. Mai filozofez puțin.

Se aplecă și o sărută pe obraz. Un sărut distinct, tandru, iubitor. Era totodată un sărut care știa ceva despre insuficiență. Rămase nemișcat, nesigur, înainte să plece.

Ea rămase pe loc, dar nu să filozofeze. Era o zi de miercuri cu o ceață albicioasă care-ți intra sub guler. O zi plină de semne proaste. Ceva mersese teribil de prost, știa asta. Nu întâlnirea propriu-zisă, ci felul lor diferit de a-i aprecia importanța și semnificația.

Nu spusese nimic despre o continuare, nimic despre pătrunderea fiecăruia în viața celuilalt, sau despre mutismul ce urmasse după ce se uniseră. Nimic despre nimic.

Conversația lor încetă în secunda în care începură să vorbească trupurile. Dragostea are nevoie de cuvinte. Te poți bizui și pe sentimentul fără vorbe, însă numai pentru scurt timp. Iubirea fără cuvinte nu supraviețuiește la infinit, nici iubirea numai din cuvinte. Dragostea e o fiară flămândă. Trăiește din atingeri, declarații repetate, din ochiul care vede în ochiul altuia. Când ochiul e foarte de aproape de al celuilalt, nici unul nu vede nimic.

După un sfert de oră se ridică și luă autobuzul spre casă. Aerul nu se limpezi deloc pe parcursul zilei, și

el nu telefonă. Nici ea nu-l sună, dar când nu telefona ea era din alte motive decât ale lui, întrucât el lua hotărârile, el avea puterea. Pe cât era de imposibil să dovedești că așa se petreceau lucrurile, pe atât era de neîndoielnic. Cel care pune frâne e mereu cel care hotărăște. Când el nu telefona nu însemna niciodată că-și zicea: Acum trebuie să mă stăpânesc, să n-ø mai sun tot timpul.

Åsta e iadul, se gândea ea a doua zi dimineață, când trecuse o zi și o noapte. Åsta e iadul, și Åsta e iadul care există. Simțea cum un foc o arde pe dinăuntru.

Joi seara, Ester mergea la o petrecere unde era invitat și Hugo. Vorbiseră în trecere despre asta cu două săptămâni înainte, dar pe urmă îi ieșise din cap, fiindcă găsiseră motive mai plăcute de a se vedea.

Își mai revenise după imaginile infernale ale dimineții și se simțea destul de nerăbdătoare. Cum, necum, se vor întâlni. Își dădea prea bine seama că avea el motivele lui să nu dea nici un semn de viață, să nu țină legătura, deși ar fi trebuit ca tocmai în zilele astea să se caute unul pe altul mai asiduu. Știa că, dacă nu se întâmplase așa, nu era din greșeală, ci corespundea psihologic unui fapt real, care probabil avea o denumire precisă. Și totuși, încerca să se autoconvingă că la mijloc era întâmplarea, că mersul lucrurilor era Åsta, că oamenii erau diferiți, că unii păstrau legături mai strânse, alții nu, indiferent cât de puternice le erau sentimentele, că începutul era întotdeauna dificil, stângaci.

Nu credea nici ea în toate palavrele astea. Vrăjeli. Era sigură că ceea ce se întâmpla avea o sursă reală. Pasivitatea lui, faptul că n-o suna, deși ar fi trebuit să vrea, corespundea unei pulsații din creierul lui iscate de o nesiguranță, fie ea chiar la nivelul unei simple senzații, și de lipsa unei pulsații din inimă. Ester simțea limpede și acut că această nesiguranță nu favoriza mersul înainte al iubirii lor, al relației lor viitoare.

Dar era și un om care muncea foarte mult, se gândea ea. N-ar trebui să vadă totul numai în negru. Ar trebui să fie bucuroasă și bine dispusă diseară, când se vor întâlni, nu decepționată și plină de acuzații, să nu arate tot ce-o macină pe dinăuntru.

Acum se făcuse după- amiază. Apucase să-l sune deja de șase ori. Își spunea că avea mult de lucru și nu e lângă telefon. Ce păcat că lui nu- i era atât de dor încât să vrea să- i telefoneze deși n- avea timp, sau că n- avea la îndemână telefonul ca să nu rateze nici un apel din partea ei, așa cum ar fi făcut ea, fiindcă asta caracteriza în general faza în care se aflau ei. Sau se afla singură în acea fază? Sau simțea el altfel dorul?

Era o zi în care nu era capabilă să facă deo sebiea între gând și sentiment.

Plecă la petrecere cu inima grea. Când ajunse acolo, se scutură puțin de starea neplăcută, vorbi cu lumea, râse, mâncă, bău. La zece, el încă nu venise. La unsprezece, mulți începuseră să plece. Atunci sosi și el cu taxiul. Venise cu un mic anturaj, colaboratori care nu fuseseră invitați, printre care Dragan. De când începuse relația cu Hugo, Ester aflase că Dragan era

iugoslav, că venise în Suedia în 1981, că avea înclinații către filozofia franceză și către o variantă sofisticată de comunism. Dragan îi sprijinise pe clericii din Iran în 1979 în semn de sfidare a hegemoniei occidentale, și pe urmă nu socoti niciodată necesar să-și comenteze sau să-și revizuiască acel punct de vedere. Mai toate chestiunile erau pentru el noțiuni abstracte, și, în calitatea lor de noțiuni abstracte, atitudinea pe care o afișa el se potrivea perfect. Așa credea el. Ester îl întrebase cum putea să suporte consecințele, dar el o expediase numind-o sclavă a imperialismului și colonizatoare mentală. Hugo Rask își admira prietenul și-i împărțea disprețul față de tot ce mirosea a liberalism, occident și burghezie, tot ce era *comme il faut*. Se dădeau drept socialiști, le zicea Ester din când în când, dar nimereau tot timpul în poala conservatorismului, uneori de-a dreptul periculos de aproape de concepția fascistă despre lume. Atunci Dragan pufnea și-i spunea că e conformistă și carieristă, două etichete pe care era permanent gata să le aplice în stânga și-n dreapta, sfătuirind-o totodată să se ducă acasă și să mai studieze chestiunea, fiindcă, la nivelul la care se află deocamdată, nu e de demnitatea lui să-i ia în considerare afirmațiile. Lumea spunea că Dragan este independent din punct de vedere financiar, că n-are nevoie să muncească, însă nimeni nu știa de ce, și, de când venise în Suedia, era consilierul neoficial al lui Hugo Rask, protectorul lui permanent. Vorbea suedeza cu un pronunțat accent străin și cu o gramatică excelentă. Decenii de-a rândul, cei doi camarazi stătuseră seară de

seară în atelierul lui Hugo ca să discute despre cât de putredă e omenirea și ce e de făcut. La drept vorbind, chiar făcuseră câte ceva pentru înlăturarea putregaiului, nimeni nu putea nega asta. Cu energia unui înfometat, Ester înfulecase tot ce putuse găsi: cărți, filme, broșuri și reportaje despre evenimente din trecut, descoperite în arhive.

La început, serile, când ședea acolo, în atelier, fumându-și eternele țigări, Dragan o privea mereu de sus pe Ester, disprețuitor, ca și cum știa el ceva, dar nu spusese ce. Ester ar fi vrut să întrebe ce anume știe, dar pricepuse față de cine era el loial.

Hugo nu luase niciodată poziție împotriva răutăților pe care le producea spontan gândirea rafinată a lui Dragan Dragović. Îi plăceau prea mult provocările ca stil de viață ca să se distanțeze de violență și opri mare în numele revoltei.

Ceea ce Ester Nilsson găsea remarcabil la Hugo Rask era că un singur lucru îl ispitesc mai mult decât provocarea, și anume să fie iubit de marele public. Se dădea în ființa lui o luptă permanentă între aceste forțe, pentru că, totodată, nu suporta iubirea publicului dacă mirosea a lingușeală, lașitate și indiferență față de crudele adevăruri, pe care nici o generație nu avusese niciodată puterea să le confrunte, dar pe care viitorul, zâmbind indulgent față de limitările trecutului, le vedea mereu cu stânjenitoare claritate.

Hugo și Dragan își dovediseră mândri spiritul de contradicție fiind de partea lui Milošević în Serbia, ceea ce continua să fie o pată rușinoasă pe imaginea

publică a artistului, dar care trebuia totuși pomenită în articolele elogiase despre acesta pentru ca jurnalistul să nu fie acuzat că-i trece cu vederea proasta judecată și gafele de neiertat sau poate polivalența sufletului. Critica asta îl costase unele neplăceri și câteva expoziții anulate. Odată îi pusese și Ester niște întrebări. Îi răspunsese că pe el nu-l interesa adorația generală, uniformă, și nici cea dictată de elită. Însă nu pomenise nimic despre argumentele în favoarea poziției pe care o adoptase. Ea ar fi vrut să-l mai întrebe, să afle sursa acestor lozinci și cum se făcea că el personal urmărea cu atâta disperare să fie obiect al venerației publicului.

Dar își ținu întrebările pentru ea ca să nu pericliteze relația lor fragilă.

Dragan își făcu apariția îmbrăcat în costum negru, pulover negru pe gât și cu pantofii negri, eleganți, pe care îi avea și în ziua când o întâlnise prima oară. Îi făcu malițios semn cu mâna și spuse:

— A, ești și tu aici.

Faptul că și la petreceri Hugo era înconjurat de oamenii lui îi reducea considerabil lui Ester ocaziile de a se mira cu voce tare că nu primise răspuns la nici unul din telefoane, că o lăsase cu ochii-n soare. Fața îi străluci ca un calup rotund și roșu de brânză când dădu cu ochii de ea, dar un calup de brânză rotund, roșu, neliniștit, incomod. După aceea, stătu tot timpul pe jumătate cu spatele la ea, sau în întâmpinarea altcuiva, de parcă îi era teamă de întrebări. Când, în fine, privirile li se întâlniră, i se citea în ochi o nepăsare soră cu obrăznicia.

— Ți-a fost dor de mine?

Întrebarea lui era retorică, ca o joacă, ceva artificial.

— Da. Mi-a fost. Foarte.

Vorbele ei cădeau grele, stângace pe podea, între ei, și mureau. Ea nu-i întoarse întrebarea, astfel încât să scape de răspuns, să nu- i vadă efortul de a găsi o replică în doi peri.

— Hai să vedem ce au la bufet, spuse el.

— Eu am mâncat deja. E bun.

— Aha, spuse el, vădit încurcat de faptul că ea crezuse că i se adresase ei.

Îi arătă cu un gest din cap că le vorbise prietenilor care-l însoțiseră, înfometăți după o zi întregă de muncă printre decoruri și panouri *trompe l'œil*.

Răutatea lui nu era premeditată, nici studiată. Era pur și simplu o lipsă de tact, o incapacitate, o frică de ghizată în hainele amabilității. Ester se îndepărtă, vorbi cu alți oameni, se ținu la distanță.

Când petrecerea începu să se destrame, încercă din nou să se apropie de el. Cântărise lucrurile și ajunse la concluzia că prefera să fie respinsă decât să- și facă sânge rău că nu încercase. El tocmai stătea de vorbă cu un redactor cultural. Lângă ei, Dragan. Râdeau toți trei și păreau relaxați și de aceeași parte a baricadei. Ester se apropie de Hugo și- i puse mâna pe spate. Se uită la ea și ochii i se roteau în orbite ca și cum ar fi căutat o portiță de scăpare. Pricepu în sinea ei că nici nu exista un răspuns mai clar, dar, fiindcă îi era insuportabil, îl trase puțin la o parte și îl întrebă:

— Să mergem la mine?

Rămase hotărâtă pe loc, ca să nu-i dea libertatea de a se eschiva. Dacă alege s-o ia la goană, trebuie să se descurce singur.

— În cazul ăsta, mergem la mine, spuse el.

Ea voia să spună că mai bine lasă totul baltă, dar nu mai zise nimic.

Ieșiră pe stradă. Felinarele străluceau reci în negrul alburii al nopții. Trecură pe jos de două intersecții până ce ajunseră la o stradă mai circulată și opriră un taxi. Își aminti subit că se aflau în același loc unde era ea atunci când, sub soarele generos al primăverii, primise un telefon și rugăminta de a ține o conferință despre el. Acum în același loc era noapte și iarnă. El îi ținu ușa și se așezară amândoi pe bancheta din spate a mașinii. Taxiul merse în viteză pe Odengatan spre Odenplan. Ea îi apucă mâna să i-o strângă, dar mâna lui se răsuci ca un vierme captiv, voia să iasă dintr-a ei, fără ca ea să simtă că e ceva definitiv.

Darurile nesolicitate pot fi înfiorătoare din cauza pretențiilor, a așteptărilor și a demonstrației de grijă din partea celui care dăruiește. Nu era exclus ca el să fi interpretat acea strângere de mână și întreaga ei persoană ca un astfel de dar. Încercă și el să-i mângâie degetele, dar nu reuși decât să i le frece. Părea doborât de un chin enorm, transplantat în mână.

Ea nu înțelegea despre ce chin poate fi vorba. Nu i se părea că-i cere ceva nerezonabil. Libertatea era o virtute pe care o respecta, dar libertatea de a refuza apropierea nu-i era cu puțință s-o ofere; în schimb, îi putea da libertatea de a se apropia de ea mai mult

decât se apropiase vreodată altcineva și libertatea de a scăpa de singurătate. Ce putea fi mai frumos?

Taxiul se opri în fața casei lui. El se desprinse de degetele ei, își scoase portofelul și plăti. Dacă ar fi fost după ea, ar fi luat autobuzul, așa că îl lăsa să plătească.

A treia noapte. Trei nopți în cinci zile nu pot fi o greșală, un capriciu sau o închipuire. Urcară în vizuina lui neprimitoare. Se dezbrăcără, se lungiră, își lăsară trupurile să se întâlnească. Adormiră. Se făcu dimi - neață. Trupurile se întâlneau din nou. Dar ceva nu era cum trebuie. În tot acel timp ceva nu fusese cum trebuie.

Jaluzelele erau trase de dimineața până seara. Dacă n-ar fi fost rupte într-un loc prin care se strecura lumina, n-ai fi știut dacă e zi sau noapte, senin sau înnorat.

Lumina din crăpătură arăta că se făcuse dimineață. El o atinse așa cum trebuie. Știa cum săi arate că vrea să fie prezent, dar era absent, și în plus încordat și evaziv, temător că un început de conversație ar atinge o venă de unde ar țâșni neplăcerile.

Nu trecu mult și era deja îmbrăcat și gata de plecare înaintea ei, cu toate că se aflau la el. De parcă voia să iasă de acolo ca să respire, să se conecteze la un tub de oxigen.

— Am pâine și brânză, spuse el.

— Și tu nu mănânci?

— Trebuie să cobor în atelier să lucrez. Cred că am și cafea. Am cumpărat.

— Pentru cine?

— Ziceai că micul dejun e important pentru tine.

Ea îi sărută buzele închise. Hugo dispăru. Așadar, fusese la cumpărături pentru ea, după cafeaua de miercuri de la Seven Eleven, adică plănuise s-o mai aducă la el. Atunci de ce se purta așa de ciudat?

Pustietatea unei locuințe pe care iubitul tocmai a părăsit-o e cea mai mare dintre pustietăți. Și simțea cum o lovește din plin.

Simțea că nu merită.

Se gândea că întotdeauna merită.

Și, indiferent dacă merită sau nu, Ester se gândea și simțea că nu poate da înapoi.

Se așeză și mănca la el în bucătărie. Pe jos, de-a lungul pereților, zăceau mormane de numere vechi ale suplimentelor de cultură din *Dagens Nyheter* și *Svenska Dagbladet*¹. Le păstrase pentru eseurile pe care nu apuca să le citească în ziua publicării, dar la care credea că o să revină mai târziu.

Asta îi sugera lui Ester că, în ciuda vederilor lui negre, Hugo era optimist. Optimist în sensul în care sunt optimiști utopiștii sau pesimiștii influențați de marxism. Într-o bună zi se va mobiliza și va simți că poate să realizeze ceea ce acum e incapabil să facă. Amâna și tot amâna, visând la ziua în care lucrurile vor arăta altfel. Ea făcea invers, rareori amâna ceva. Paradisul e o nulitate logică, fiindcă viața înseamnă fricțiune și fricțiunea nu poate să dispară decât prin moarte. Viața constă în eterne momente prezente în care nu avem forța să facem ceea ce vrem să facem.

---

¹ Cele două cotidiane naționale suedeze.

Nu există un „mai târziu“, deoarece și „mai târziu“ devine un „acum“ fără putere. Credea în paradis în sensul întâlnirii a doi oameni. Și, fiindcă trăise asta, pentru ea nu era o utopie. Ca antiutopistă, nu credea că va citi mai târziu articole pe care n-avea puterea să le citească acum, și ceea ce societatea și oamenii nu erau capabili să facă acum nu vor fi capabili să facă nici mai târziu.

Își plimba ochii peste mormanele acelea de ziare pline de speranță și o apucă gelozia. Adică păstra ziarele astea îngălbenite de timp, și pe ea o irosea. Era mai important ce se petrece în lume. Stătea tristă în bucătăria lui moartă, albă și îi venira în minte rândurile lui Sonja Åkesson¹:

„Caut un suflet sănătos într-un corp sănătos. Am păstrat cel puțin o sută de numere din *Dagens Nyheter* și mi-am propus ca într-o bună zi să particip și eu la dezbateri. Văd un nou război desfășurându-se pe filele alb-negru. Am luat-o la goană în amurgul timpuriu și am vrut să străpung cerul cu mâna ridicată, dar mam grăbit acasă, să nu mi se ardă cartofii“.

Mâncă un sandvici cu brânza cumpărată pentru ea – poate chiar pentru ea o cumpărase – și bău o ceașcă mare de cafea neagră, pe care și-o făcu la aparatul lui de cafea. Nici acesta nu părea folosit.

---

¹ Sonja Åkesson (1926-1977), scriitoare suedeză. A criticat nedreptățile sociale din epoca ei și a încurajat emanciparea femeii.

Reflectă la punctele lui slabe ca artist. Operele îi erau primite ca exemple mărețe de poezie vizuală, însă, chiar dacă unele erau interesante și originale, existau lipsuri, și ele tot ale lui erau. Nu avea curajul să-și sondeze durerea, și de aceea nici pe a altora. Nu știa ce înseamnă durerea. O privea din afară, dar n-o simțea, și, din cauza asta, felul în care înfățișa el omul nu era suficient de profund, așa cum cerea setea lui de notorietate. Minciunile involuntare și șovăiala cu privire la tot ce era omenesc îl împiedicau să realizeze ce dorea. Dacă se făcea simțită durerea, bătea în retragere, se distanța și de introspecție, și de observațiile referitoare la lumea din jur. Frica de cear putea găsi îi suprima curajul de a pătrunde în propriul for interior ca să poată pricepe ce se cubărește și în alții. Nu voia să înțeleagă ce zace în alți oameni, fiindcă ar fi putut găsi agresiuni și acuzații la adresa sa. Așadar, prefera să nu privească existența drept în ochi, cu toate că el asta de clara că face. Privea oamenii de la distanță, behavioristic, niciodată fenomenologic. Voia să fie cel care acuză, nu cel care înțelege. Din asta ieșea o artă cu limite. În schimb, nimeni nu-i depășea măiestria de a face o virtute din limitări, de a ascunde defectele dându-le strălucire. Țsta era marele lui talent, și cu el înșela o lume întregă. În asta consta marea lui forță artistică.

O neașteptată sete de răzbunare îi declanșase gândurile acestea despre lipsa lui de importanță. Des - coperi dintr-odată cât de mărinimoasă era să-l iubească în pofida acestor lipsuri, și că el ar trebui să-i fie recunoscător. După ce termină de mâncat și de spălat vasele,

puse în frigider un bilețel cu una dintre cele mai banale declarații de iubire. Subiect, predicat, complement.

Intenția evidentă a biletului era să convingă. Era o stăruință și o cătușă. Când închise ușa frigiderului, văzu pe masa de lucru din bucătărie un pachet de medicamente homeopate împotriva răcelii și, alături, tot un bilet: „Ia asta și o să te faci bine foarte repede!!! Te îmbrățișez, Eva-Stina“.

Cele trei semne de exclamație dovedeau fie o lipsă de gust stilistic, fie o dorință coplesitoare de a capta interesul. Își aminti că fusese răcit imediat după Crăciun. Se văzuseră, fuseseră la restaurant, deși tușea și fornăia.

Eva-Stina era tânăra care lucra pentru el și care se uitase chiorâș la ea toamna trecută. Nu scrii un asemenea bilet fără să-ți placă persoana, nu-l formulezi în felul ăsta. Un bilet are întotdeauna o semnificație, nu neapărat pentru textul în sine, ci pentru acțiunea, pentru faptul de a scrie biletul; asta era valabil și pentru biletul pe care tocmai îl pusese ea în frigider, pe raful de sus, chit că al ei era mai explicit. Nu se citea doar „Eu te iubesc“. Dacă punem la socoteală împrejurările, temeiul, personalitatea ei, contextul și subtextul, se citeau mai degrabă următoarele: „Te iubesc din tot sufletul, sunt mereu drăguță cu tine, nu vreau decât bi neleamându-ți, și atunci de ce ți se pare că ai dreptul să te porți așa cum te porți?“

Când Ester puse laolaltă medicamentele homeopate, textul grijuliu al biletului, privirile chiorâșe pe care i le aruncase Eva-Stina și faptul că Hugo spusese

cu câțva timp în urmă, scărpinându-se în cap – ceea ce nu-i stătea în fire: „Fata aia cu nume dublu, pe care niciodată nu-l țin minte“, toate acestea îi dădură de bănuț că era ceva putred la mijloc. Biletul era mai mult decât un bilet, Eva-Stina stătea la pândă, aștepta momentul potrivit, îl avea permanent în vizor, pentru ă lucrau împreună. Sau aveau deja o relație? Oare din cauza asta se comportase atât de ciudat în ultimele zile?

Nu, era imposibil. În cazul ăsta n-ar fi vrut să vină la el noaptea trecută, nici noaptea cealaltă și n- ar fi propus să ia micul dejun jos, în colțul străzii.

Își adună lucrurile și mințile și plecă. Se îndreptă spre stația de autobuz dusă pe gânduri. Sigur, unii erau pregătiți să-și clădească iubirea, sau, mai degrabă viața sexuală, cu mai mulți parteneri în același timp, fără să scoată o vorbă despre asta. Și era extraordinar că tocmai pe aceștia îi mira, îi enerva și îi obosea săși planifice timpul, minciunile, întâlnirile și să țină seama de existența cu adevărat reală a altora, de cerințele, așteptările și dorul lor. Acestor oameni ar trebui să li se recomande necrofilia, se gândea Ester. Lipsa de pretenții a morților era perfectă pentru geniile stresate, extrem de ocupate și încărcate sexual.

Ester cugetă toată ziua la lipsurile lui ca artist. Asta o mai alină puțin.

Din ziua în care Hugo propuse să ia cina la Ester ca să se producă și unirea carnală, ea a presupus că el rupsese eventuala relație cu eventuala femeie din Skåne. Totul dovedea că respectiva femeie fusese mai curând

un aranjament comod decât o legătură amoroasă. Dar să mergi atât de departe ca să fi cu ea două weekenduri pe lună nu era puțin lucru. Nu făceai așa ceva din comoditate.

Ester se gândea că de aceea îi luase atâta timp până să vină acasă la ea: voise să pună mai întâi lucrurile la punct, pentru ca relația lor să fie cât mai frumoasă. Pură și frumoasă.

Ziua asta, o zi de vineri, se scurgea încet. Anxietatea o măcina pe dinăuntru. Își spunea că doi oameni care și-au unit trupurile și se iubesc trebuie să fie încrezători. Și erau multe în favoarea lor. Acum trebuia doar să-și păstreze sângele-rece și să dea la o parte pie-troiul ăla din stomac.

De când cu întâlnirile sexuale, nu mai vorbiseră de chestiuni serioase nici măcar o dată, dar o să aibă ei timp și pentru asta. Fiecare lucru la timpul lui. Totul era în regulă. Nici n-ar fi visat să ajungă aici după conferința aceea din octombrie. Tânjise ca o nebună în noiembrie și decembrie, și iată că totul se petrecuse. Toate fanteziile i se îndepliniră. Era de necrezut. Și viitorul părea luminos. Era o zi plină de lumină. Dar încă o zi când nu fu în stare să scrie nimic. Se străduise puțin, dar nu-i veni în minte decât niște fraze moarte, care răspândeau un miros de ca davru deasupra textului.

Ziua de vineri trecea ca melcul. Întrebarea cea mai obișnuită de la invenția telefonului încoace ar putea fi: de ce nu sună? Se făcu ora două, trei, patru, și el nu suna. Se lungi pe pat și citi *Norul cu pantaloni* de

Maiakovski, fiindcă el zicea că e important. Titlul era fantastic, poemul avea calitățile lui, dar în mare parte o lăsa indiferentă. Pe ea ba o înfuria, ba simțea o enoșmă tandrețe și iubire față de tot ce atinsese el sau față de tot ce-l afectase (cu unele excepții vădite).

Hotărâse să nu-l sune. El muncea din greu, și ea trebuia să respecte lucrul ăsta, să-i arate că e o femeie matură, independentă, autonomă, care se descurcă și fără să fie mereu în contact cu el. I se părea cam ciudat să nu dorești să ai contact permanent când abia ai început o relație de iubire, dar trebuia să fie maleabilă.

Luă altă carte, pe care tot el i-o recomandase: *Convorbiri în jurul mesei*¹. Hugo intenționase s-o citească, să înțeleagă cum de s-a putut întâmpla ce s-a întâmplat și să învețe să discearnă semnele din timp. Vădea permanent în lumea contemporană semne că nazismul și fascismul încă există latent în statele parlamentare pseudo-democratice. Viziunea îi era deosebit de clară după câte o discuție îndelungată cu Dragan.

Ester citea. Azi nu-l va suna sub nici un chip. Îl sună. El nu răspunde. Se făcu ora opt. Se întreba de ce nu voia să petreacă alături de ea prima lor zi de vineri. Nu pricepea deloc. Dar nu trebuia să fie insistentă. Nu trebuie niciodată să fii insistent. Numai grijuliu, atent, plin de solitudine, amabil, dar niciodată sufocant. Ester își zicea că totul are niște expli-

---

¹ *Convorbiri în jurul mesei (Hitlers Tischgesprache)* – colecție de convorbiri purtate de Adolf Hitler cu alți lideri naziști de obicei la masa de prânz, în cea mai mare parte între 1941 și 1942.

cații naturale. El era într-o fază de muncă intensă. Îi era bine cu ea și nu simțea că trebuie să țină tot timpul la curent cu ce făcea sau să se informeze reciproc, de vreme ce contactul lor sufleteș era neîntrerupt. Aveau încredere unul în altul.

Ceea ce nu trebuia să facă sub nici o formă era să se expună spaimei de a-i trimite un SMS la care să nu primească răspuns. Groaza că nu primești răspuns era un lucru care nici prin cap nu le trecuse creatorilor de SMS-uri și e-mailuri. Sau poate le lipsea acea capacitate empatică de a trăi stările profunde ale altuia. O mână degetele să scrie un SMS și să simtă ușurarea expedierii unui mesaj, ușurare care mai dura câteva minute după aceea, cât timp încă mai poți spera că îți se va răspunde. Luă de câteva ori telefonul în mână și începu să scrie, dar de fiecare dată șterse totul și puse telefonul cât mai departe de ea.

Când se trezi, era sâmbătă. Încă o zi fără să poată lucra. Scrisul nu era pentru ea un refugiu. Scrisul îi opunea rezistență, și rezistența nu- i loc de refugiu. Trebuia să găsească ceva de făcut în timp ce aștepta să-i înceapă viața. Se uită la telefon. Îi închisese oare din greșală sonorul? Nu. N-o sună nimeni și nu ratase nici un mesaj. Își telefonă ei înseși de la telefonul fix ca să se asigure că mobilul funcționează cum trebuie. Își trimise și un mesaj. Totul era în regulă.

Plecă în oraș. Era frig. Era ora douăsprezece, de fapt, aproape unu. Hoinări pe străzi, mâncă un hamburger turcesc în Hötorgshallen, intră la întâmplare în câteva magazine cu haine și pipăi mecanic materialele. Dacă ar putea cel puțin să dea un semn de viață, să-i spună ce s-a întâmplat. Doar atât își dorea. Cândva între miercuri dimineață și joi seară îi cumpărase mâncare pentru micul dejun. Asta trebuia să însemne că ș.a.m.d. Continuă pe Kungsgatan spre Stureplan, o luă pe Birger Jarlsgatan. La anticariatul Rönnells văzu o carte pe care voia să i-o cumpere, dar se hotărî să mai aștepte

până săptămâna viitoare. Nu știa dacă el mai voia să capete cărți de la ea sau dacă o să se mai vadă măcar. Nu înțelegea nimic. Partea cea mai proastă era că nu pricepea ce i se întâmplă, ce rol avea ea. Nimic nu doare ca atunci când nu pricepi.

Se făcu ora trei și el nu suna. Intră într-o cafenea și mănca o prăjitură mare de tot, din cauza situației. Avea în față o carte din care încerca să citească. Era ora patru. Intră la un cinematograf și văzu un film polițist despre CIA, dintre cele a căror acțiune nu reușea niciodată s-o urmărească, dar nici nu-și dădea seama ce pierde. În timpul filmului se gândea ce ușurare ar simți dacă el ar suna fix în acel moment. Atunci toate nodurile din corp i s- ar desface ca și cum nici n-ar fi existat, și ar fi și ea, din nou, un om normal. Că doar nu putea nici el să lucreze chiar tot timpul. Dar cine știe, poate că era într-adevăr într-o perioadă mai intensă ca de obicei.

Nici intriga filmului ăștia n-o înțelegea. Intrigile erau pentru cei care le scriau, nu pentru public, se gândea Ester. Lucraseră atâta timp la ele, încât, pentru ei, acțiunea era cât se poate de clară. Ei scriau opera de la coadă la cap, iar spectatorii o urmăreau de la cap la coadă.

Îi veniră niște idei în minte și le formulă în următoarele minute.

Dilema fizicienilor:

Că nu ne amintim ceea ce încă nu s-a întâmplat.

Dilema filozofilor:

Că ne amintim ceva doar fiindcă s-a întâmplat.

Dilema psihologilor:

Că ne amintim numai ce ne convine.

Dilema politicienilor:

Că oamenii au memorie.

Dilema medicilor:

Că memoria e șubredă.

Dilema iubiților nefericiți:

Că amintirea celor petrecute ne schimbă.

Aruncă o privire prin sală. Era cam goală, dar cei care veniseră păreau foarte atenți. Poate că nu erau dintre cei care suferă și se chinuie tot timpul, ci persoane care au o viață și acum, și după ce se termină filmul.

Dintr-odată avu o presimțire foarte intensă și văzu cu ochii minții că se va întâlni cu Hugo diseară, vor mânca, vor bea, vor râde și vor face dragoste. Din cli-pă-n clipă o va suna, plin de veselie, și coșmarul se va termina.

— Ce faci diseară? Ți-e foame?

Asta o va întreba, și ea nu va sufla o vorbă, nu-i va dezvălui prin ce-a trecut – nici gând să- i facă reproșuri –, ci doar va răspunde:

— Da, mi-e foame! La ce oră?

În răstimp de o oră se vor instala într-un restaurant, iar el, cu ochii strălucitori, își va întinde mâna ca s-o mângâie pe obraz. Se mai frământase ea și altădată crezând că totul se duse de răpă înainte ca el să rea-pară. Important era că rezistase, că nu-i trântise telefonul în nas.

Un gând pătrunzător se prăvăli peste ea ca un me-teorit și o lovi la fel de puternic precum cel de acum

șaptezeci de milioane de ani, care-i ștersese pe dinozauri de pe fața pământului. Nu mai avea ochi pentru ce se întâmpla pe ecran. Într-o secundă amețitoare, tot ce exista în trupul ei se întoarse pe dos și văzu clar cum stăteau lucrurile. Pricepu ceea ce era de la sine înțeles, dar de neconceput: faptul că el, în weekendul ăsta, era la femeia lui din Malmö. T recuseră două săptămâni, și se ducea acolo o dată la două săptămâni, așa cum făcuse tot timpul. Ceasurile atomice puteau fi reglate după călătoriile lui la Malmö. Sâmbăta trecută se văzuseră acasă la ea, și acum îi venise iar rândul femeii din Malmö. Gândul ăsta nu-i trecuse prin cap în cursul săptămânii care tocmai se încheia, fiindcă era prea absurd, dar explica comportamentul lui din ultimele zile.

Mai era jumătate de film. Rămase pe loc. O cuprindea cea mai neagră spaimă pe care o simțise vreodată în viața ei, val după val de arsenic și plumb.

De ce mai stătea acolo? Pentru că tot n-avea altceva de făcut, nici unde să se ducă în clipa asta în care bănuiala îi fusese confirmată. Ce importanță mai avea dacă se afla într-o sală de cinematograf?

După film, își îndreptă pașii spre strada lui. Era o vreme gri, tristă, rece și umedă, care nu scotea lumea la plimbare. Felinarele erau aprinse, patronii buticurilor începeau să stingă luminile în încăperile din spate, să zornăie legăturile de chei încuind ușile și să răsufle ușurați în așteptarea odihnei duminicale. Ester se îndreptă spre casa lui ca să afle odată ce se întâmplă.

Ce înseamnă viața și oamenii din jur pentru un om care se comportă în felul ăsta? Asta nu înțelegea

Ester. Din pricina asta îi luase atâta timp să constate adevărul. Întreaga ei concepție despre omenire ca fiind unitară, uniformă psihic se zdruncina. Felul ăsta de a te purta cu ființa omenească era prea straniu.

Văzu deja de la distanță că atelierul era ferecat. Numai când pleca din oraș zăvora atelierul și cobora grilajul galeriei. Era limpede că mai rămăsese în ea o urmă de speranță, de vreme ce dovada îi spori durerea. Nu se lucra acolo în seara asta. Traversă curtea interioară, urcă scările până la locuința lui și se uită în interior prin cutia de scrisori. Nici o luminiță nicăieri.

Hugo îi dăduse de înțeles că în atelierul lui se muncea de dimineața până seara, și în cursul săptămânii, și în weekend. O făcuse să creadă că e un om ocupat, un artist care muncea pe brânci, care nu trebuie deranjat și de la care nu puteai să ceri nimic, fiindcă el era dedicat artei, unde era vorba despre cum se comportă oamenii unii cu alții, despre răutatea cauzată de nepăsare, despre exercitarea puterii și lipsa de putere. Însă în momentul ăsta își luase liber de la arta lui.

Pe jos erau urme de gheață, vântul se furișa de-a lungul străzilor, dădea colțul, căuta să înfigă ace răuvoitoare în gâtul trecătorilor și pe la încheietura mâinilor. Temperatura oscila între zloată și îngheț. Zloată în timpul zilei, pojghiță de gheață seara.

Încă o dată făcu drumul de la atelier la autobuz. De cum se așeză, scoase telefonul și începu să scrie un mesaj. Îl termină după un sfert de oră, când să coboare, și-l trimise fără să mai stea la îndoială. Scrisese un mesaj teribil de concis, tensionat la culme, în care

panica, sub masca aroganței, e încă și mai transparentă. Tonul disprețuitor își avea originea în demnitatea personală. Era un mesaj tăios. Îl insulta cu toate drepturile celui disprețuit.

Dar ăsta era un text, nu ea, era ea ca text. În lumea fizică îi lipseau și aroganța, și demnitatea. În lumea fizică era cât pe ce să se prăbușească ca o masă amorfă.

Cu toate astea, simți o mică victorie după ce trimise mesajul. Atât actul de a scrie, cât și cel de a ținti și a trage în el rafale de furie aspre, bine formulate îi diminuează pentru puțin timp durerea. Și însemna un contact, un fel de comunicare omenească care spărgea insuportabila tăcere. Urma ca el să citească mesajul, să se gândească la ea și să răspundă.

Dar nu veni nici un răspuns. Nu veni nimic. Trecu seara de sâmbătă. Trecu și ziua de duminică. Luni dimineața se împlini o zi și jumătate fără nici un semn de la Hugo. Era o demonstrație a felului în care ucizi un om din punct de vedere social.

Pe la prânz plecă la gara centrală și se postă la peronul unde veneau trenurile de Malmö. Inutil. Venea câte unul pe oră și șansele de a-l vedea erau foarte mici. Mulțimea de pasageri cobora din mulțimea de vagoane, se precipita pe scări în sus și în jos spre diversele ieșiri. Nu-l prinse. După ce așteptă două ore și trei sosiri, se întoarse acasă și scrisese un e-mail, în care analiză la rece desfășurarea acțiunii.

„Cu cât taci tu mai mult, cu atât vorbesc eu mai mult, e hegelian“, scrisese ea și se jenă de prețiozitatea

exprimării, dar n-o schimbă. Înșiră toate eventualele motive care-i puteau explica comportamentul, prezintă toate aspectele posibile și autocritice, perspectivele de viitor și toate interpretările pe care i le inspira imaginația, cu o singură excepție: că ea n-avea dreptul la o explicație. Acolo era limita. Îi spunea că, sigur, dacă trăiești într-o lume care te pedepsește când spui adevărul, atunci da, nu-l spui, sau poate că principiile ei morale i se par prea severe. Poate se grăbise și nu fusese destul de atentă la nevoile și la ritmul vieții lui. Considera totuși că are dreptul la o explicație, fiindcă acum erau uniți. El își asumase o răspundere intrând în trupul ei, ceea ce însemna promisiunea unui lucru care trebuia împlinit. În consecință, ea avea drepturi, și printre ele era și cel de a-i auzi explicația.

Întoarse pe față și pe dos toate punctele de vedere cu excepția unuia: că era lipsită de drepturi. Nici prin cap nu-i trecuse că privea viața de la o asemenea distanță, că se disprețuia în halul ăsta. O parte a corului de prietene îi suporta cu greu lipsa asta de viziune, acest autodispreț. Cei care fac eforturi mari să-și înnăbușe propriile nevoi ca să fie pe placul altora, sau se comportă decent ca să nu deranjeze, sunt atât de mulțumiți de propriul comportament, că-și ies din fire când nu pricep că nu sunt doriți. Hugo nu-ți datorează nimic. Așa îi spuneau. Iar ea examina acest raționalism și nu era de-acord cu el.

Forța și competența trezesc admirație, dar nu iubire. Lipsurile sunt cele care inspiră iubire. Numai că lipsurile nu sunt suficiente. Ele trebuie completate de autonomie și distanță față de sine. Fisurile generează tandrețe, însă, mai devreme sau mai târziu, ceea ce generează tandrețea dă naștere la agresiuni. Lipsa pură e, prin caracterul ei ireparabil, la fel de imposibil de iubit ca și forța de fier.

Ester nu primea nici un răspuns, indiferent dacă se arăta slabă, puternică sau plină de fisuri. El nu i dădu nici un semn de viață toată săptămâna.

Respira anevoie și simțea mereu o greutate în piept. În fiecare seară lua autobuzul până pe strada lui. Ferestrele erau acum iar luminate, se lucra din nou în atelier. Se simțea obligată, la fel ca atunci când începuse toată povestea, să aștepte ca să-l privească de la un colț de stradă pe omul alături de care, cu două săptămâni în urmă, adormise și se trezise, cel care vorbise și râsese ore în șir împreună cu ea.

Vineri, la o săptămână după dimineața aia de acum o mie de ani când se văzuseră ultima oară, Ester luă

o decizie. Se urcă în autobuz și merse iar până la el. Acum gata, era de-ajuns. Nu mai avea de gând să accepte eschivarea asta lașă.

Era ora șase seara. Intră în atelier fără să sune și urcă la etaj. El stătea acolo, la biroul lui masiv și lucra. Își ridică privirea deasupra ramei ochelarilor, nici consternat, nici înfricoșat, nici bucuros. Spuse:

— Ai venit.

— Da. Am venit.

Își sprijinea coatele de birou, mâinile îi erau aproape împreunate și nu puteai să-ți dai seama la ce se gândea. Ester îl întrebă dacă pot să vorbească, spuse că e necesar, și cu toate că el nu părea încântat, traversară strada până la restaurantul în care stăteau de obicei la lumina lumânărilor. Ei i se părea acum un local străin. Dar personalul îi salută cordial, ca pe doi clienți fideli, și imediat le pregătiră masa lor preferată, din colț.

Ea îl auzi spunându-i chelneriței că nu vor sta mult.

Înainte să se așeze, își comandă un pahar cu vin roșu. Chelnerița așteptă atentă, dar discret, încă o comandă, și, când nu primi nici una, plecă spre bucătărie. Hugo se uită în aceeași clipă la Ester și spuse că poate dorește și ea ceva. Ea dădu din cap că da.

Hugo se așeză pe marginea scaunului, gata s-o ia la fugă, cu cea mai mare parte a greutateii corpului sprijinită pe gambe și pe labele picioarelor, și se sucea și se răsuca pe scaun, iar ochii îi rătăceau peste tot, doar la ea nu se uita.

Ea îl observa, dar ce simțea era tot iubire. Nu mai era nevoie de explicații. Tot ce voise să-l întrebe, toate

ideile care-i tăiaseră respirația nu fuseseră decât o scuză ca să-l întâlnească. Voia să fie cu el, despre asta era vorba și nimic mai mult. Voia ca ei doi să aibă o relație, asta era tot adevărul. Pur și simplu îi era nespus de dor de el. Voia să fie împreună cu el, să stea de vorbă ore în șir, și pe urmă să meargă la el și să se trezească a doua zi dimineață știind că-i așteaptă o sâmbătă lungă. Când erau împreună, nu mai avea nevoie de nimic altceva.

— Trebuie să mă întorc destul de repede, spuse el și privirea-i răcită rikoșă spre a ei. Am multe de făcut. Mă aflu într-o perioadă de lucru extrem de intensă.

Iluzia se topi și răceala reveni. Întâlnirea solicitată trebuia din nou justificată și explicată cu argumentele severe ale moralei și cu nevoia de a înțelege, nu cu blândețe, așa cum avusese de gând.

Avea o poftă nebună să- i spună că și weekendul trecut fusese în perioada asta extrem de intensă, dar se hotărî să nu fie sarcastică. Sarcasmele sunt mereu regretate.

— Am făcut tot ce mi- a stat în putință ca să iau legă t urău tine.

— Am observat.

Se lăsa tăcerea până când ea îi înghiți mica răutate.

— De ce n-ai răspuns?

— La ce să fi răspuns din toate câte ai întrebat? Ce reai, într-adevăr, multe lămuriri. Sincer, nu cred că mi s-au pus vreodată atâtea întrebări deodată.

— Ți-am trimis și SMS-uri. Te-am și sunat.

— Da. Știu.

— Te referi la e-mailul de luni?

— Nu mai știu în ce zi a sosit. Era imposibil să răspund la toate întrebările alea.

— Crezi că există un motiv anume care m-a făcut să-mi pun atâtea întrebări în ultima săptămână?

— Habar n-am.

— Nu ai. Uneori e greu să vezi cum se leagă lucrurile.

El își goli paharul din câteva înghițituri nervoase.

Ea respira scurt și des.

— Am multe întrebări, fiindcă comportamentul tău e de neînțeles. Ne vedem timp de trei luni și ajungem la un soi de intimitate. Culminează cu trei întâlniri erotice, pe care amândoi le-am simțit ca fiind inevitabile. Pe urmă te porți înfiorător și, pe deasupra, misterios. Și mă lași să ghicesc. Dacă vrei să toțtorezi pe cineva, așa trebuie să te porți, cum ai făcut tu săptămâna asta cu mine.

El nu răspunse. Își învârtea paharul gol, privea în jur. Nu dădea semne de vinovăție, nici că tace pentru că nu știe ce să spună. Nu voia decât să scape de cătușele ei, și tăcea așa cum faci cu cineva care oricum n-ar înțelege, fiindcă e dintr-o lume cu alte reguli decât lumea ta, și degeaba discutați din moment ce vă desparte un abis.

— M-am simțit disperată toată săptămâna. Nu știu ce să fac.

— Dacă ești deprimată, du-te să stai de vorbă cu cineva.

— Păi, stau de vorbă cu cineva. Chiar acum.

— Cineva care se pricepe la chestii din astea. Un profesionist.

— Care se pricepe la inimi zdrobite? Dar am o persoană care mă poate ajuta în problema asta. Și persoana asta ești tu.

— Îmi pare rău, dar acum trebuie să mă întorc la lucru.

Ea putea să discearnă din nou acea insuficiență în timbrul ostenit al vocii lui, în oboseala din ochi. O insuficiență osificată, care devenise dezgust abstract față de femei, din cauza pretențiilor eterne de iubire de la cineva ca el, care avea lucruri atât de mărețe de făcut, din cauza bolboroselilor și gesturilor lor posesive, aidoma unor lasouri, pe care și le justificau mereu cu bătăile tandre ale inimii.

— A fost o pasiune, spuse el. A pus stăpânire pe noi, așa cum fac pasiunile. Poate mai ales pe tine.

— Mulțumesc. Ai spus-o deosebit de amabil.

— Dar e adevărat. Este evident că pe tine te- a afectat mai tare decât pe mine. Eu nu m- am simțit disperat.

Reaua-voință sau ura din spatele cuvintelor o amețiră, ca atunci când simți că nu mai ai oxigen.

— Așadar, în lumea ta, pasiunea nu e iubire?

— Sunt două lucruri deosebite.

— Nici măcar înrudite?

— Îndepărtate, poate. Dar nu se fac concedii lungi de vară cu o pasiune, și nu trăiești ani de-a rândul cu o pasiune.

— Interesantă definiție. Însă nu e ceva general valabil, așa că e anulată ca definiție. Eu aș merge cu plăcere în concedii de vară împreună cu tine și mi-aș petrece tot restul eternității cu tine. Chiar și concediile de iarnă.

— Dar eu nu.

— Deci ceea ce a fost între noi n-a avut de-a face cu iubirea? Ce bine c-ai rezolvat problema!

El își mușcă buzele puțin uscate și scorojite de frigul iernii, însă crăpătura de data trecută se vindecase. Corpul îi era încordat, dar își coborî umerii oftând.

— Erai așa de-a dracului de supărată sâmbătă. SMS-ul pe care mi l-ai trimis era înspăimântător. Și atunci bineînțeles că te dai în lături. S-ar putea ajunge la ceva extrem de neplăcut.

— Și nu înțelegi deloc de ce eram supărată?

— Ba poate că înțeleg.

— Nu crezi că, după tot ce a fost între noi, după tot ce-am făcut împreună și tot ce m-ai lăsat să presupun legat de noi, am dreptul să fiu bulversată, că am dreptul să știu ce crezi și tu despre noi doi? Ți-ai luat o răspundere. Ai intrat în corpul meu. Nu crezi că asta îmi dă o poziție oarecum privilegiată, față de care integritatea ta trebuie să cedeze, că într-un fel e de datoria ta să vorbești cu mine despre faptele pe care le săvârșești și care au un asemenea impact asupra mea, încât abia mă mai țin pe picioare? Neliniștea asta mă omoară.

— Răspunsul îl ai deja. Tu nu pui întrebări. Nu faci decât afirmații și reproșuri. Totul e deja foarte lim-

pede conform valorilor tale exemplare. Vrei doar să mă obligi să mă consider vinovat, să mă vezi supus și pe urmă ești mulțumită, ai terminat.

— Urăsc supușenia. Nu vreau decât să fim împreună și să fim aproape mental. Numai asta-mi doresc. De ce nu mi-ai venit în întâmpinare în loc să amuțești? Doar pusesem bazele unei relații. Și atunci nu mergi în întâmpinarea celuiilalt, chiar dacă apar pe drum furiile și neplăcerile?

El se tot foia. Stătea pe jumătate în afara scaunului.

— Agresivitatea ta mi-a întărit convingerea că am făcut bine să nu-ți spun unde plec în weekend. Ți-ai fi ieșit din minți și n-ai fi acceptat.

— Oricum mi-am ieșit din minți.

El tăcu. Renunță la veriga lipsă, cea care părea să-i fi scăpat lui Ester ca posibilitate omenească: că el își rezolvase întotdeauna problemele de genul ăsta ieșind prozaic din joc. El rupea legătura. Nu venea în întâmpinarea nimănui. Ceilalți aveau de ales: să ia ce avea el de dat, sau să nu ia nimic. Pe el nu-l afecta. Trebuia să renunți la sursele plăcerii care produc neplăceri. Și, ca să scapi simplu de furie, o rupi cu cei cărora le- ai produs durere.

— Ea nu se înfurie niciodată?

— Cine?

— Femeia din Malmö.

— N-am nici o femeie în Malmö.

El își rodea unghiile și privea îndelung afară, pe stradă – lăcașul libertății. Rămaseră mult timp tăcuți.

El se trase și mai spre marginea scaunului, aplecat înaintea, gata să o ia din loc. Nu comandaseră nimic de mâncare și nici n-aveau de gând. Ester nu comandase absolut nimic.

Disconfortul se simțea apăsător în aerul dintre ei.

Și brusc i se lumină fața, ca și cum găsisese de spus ceva amuzant, lejer, cu care să contribuie la conversație. Zise:

— Tot așa de mult alergi?

Întrebarea era nemaipomenită având în vedere cât de departe bătea. Îi dădea de înțeles că n-o considera câtuși de puțin parte din viața lui, că se afla la o distanță îngrozitor de mare de el. Cerințele ei și presupunerea unei legături strânse subînțelese erau vădit neinteligibile pentru el, aproape misterioase dacă avea asemenea vederi despre lume, încât putea să întrebe neapăsător de vesel: *Tot așa de mult alergi?*

Încerca să fie amabil, și-a dat ea seama. Oamenii care se țin departe de semenii sunt adesea amabili. Practică gesturile amabilității pentru că nu-i costă nimic. Ceea ce-i privește pe alții n-are nici un efect asupra lor, și atunci gesturile bunăvoinței sunt mai la îndemână decât cele ale răutății, care nu generează decât neplăceri și necazuri. Cu gesturi de amabilitate ești lăsat în pace.

Hugo Rask era genul de om care voia ca lumea să spună despre el că e o persoană simpatcă. O persoană caldă, altruistă, asta voia să fie. Cel mai cald era cu străinii. Cu cât îl cunoșteau mai bine aceștia, cu atât era mai rece și mai distant.

Bătea darabana în masă cu degetele, privind cu jind înspre atelier.

Stăteau pe trotuar în fața restaurantului. El se le-
găna nerăbdător de pe un picior pe altul. Ester trebuia
să plece. Nu mai era nimic de făcut în seara asta; nu
mai era nimic de făcut și gata. Întinse mâna spre obra-
zul lui, așteptă câteva momente, își coborî apoi brațul,
făcu stânga-mprejur și plecă.

Pe trotuar era zăpadă, zăpadă proaspătă care se fă-
cea zloată. Văzu în oglinda retrovizoare a unei mașini
parcate că el rămăsese pe loc și se uita după ea.

Undeva, în sinea ei, știa că, din momentul în care
nu insiști și nu acuzi, rezistența e inutilă și superiori-
tatea devine slăbiciune. Stânjeneala devine înfrângere,
și ostilitatea, șovăială. Dar pentru el nu era destul ca
s-o cheme înapoi.

Îl urmări în toate oglinzile retrovizoare. Văzu cum
se smulse din starea de împietrire, trecu strada, intră
pe ușă și dispăru acolo unde era în largul lui.

Ca să simtă că încă trăiește, Ester încercă să-și umple timpul cu ceva, să-și găsească lucruri de făcut.

Plecă la Paris.

Avea o bună prietenă care de șase luni era acolo în interes de serviciu și reușise s-o convingă să vină, să-și mai ridice moralul și să se gândească la lucruri mai plăcute. (E interesant că, în vorbirea obișnuită, prin *bun prieten* se înțelege un prieten mai îndepărtat decât unul căruia îi zici pur și simplu *prieten*, după cum și *o persoană mai în vârstă* e mai tânără decât un bătrân. Aceasta era deci o bună prietenă de- a lui Ester. Mai mult decât o cunoștință, dar nu o prietenă apropiată.)

Trase la New Hotel, de lângă Gare du Nord, un stabiliment mic și claustrofobic, care în caz de incendiu n-ar fi avut cum să-și evacueze nici măcar găndlăcii de bucătărie. I s-a dat o cameră minusculă la etajul trei, cu praf prin colțuri și cu o saltea cu plastic protector deasupra. Gândul la întâlnirea trupurilor care dusesese la aranjamentul ăsta îi făcu rău, dar nu mai rău decât toate celelalte lucruri care o înjunghiau și-i sfredeleau

cu instrumente, și ascuțite, și boante, organele interne. Diseca la infinit tot ce se întâmplase, de una singură, sau cu cei dispuși s-o asculte, și analiza cum ar fi trebuit să facă în data cutare, sau în împrejurarea cutare, dacă ar fi știut că vor ajunge unde s-a ajuns. După ce se culcase cu Hugo, nici un pas n-ar fi trebuit făcut așa cum l-a făcut ea, dacă ar fi știut.

Una dintre greșeli o zăpăcea de- a binelea. N-o putuse evita deoarece era ancorată într-o judecată și într-o valoare pe care nu le considera greșite. Îi era cu totul necunoscut faptul că furia ar fi interzisă în iubire. Nu-și putea imagina că un singur acces de furie – manifestat sub formă de SMS în acea sâmbătă seară după film, când văzuse luminile stinse la atelier – a fost de ajuns ca să strice totul. Ei i se părea, exact invers, că furia era permisă tocmai între doi oameni apropiați.

Dar poate că părerea ei nu era cea general acceptată, și atunci, se gândea Ester, era greșită opinia cu privire la apropierea dintre ei doi.

El nu voia să aibă cu ea o legătură apropiată, care să permită accesele de furie.

Dar atunci de ce a vrut să fie intim cu ea dacă nu voia apropiere? Și care a fost rostul aceluia preambul de luni de zile, al deselor convorbiri, lungi și intense?

Nu înțelegea.

Își spusese că, dacă s-ar apuca vreodată să scrie un epos despre problema asta, i-ar da titlul *Nu înțeleg*.

Avusese ea și relații de prietenie care nu tolerau furia. Dar nu fuseseră niște relații solide, suficient de apropiate,

de iubitoare, din categoria celor în care să dai curs liber unei decepții, în care să existe fundamentul afectiv necesar confruntării, așa cum văzuse ea relația lor. Dar pentru el legătura nu era destul de strânsă ca să merite nici cel mai mic deranj.

La hotelul ei sumbru din Paris, punea ceasul să sune la șapte dimineața și cobora la micul dejun, după care se întorcea în cameră, punea iar ceasul, scria două ore și, când ceasul suna din nou, se oprea brusc, ieșea să se plimbe, hoinărea la întâmplare pe străzi, inspira atmosfera și mirosurile. Când își simțea picioarele obosite, intra într-o cafenea, se așeza și citea. Erau momente când simțea că se bucură de viață, că e o ființă individuală, care poate să trăiască în afara unei simbioze. În restul timpului îi era clar că, de bine, de rău, are o viață. În minutele de independență, euforice prin comparație cu starea ei obișnuită de durere constantă, simțea impulsul de a-i trimite un SMS din care să reiasă cât de independentă și de veselă era, pe câtă prietenie și egalitate se baza în fond relația lor, cum a reușit să accepte și cum se îndrepta spre obiective noi, cutezătoare. Voia să-i împărtășească buna ei dispoziție, faptul că profita de atmosfera cafenelelor pariziene, că n-avea nevoie de nimeni altcineva ca stimul intelectual, întrucât era puternică, avidă de cunoștințe și complet autonomă.

Odată chiar cedă tentației și-i scrisese un mesaj. Își închipuia că legătura strânsă pe care o trăia în forul ei interior era adevărată și, prin urmare, reciprocă. Nu primi nici un răspuns, așa că și rămășițele inde pen-

denței se duseră pe apa sâmbetei, iar restul săptămânii fu mai întunecat. De ce nu înțelegea Ester că neliniștea abisală creată de un SMS rămas fără răspuns era aceeași de fiecare dată și că singura modalitate de a o evita era să nu mai trimită nici unul? Capul răutăților era Speranța. Ea îi băga bețe în roate, îi estompa memoria rușinii și a neliniștii și o împingea spre noi încercări, în ideea că lucrurile se schimbaseră.

Seara se întâlnea cu buna ei prietenă din Paris. Ieșeau împreună la restaurant, dar buna prietenă nu știa ce înseamnă să ai probleme în dragoste. Ea credea că totul e în ordine cu o persoană tristă dacă persoana tristă râde o dată în timpul serii. Un om cu adevărat copleșit de necazurile vieții nu poate să râdă. Așa credea buna prietenă, care văzuse și un reportaj la televizor despre persoane profund deprimare, care-și lăsau bucătăria în mizerie și erau tratate cu șocuri electrice. Și nu râdeau niciodată. După o deziluzie, trebuie să cauți să-ți trăiești viața mai departe și să te gândești ce bine îți merge totuși în comparație cu cei care suferă cu adevărat – de cancer, de paralizie, de foamete, sau fiindcă sunt obligați să se prostitueze. Bunei prietene îi era greu să ducă în cârcă poverile altora, voia ca totul să fie normal, ca să poată săși facă și ea loc, fără remușcări, în conversație cu propriile ne cazuri și cugetări.

După câteva seri își pierde chef să ia cina împreună, dar își salvară obrazul căzând de acord fără cuvinte, discret, în unanimitate, să mănânce separat.

Parisul te întâmpina cu mirosuri și miresme, mușdărie și aluat cu unt, gaze de eșapament și parfum. Zilele treceau una după alta, plimbările la fel, impresiile tot așa, și Ester avea mereu impresia că plecase într-o călătorie fără sens. Măsura cu privirea barele zvelte de oțel verde-închis care separau strada de trotuar, măturătorii de stradă în verde-deschis, tot ce era distinctiv parizian, care o atrăsese mereu, și colțurile de stradă cu braserii. Nu-i era de nici un ajutor călătoria la Paris. Nimic nu-i era de ajutor atâta vreme cât pornea la drum cu ea înșăși.

În penultima seară ieși să cumpere o sticlă de vin și o cină la pachet, pe care s-o mănânce în fața televizorului. În drum spre magazin, îi sună mobilul. Era ora șapte și jumătate. Își scoase telefonul din buzunar și văzu afișat numele lui Hugo. Scria foarte clar: Hugo Rask. Se opri brusc din mers, rămase nemișcată și răspunse cu prenume, nume, cu glas stăpânit. Cel care are doar prenume stă în bătaia vântului și așteaptă în van, gândi ea. Prenumele și numele laolaltă aveau altă pondere, sugerau suveranitate și respect de sine. Când răspundeai cu prenume și nume, nu așteptai apatic la telefon, te arătai preocupat de ale tale, activ. Era poate și mai bine doar cu numele, dar, în contextul actual, ar fi fost prea studiat, prea distant, prea ar fi sunat a glumă. I s-ar fi părut și lui prea evident.

Așteptă să sune de câteva ori înainte să răspundă, după care își rosti prenumele și numele calm, ritmic, și așteptă să-i audă glasul. Își simțea bătăile inimii în urechi, dar n-auzea pe nimeni în telefon. Auzea însă

zgomot de voci, i-o distingea și pe a lui, dar ei nu i se adresa nimeni. Vorbeau nimicuri ca într-o pauză de lucru. Cineva râdea, cineva își puse paharul de vin pe o suprafață netedă; se înțelega după sunet că era vorba de un pahar gol așezat pe tăblia barului din atelierul lui. Oare paharul Evei-Stina, femeia al cărei nume îi era greu să și-l amintească?

Ester spuse tare „alo“. De cinci ori, pe urmă tăcu. Cam atunci începu disperarea. Când era cu adevărat disperată, Ester devenea foarte sensibilă la felul în care se manifesta disperarea.

Murmurul continua. Costa să răspunzi la convorbirile telefonice din Suedia și trebuia dintr-un moment în altul să întrerupă legătura.

— Alo! strigă ea o ultimă oară. Alo!

De-ndată ce-i văzuse afișat numele, îi reînvie toată speranța, și acum n-o mai putea alunga. Nu se poate, începu Ester să cugete, ca sentimentele pe care le ai pentru cineva să dispară de la o zi la alta, și trebuie să fi simțit ceva pentru ea, că altfel n-ar fi investit atâta timp întâlnindu-se cu ea. Logica acestui gând era atât de limpede, încât era foarte ușor să-ți mobilizezi speranța. Speră cu toată ființa ei cât fu noaptea de lungă. Nu dormi mai deloc.

Ziua următoare era ultima ei zi la Paris. Scrise și făcu o plimbare conform programului, dar nu simți nici miresme, nici nu văzu orașul. O consuma chinul că nu știa dacă el încercase să ia legătura cu ea în seara precedentă și nu îndrăznise să meargă până la capăt,

sau dacă era vorba despre altceva. Își bătea joc de ea? Voia s-o facă să sufere? Din ce motiv?

Când veni seara, nu mai suportă și-l sună ea. Povara care-i comprimase plămânii săptămâni de-arândul dispăru în clipa când el răspunse. Și fusese alegerea lui să răspundă, cu toate că vedea afișat numele ei. Se auzea după timbrul vocii lui că era în expectativă, dar, când ea îi spuse că telefona din Franța, glasul îi deveni mie ros, cald și învăluitor, ca în primele trei luni. Franța era departe, la fel de departe ca străinii pe care întotdeauna îi trata cu căldură, și n-avea nevoie să se apere.

— M-ai sunat ieri, zise ea reculeasă și temătoare.

— Te-am sunat? spuse el amabil.

— Ieri-seară.

— Cum așa?

— Tocmai mă duceam să cumpăr niște vin pentru masa de seară. Mergeam pe trotuar în inima Parisului, când, deodată, ai sunat. Stau lângă Gare du Nord. Să fi fost cam șapte și jumătate. Dar poate a fost o greșeală.

— Trebuie să se fi format singur, în buzunar.

— N-a vorbit nimeni când am răspuns.

Îi pufni pe amândoi râsul.

— Deci ești în Franța.

Știi asta de câteva zile, își spuse ea în gând. Ți-am trimis un SMS de aici miercuri și n-ai răspuns. Apoi zise:

— Spui deci că a sunat singur, din buzunar?

— Îl țin mereu în buzunar. S-o fi apăsat vreun buton când m-am aplecat după ceva, știi eu?

- Spre tăblia barului.
- Sigur. Da, poate că așa a fost.
- Se mai întâmplă cu aparatele astea moderne, zise ea.
- Exact.
- Dar nu ți se pare misterios că a sunat tocmai la mine? Aproape ca un semn.
- Acum râdea încurcat. Așa era mai tot timpul. Ester se gândea că propriul râs îl jena, pentru că râsul e ceva intim.
- Poate că telefonului tău îi e dor de mine și de minunatele convorbiri la care a fost martor, zise ea.
- Râsul disprețuitor nu e intim, se gândea ea mai de parte, dar nici râs adevărat nu e. Imita sunetul unui râs, mișcările mușchilor, parazitând râsul autentic.
- Lunga tăcere din timpul convorbirii îi dădea timp gândurilor ei să ricoșeze în diverse direcții.
- Îți aduci aminte ce minunat era când eram îm preună? Când vorbeam neconținut?
- E bine în Franța?
- Perfect. Foarte bine. Palpitant.
- Franța e frumoasă, spuse el. Țara brânzeturilor și a vinului. Și a intelectualismului adevărat.
- Ce mai, Parisul e mereu Paris, zise ea și simți cum replica asta, înfiorător de uzată, îi apărea ca emblema a colapsului lor.
- Da, într-adevăr.
- N-am făcut altceva decât să bat străzile și să inspir atmosfera. E ceva unic.
- Grozav.

— A venit primăvara aici, în capitala iubirii.

— Îmi imaginez. Suntem deja în martie. Ce repede trece timpul.

— Da. Sau încet. Bine, cam atât aveam de spus. Voiam să știu dacă m- ai sunat ieri și dacă era vorba de ceva special.

— După cum ți-am spus, nu. A fost cu siguranță o greșeală.

— Păcat.

Considera convorbirea încheiată și luase telefonul de la ureche când îi auzi din nou vocea:

— Păi, atunci ne auzim când te întorci acasă.

Ea puse din nou telefonul la ureche.

— Ai spus ceva?

— Ne auzim când te întorci.

— Da? Da! Ne auzim? Bine.

— Așa facem, spuse el. Până atunci, concediu plăcut.

După cuvintele astea mici, pline de nonșalanță care- i scăpară lui de pe buze, ea se plimbă imponderabilă prin seara pariziană, înamorată de toate mirosurile și plină de simpatie pentru fiecare ființă omenească pe care- i cădeau ochii. Ajunse la Shakespeare & Company exact înainte de închidere, își cumpără câteva cărți, una de Hannah Arendt, una de Derek Parfit, și și- a promis în același timp să lucreze mai mult, să revină la disciplina de dinainte, la lecturi și la efortul de a pricepe misterele omenirii.

Se întreținu puțin în franceza ei aproximativă cu librarul în timp ce plătea și nimic pe lumea asta n- o mai irita.

Avionul ateriză a doua zi, cu câteva minute înainte de ora două. În mai puțin de o oră era deja în apartamentul ei de pe Kungsholmen. Își zise să aștepte și să nu-i telefoneze chiar imediat. Era duminică, ziua când alerga cel mai mult. În general, ziua întoarcerii dintr-o călătorie i se părea ratată pentru orice activitate mai importantă, dar ziua de azi era altfel, marca un nou început. Procesele biochimice care-i activau corpul funcționau azi fără piedici sau bariere, nimic nu le încetinea, nimic nu le oprea. Eliberată de orice rezistență, plecă în lungă tură de alergat duminicală, deși era deja după-amiază. De obicei ori alerga dimineața, ori deloc; i se părea adesea anevoios săiasă prea târziu la alergat. Acum ajunsese să alerge optsprezece kilometri, dar plănuia ca până la începutul lui mai să atingă distanța maximă, depășind cei douăzeci de kilometri propuși inițial, adică să alerge cel puțin douăzeci și doi de kilometri. Azi nici un pas nu păru un chin. Întâinzând dea lungul apei, își imagina cum se vor întâlni diseară sau poate mâine. Spusese că se vor auzi când se va întoarce din Franța. Ei, acum se întorsese. Era prima oară

după catastrofă când pro punea el așa ceva. Și bine - înțeles că nu „din grșeală“ sunase telefonul. Era prea incredibil. Nu, și lui îi era dor.

După alergat făcu o baie cu spumă. Simțea ooboseală plăcută în corp, mai ales în tendoane. Șio stare de bine, o stabilitate interioară. O să-l sune de-ndată ce iese din baie și se îmbracă, dar nu prea devreme, că avea și ea o mulțime de treburi de rezolvat, avea și ea o viață.

Așadar, o luă pe îndelete, se șterse, se lungi aburindă pe pat ca să mai transpire. Își călcă o bluză, își puse niște blugi mulați, niște ciorapi nepurtați până atunci, un jerseu cu decolteu în V, care se asorta cu bluza în carouri.

Când îi telefonă, nu-i tremură mâna, pentru că n-avea de ce. Se vor auzi când se va întoarce de la Paris, era un îndemn, și acum era înapoi, așa că sună.

E prea ușor să spui „ne auzim când te întorci“ când vă desparte o jumătate de continent. E prea ușor. Conținutul și semnificația vorbelor rostite depășesc cu mult ușurința exprimării. Nu. Era o judecată greșită. Ca toți îndrăgostiții, Ester analiza prea îndelung conținutul limbajului, sensul literal al cuvintelor, și judeca prea rapid limita posibilului și situațiile în ansamblul lor. Judecățile de acest gen erau partea profesiei sale, și acolo excela, dar profesia nu includea viața ei sentimentală.

Desigur, conținutul propoziției rostite de el, „atunci, ne auzim când te întorci“, nu era cine știe ce. Era o frază obișnuită de politețe adresată cuiva aflat într-o

călătorie. Putea să însemne că respectivii se vor auzi peste o săptămână sau peste două luni. Fraza nu exprima un conținut, ci o simplă înțelegere între două persoane: „Ne cunoaștem, nu suntem certați, asta nu- i ultima oară când stăm de vorbă“. Dar, când o spui cuiva care moare de dor, fraza asta devine brutală, o combinație confuză de lașitate și vină, o solitudinătate făcută din vorbe goale.

Aflându-se în starea aceea de efervescentă, Ester nu era capabilă să vadă că afirmațiile pot fi uneori ușoare ca fulgii de cenușă și, tot ca cenușă, la fel de carbonizate. Erau presărate cu indolență, cădeau, dansau. Cuvintele nu erau monumente grele despre intenții și adevăruri. Erau sunete de umplut tăcerea.

Fericirea există rareori în trăirea fericirii. Ea este cuibărită în așteptarea fericirii, și aproape doar acolo. De ieri-seară fusese fericită.

După ce sună cam de opt ori, el răspunse, dar parcă vocea îi era puțin înăbușită.

— Bună! zise ea. Eu sunt.

Salutul lui era măsurat și atunci glasul ei deveni silit, fiindcă i se îngustă gâtul și vasele de sânge i se contractară. Ester reuși să bâiguie:

— Ce mai faci?

— Păi, să zicem că fac bine?

Ea auzi semnul întrebării, răceala lui înfiorătoare. Bănuia că sugera o cloacă de dispreț. Ar fi putut să spună pe șleau: „De ce mă suni iar, nu mă deranja, doar am vorbit ieri, ce vrei de la mine?“

— Stau și lucrez puțin, spuse el, mai blând de data asta, observând că tonul lui o împietrise, o sugrumase.

— Ce bine. Că lucrezi. Am lucrat și eu în avion. Altfel, n-am făcut mai nimic azi. E duminică. Ei, nu pentru că are vreo importanță, dar invocă duminica dacă vrei să te odihnești.

Se stăpâni și nu închise brusc telefonul doar ca să nu-l lase să vadă cât de ridicolă se simțea. În schimb zise:

— Și merge bine?

— Ce?

— Treaba.

— Merge ca de obicei. Avem multe de făcut. Mai rămânem niște ore bune aici. Sunt cu toată echipa. O să lucrăm până noaptea târziu.

Bluza proaspăt călcată era umedă pe spate și la încheieturile brațelor. Nu mă umili, se gândi ea, aud ce insinuezi, n-am să te vizitez cu forța.

— Aveai ceva special să-mi spui? întrebă el.

— Nu. Nimic special.

El îi servi râsul lui încurcat.

— Sunt din nou acasă.

— Aha, da. Exact.

— Ziceai să te sun când mă-ntorc.

— A, da. Ai fost la Paris.

— Da, am fost la Paris.

Urmără câteva clipe distincte de tăcere.

— Și a fost bine? Palpitanț?

— Nu. Pentru că mi- am luat cu mine capul și corpul.

El scoase un fel de fredonat, simțind că s-ar putea ca lucrurile să devină intime, și avea de gând să termine convorbirea. Ea auzise tot ce era de auzit ca să înțeleagă o dată pentru totdeauna că trebuie să-și vadă de drum și să nu se mai gândească la bărbatul ăsta. Numai că ceea ce știa acum nu-și găsea drumul în sistemul autonom al comprehensiunii, ci rămase la suprafața lui, acolo unde scuzele se hrănesc cu orice gălesc la îndemână. În eterna luptă care se dă între comprehensiune și speranță, câștigă speranța, întrucât a încorpora comprehensiunea costă prea scump, iar speranța îți face existența mai ușoară.

— Vrei să mâncăm diseară împreună? zise ea sfârșită.

— Diseară! Nu, imposibil!

Un semn de exclamare al groazei.

— Mă gândeam eu că nu.

— Absolut imposibil.

Rușinea pulsa în ritm uniform, regulat.

— Ai zis c-o să ne auzim când mă întorc. De aceea am telefonat. Numai de aia. Altfel n-aș fi sunat.

— Nu-i nimic. Acum trebuie să-mi continui treaba. Numai bine!

Trecură două luni. Era primăvară, timpul pojghițelor de murdărie și al gunoaielor de prin crăpături. Totul se vedea în bătaia razelor ascuțite ale soarelui. Suferința nu poate rămâne în stadiul acut la nesfârșit. Curând e mutată la îngrijirea pe timp de zi, apoi la reabilitare. Ester se anestezia căutând compania unor oameni pe care nu i-ar fi frecventat dacă s-ar fi simțit armonioasă, și nu pe jumătate moartă. Făcea tot ce-i stătea în puteri ca să nu fie singură, își ruga cunoștințele și prietenii să doarmă la ea, ca să nu simtă cum întunericul nopții i se mută în suflet.

Nu dădea dovadă de stoicism, era, din contră, sfâșiată, urâtă. Într-o seară cedă ispitei și-i telefonă lui Per, bărbatul alături de care trăise înainte și pe care îl părăsise cu o jumătate de an în urmă. Habar n-avea de ce îl sună, degetele o luară înaintea minții. Per îi spusese că încă o mai iubește, căi e teribil de dor de ea, că viața i se pare tot timpul cenușie de când ea a dispărut. Asta o emoționă pe Ester, era mișcată, și-i spusese că era recunoscătoare pentru anii petrecuți împreună.

Pe urmă Per o întrebă de ce l-a sunat, și se auzi după tonul pătrunzător al vocii că se gândea la ceva anume. Știa și el, la fel de bine ca și ea, că telefonul acela nu fusese întâmplător, ci rezultatul unor curenți, al unei dinamici interioare. Ester zise că doar voia să vorbească puțin cu el. A doua zi, Per o sună de două ori s-o întrebe dacă n-ar vrea să încerce din nou. A treia zi o întrebă cu voce ascuțită ce-i dă ei dreptul să-i tulbure dramul de echilibru pe care reușise să și-l recapete după luni de suferință și disperare. Lui Ester îi venea greu să creadă că era atât de importantă pentru Per, fiindcă nu-i dăduse impresia asta de-a lungul anilor, așa că nu era pe de-a-ntregul convinsă de ce spunea el. Și, pe lângă asta, era ocupată până peste cap de propria suferință, de disperarea ei. Nefericirea lui nu prea avea efect asupra ei. I se părea ireală.

Corul de prietene își făcea de zor datoria. Interpretă, o consola, o alina, o dojenea, o povățuia pe ce alte căi să apuce. Trebuia să se elibereze, zicea corul, și ea repeta după el: trebuie să mă eliberez de toată idioțenia asta.

Cine știe, spunea corul, poate că-ntr-o bună zi o să te trezești că Hugo apare la ușă cu un buchet de flori. Dar, până e el gata, ea trebuie să aștepte și, între timp, să-și trăiască viața.

Corul de prietene n-ar fi trebuit să-i spună asta, fiindcă speranța puse instantaneu stăpânire pe Ester, și de altceva nici nu-i mai păsa.

— Crezi că e posibil? zise ea cu răsufierea întretăiată. Crezi că s-ar putea întâmpla ca într-o bună zi să

vină Hugo la mine și să-i pară rău, să-mi spună că s-a răzgândit?

— Orice e posibil, dar nu trebuie să te gândești la asta, spuse corul.

Era un sfat născut mort, zadarnic. Dacă exista cea mai mică șansă, Ester urma să se gândească numai la asta și, până să vină ziua cu pricina, viața și-o va trăi în paranteză.

Ester se gândea că ceea ce fusese extrem de important pentru ea nu fusese decât o joacă pentru Hugo. Contempla câteva momente acest gând, după aceea îl alunga din minte ca să poată îndura așteptarea. În aprilie îi scrisese două scrisori lungi, pe care le expedie cu poșta. Voia să se explice și să înțeleagă. Voia să formuleze tot ce simțise, de ce se comportase cum se comportase, de ce crezuse ce crezuse, voia să-i spună că felul în care acționase el îi influențase propriul comportament, că nimeni nu acționează fără să și reacționeze; că el îi dăduse motive temeinice să facă diverse presupuneri.

Nu se aștepta la un răspuns, și nici nu-l primi.

Avea zile în care viața i se părea suportabilă și sensibilitatea la durere ajunsese la dimensiunea unei gămălii de ac.

Citi un roman publicat recent despre Holocaust, scria poezii, desigur proaste, despre starea ei nefericită, dar le păstră. Alerga, conform planului, de cinci ori pe săptămână. Primăvara mergea înainte. Picioarele

acumulaseră un număr considerabil de kilometri de la Anul Nou încoace.

Spre sfârșitul lui mai intră într-o cafenea pe la Östermalmstorg. Își băgă în cap că nu nimerise în locul ăla pentru că era aproape de Kommendörsgatan. Dar era conștientă că tocmai din cauza asta se află acolo. Uneori mai ajungea prin cartierul lui.

Se apropia o sărbătoare religioasă. Era cald și orașul era pustiu. Citea cu o cafea alături. Putea iar să se cu funde într-un text, în special când nu era singură acasă, ci afară, printre oameni, când simțea orașul pulsând de viață. Era concentrată asupra cărții, dar nu era atât de absorbită, încât să nu vadă cu colțul ochiului o haină cunoscută trecând prin fața ferestrei, o geacă de munte, verde, uzată. Mai era și altceva cunoscut: mișcările corpului, ceva șleampăt în mers și alură. Își zise că trebuia să înceteze să-l vadă peste tot. Hugo Rask nu intra niciodată în cafenele. Dar iată că acum intră, se îndreptă spre masa ei. Îi întinse mâna și zâmbi precaut.

Ester puse cartea deoparte cu coperta în sus. Era *Doamna cu cățelul*, de Cehov. Îi spusese el cândva că ar trebui s-o citească. Își amintea clipa în care îi spusese asta, căldura pe care o simțise cu ocazia acelei întâlniri, și cum se uita ea deasupra nămeților de zăpada și a rașinilor parcate, exact când îi spusese titlul. Unele imagini ți se întipăresc în mod inexplicabil în minte pentru totdeauna. Se întâmplase cu o jumătate de an în urmă.

Acum privea piața pietruită de afară, luminată și decorată de verdeța succulentă; cea plantată, nu multă,

și cea care-și croia anevoios drum din crăpături și găuri, ca să iasă la soare și să crească. Totul era încă proaspăt, nici un fir de uscăciune.

Hugo o întrebă circumspect ce mai face, parcă bănuitor că răspunsul ar putea să aibă de-a face cu el, dar voia oricum să întrebe. Ea răspunse că se află în faza finală a antrenamentului pentru maraton. Așa cum se folosise el de subiectul alergatului în ziua aia în - floritoare din februarie, așa îl folosea și ea acum.

Dar el voia să aibă o conversație mai intimă, să treacă peste fleacuri. Se așeză, își scoase geaca și o întrebă cum se antrenează alergătorii în faza finală. Ea se îndoia că l-ar putea interesa așa ceva, dar îi răspunse din politețe că de cinci ori pe săptămână: o dată două ore, și celelalte patru variind timpul. Dar important e pulsul, și în dimineața aceea făcuse un antrenament de patruzeci de minute cu intervale.

El o întrebă de ce vrea să participe la maraton. Cu curiozitatea lui nerăbdătoare și felul de a o interoga despre toate acele detalii i se păreau compensatorii, ca și cum se străduia să pară interesat, să fie activ. Ester era derutată. Relația lor se încheiase de mult, toate astea veneau prea târziu.

Dar nu exact asta preconizase corul de prietene? Că într-o bună zi, după trei luni sau trei ani, o să se trezească cu el cu un buchet de flori la ușă ca să-și spună că s-a hotărât. Ester simți că o cuprinde o speranță ne bună.

Răspunse că maratonul i se părea interesant. Altfel, n-aveai cum să știi, nici cum să cercetezi ce se petrece

în trup și în cap după treizeci de kilometri, și, pe urmă, după încă cinci. Era un fel de studiu.

Hugo spuse că e un studiu cam obositor. Ce obști neai era prea scump și neglijabil.

— Dar, după cum se vede, mie nu mi se pare. De vreme ce particip.

Îi sosi cafeaua. Dădu din cap în semn de mulțumesc.

— N-aveam de gând să vin aici, dar te-am văzut prin geam și am intrat.

Ea îl băgă pe Cehov în geantă.

— E la fel de bună cum îmi amintesc?

— Foarte bună. De fapt, excepțională.

— Mulțumesc pentru scrisori. Sunt elegante.

— Ți se pare?

— Una din ele e nemaipomenit de frumoasă.

În cealaltă, printre dovezile de iubire, se aflau și niște reproșuri sub formă de întrebare.

— Nu mai știu ce-am scris. A trecut mult timp.

— Îmi pare rău că n-am răspuns.

— Serios?

— Ar fi trebuit să răspund. Dar toată primăvara am avut enorm de multă treabă. Și tot mai am.

Ea simțea ce efort mare făcea ca să spună asta. Totodată, înțelegea că, din moment ce-i întinsese o mână, se așteaptă să fie disculpat, și că e acum rân dul ei să întindă mâna. Nu întâlnise pe nimeni până atunci care să-și recunoască vina și, totodată, să trăiască cu ea.

Oameni bine îmbrăcați, cărându-și acasă pungile cu bunătăți cumpărate din Östermalmshallen, traversau piața.

Ester nu voia să-l lase să scape așa ușor, micșorându-și propria suferință produsă de actele lui și de nepăsarea totală față de scrisorile rămase fără răspuns. Rezistă din rășputeri reacției reflexede a-i ușura situația. Și atunci, fiindcă ea refuza să- l absolve de vină, trebuia să urmeze foarte curând o acuzare sau o răutate.

Și chiar asta urmă. Spuse:

— Știi că am o altă femeie.

— Nu. Nu știam. N-ai vorbit niciodată de ea și ai negat când te-am întrebat. Și, ca să fim cinstiți, faptul că până la urmă am aflat nu ți se datorează ție. Bineînțeles că eu am crezut că teai despărțit de ea când ai venit la mine. Că de aceea ai venit la mine atunci, și nu mai devreme. Am crezut că voiai să pui mai întâi lucrurile la punct acolo. Așa credeam eu că se face dacă nu ești bigam. Și, sigur, poți să fi bigam, dar atunci trebuie să clarifici asta. Până acum regula subînțeleasă este: câte una pe rând.

— Dar atunci ar fi trebuit să ne despărțim!

— Da?

— Dar e ceva atât de complicat.

Era de-a dreptul perplex.

— Dar și varianta ta a fost foarte complicată pentru mine, zise ea.

— Să vorbești despre absolut tot, să fi sincer și transparent, e și asta o convenție, spuse el. O îndatorire totalitară, sufocantă, o încătușare pe care ne-o aplicăm unul altuia. Să ceri din secunda în care ai avut o relație fizică cu cineva ca acel cineva să renunțe la tot

se numește tiranie. Să-i pretinzi unui bărbat ca după acel contact fizic el să nu aibă voie să păstreze nimic pentru el ține nu numai de o mentalitate mic-burgheză, dar mai denotă și o lipsă totală de respect față de libertatea individului, pe care tu o stimezi atât.

De durere, Ester nu putea nici să înghită, nici să clipească.

— Nu pot să te contrazic, zise ea. Regret, dar nu pot.

— Trebuie să fie prima oară când se întâmplă asta.

El râse. Ea nu.

— Nu pot să te contrazic decât spunând că libertatea unuia este uneori suferința celuiilalt.

Era o după-amiază minunată, de care ai parte doar în luna mai. Vântul mângâia umbrelele de soare și ele se unduiiau leneș. Era cald, aproape arșiță, dar briza se simțea totuși proaspătă când ajungea până la ei prin fereastra deschisă. Era o vreme de stat afară, dar Ester prefera și să citească, și să mănânce înăuntru.

— Cine e?

— Cine?

— Femeia pe care o întâlnești cu regularitate de ceasornic, dar pe care o ascunzi și de care nu pomenești niciodată.

— Ne cunoaștem de decenii.

— Cu ce se ocupă?

— E profesoară. De istorie și științe sociale.

— La gimnaziu?

— Liceu.

— Stă departe.

— E plăcut să pleci la drum.

— Să te ascunzi de toți și de toate. Să duci o viață interioară secretă, să ții lumea la distanță, chiar și pe ea. Cel care are mai mulți parteneri nu riscă nici odată să se apropie prea mult de vreunul dintre ei. Nu trebuie să fie la fel cu toți, nu riscă să se pună în situații periculoase, își poate manevra puterea și nu nimereste niciodată într-o poziție dezavantajoasă, pentru că are mereu pe altcineva care-l așteaptă. E ca un fel de protecție existențială.

— Îmi place să merg cu trenul.

— Cine începe să mintă despre lucruri mărunte în curând minte despre tot, despre toată viața lui. Și e obligat să trăiască în spatele unui paravan.

— Eu nu mint. A nu povesti tot nu înseamnă că minți.

— Nu vrei să trăiești cu totul alături de ea?

— Ea vrea să mă mut la ea.

— Dar tu nu.

— Poate când o să am optzeci de ani.

— Ea știe că ai alte femei?

— Sunt sigur că îți dă seama.

— Eu nu cred că-și dă seama dacă n-ați vorbit despre asta. Cum să-ți dai seama? N-ai cum să înțelegi. Ar trebui să-i spui.

— De ce să rănești oamenii?

Își trecu palma peste obraji și bărbie și se auzi un sunet ca de răzătoare.

— Ce-a fost în capul tău iarna trecută, când așa, de la o zi la alta, nu ți-a mai păsat deloc de mine?

— Tu ai viața în față, spuse Hugo. Eu nu.

Diferența de vârstă era totuși un argument real, singurul pe care nici măcar ea n-avea cum să-l combată. Era prima lui explicație, la care se pare că reflectase.

Câteva clipe avu presentimentul că într-o bună zi o să se sature până peste cap de povestea asta și o să-i fie indiferent cum se termină. Simți că se va uita stupefiată în urmă la toată strădania și l-a cum a crezut că merită să lupti pentru el. Și tot în ziua aceea o să fie recunoscătoare că a avut norocul să scape de el. Un gând fulgerător, printre atâtea altele. El i se părea lamentabil, șezând greoi pe scaun și mărturisindu-și trivialitatea, viața tristă și frica, pe care încerca să înalțe la gradul nobil de spirit deschis.

La masa liberă de lângă ei se așezară două femei. Una povestea ceva și cealaltă râdea foarte tare, se oprea când povestea continua, după care râdea iar la fel de tare. Povestitoarea părea mulțumită de veselia prietenei, dar, jenată de râsul ei zgomotos, căuta să o mai potolească, povestind și ea ceva mai domolit.

Ester și Hugo întoarseră capul spre cele două femei.

— Tu nu râzi niciodată așa când îți povestesc eu ceva, spuse el și îi trecu mângâietor mâna pe braț.

— N-am avut motiv de râs, zise ea.

— Ei da, fiindcă noi avem o relație mai serioasă.

Se uita la ea cu ochi limpezi, fără gânduri ascunse. Chelnerii trebăluiau prin cafenea: unul ștergea o masă, altul adusese un espresso unei femei în tator, care deschise *Financial Times*.

— Noi n-avem nici o relație, nu? zise Ester.

— Dar suntem serioși. Dacă am avea o relație, ar fi o relație serioasă. Și de râs, am râs mult împreună.

— Asta așa e.

Singura armă a îndrăgostitului este să nu mai iubească. Oricât de confuză și sufocantă ți se pare iubirea altuia, te doare când o pierzi, chiar dacă niciodată n-o dorești. Indiferența produce o modificare în balanța puterii, generează teama că vei apărea ridicol și banal în ochii celui care te-a iubit.

— Ți-aduci aminte când ai venit la mine astă-iarnă? zise ea.

— Sigur că da.

— Mai știi ce-am mâncat?

— Ai făcut un pui. Cu sos de smântână.

— Sos de smântână, vin alb și *gruyère*.

— N-avea prea multe vegetale, spuse cu ușoară satisfacție.

Ester observa bucuroasă că el, în mod intenționat, căuta s-o atragă evocând cu exactitate detalii din trecutul lor comun.

— Era o mâncare roșiatică.

— Pusesem și boia. Ce interesant că-ți amintești cu ochii. Ești artist plastic până în măduva oaselor. Eu îmi amintesc cu urechile, iar ochii își amintesc doar dacă văd text. Îmi mai amintesc și cu alte părți ale corpului.

Se pregăteau să plece. El își puse iar geaca, mult prea călduroasă, nepotrivită cu anotimpul. Și-o scoase tot ca un fel de efort gândit, o compensație pentru

toate dățile precedente când rămăsese cu haina pe el, se gândea Ester.

— Nici eu nu-mi amintesc numai cu ochii, zise el.

Nu face asta, își zise Ester. Nu mă mai momi. Eu tocmai încerc să mă desprind de tine.

Dar îi plăcea teribil să vadă cum îi sclipeau ochii când își amintea de întâlnirile lor și se simțea foarte aproape de el.

— Boiaua a dat mâncării culoarea roșie, zise ea încă o dată.

— A fost delicioasă. N-am venit și cu un scaun? Îl mai ai?

— Stau pe el în fiecare zi.

— Ce bine c-am contribuit și eu totuși cu ceva.

— N-am priceput deloc de ce te-ai culcat cu mine de trei ori după luni de zile de ocolișuri, și, pe urmă, pur și simplu ai dispărut. Nici până azi nu înțeleg cum ai putut să faci așa ceva și de ce n-ai vrut niciodată să vorbești cu mine despre asta când te-am rugat.

El își întoarse capul și urmări cu privirea un cuplu șontorog mergând teribil de încet, sprijinindu-se unul de altul.

— N-are nici un rost să încerc să-ți explic. Tu știi deja răspunsurile la toate întrebările, și replicile îți sunt și ele pregătite.

— Păcat că așa vezi lucrurile. Pe mine mă interesează cum gândești tu în privința asta, aș vrea tare mult să aud versiunea ta. Dar poate că interpretarea mea e diferită de a ta și nu vrei s-o auzi fiindcă nu-ți convine?

Stăteau afară, în piață, unde Humlegårdsgatan se întâlnește cu Nybrogatan. Ea îi întinse mâna în semn de la revedere. Nu-și mai dăduseră mâna de când se văzuseră prima oară, în octombrie. Șovăitor, îi dădu și el mâna, iar gestul sugera distanță și o încheiere.

El îi căută privirea și spuse:

— Îți promit c-o să mă gândesc serios la ce spui, Ester. La noi doi.

Ea îi auzi clar vorbele. Nu auzi greșit. Ar fi vrut să-l pună să repete și să-l poată înregistra, dar nu, nu putea să-și fi imaginat. Auzise bine.

— Ce-ai spus?

El se uită la ceas. Trebuiau să se despartă. El trebuia să se întoarcă la viața lui, și ea la neviața ei. Și, fiindcă urma un weekend prelungit, presupunea c-o să plece la femeia lui.

— O să intru la System¹, spuse el. Hai și tu.

Ester se gândea: La așa ceva trebuie să spun nu și s-o iau în altă direcție, hotărâtă, cu capul sus.

Își zicea: Asta e momentul să plec de-aici și să nu mai privesc înapoi.

Intră cu el la System. Era multă lume. În timp ce stăteau la rând, ea îl întrebă ce-o să facă în weekendul asta de patru zile.

Răspunse că o să plece la Borås.

Poate că răspunse așa din prostie sau din pur reflex, fiindcă tocmai îi povestise despre femeia din Malmö,

---

¹ În Suedia, Systembolaget (prescurtat System) este denumirea magazinelor – monopol de stat – în care se vând băuturi cu o concentrație de alcool mai mare de 3,5%.

dar Ester își zise: Îmi spune asta ca eu să nu cred că relația lui e chiar atât de importantă, că există o șansă, că trebuie să mai rezist un pic și să aștept.

Nu-i trecu prin cap că se poate minți din respect, greșit interpretat, dar umanitar, și că, dacă ți- e frică de chinurile altuia, de dependența lui exigentă, poți spune o mulțime de lucruri în care nici tu nu crezi, doar din amabilitate, ca să- l scutești pe suferind de adevărul brutal al părerii tale despre el și de faptul subînțeles că nu vrei să se agațe de tine după bunul lui plac. Nu se gândi nici că el spusese asta pentru că e neplăcut să vorbești despre intențiile și acțiunile proprii cu persoane care-ți dau, fie în tăcere, fie pe față, lecții de morală despre absolut orice, bazate pe sentimente și justificate de slăbiciunea lor stringentă, și care pe urmă îți lansează o canonadă de argumente înțelepte în apărarea lor.

— O să merg și la Leksand, adăugă el.

Era evident că simțea o ușurare că a reușit să spună și asta.

Coadă înainta. Ester se gândea de la ce afirmații ar fi bine să se abțină în continuare. Așa vorbea el la începutul relației lor: Leksand, Borås, ca și cum călătoritul în sine ar face impresie și ar fi simbol al independenței, al aventurii, ca și cum numind locurile respective comunica lumii că el nu era dependent de nici o legătură penibilă, că era liber și călătorea singur. Era ca un copil care, spunând „Leksand, Borås“ în loc de „Malmö, relație banală“, credea că zice „Eu n-am făcut nimic! Sunt nevinovat!“.

— Dar cum o să ajungi de la Borås la Leksand, într-un timp atât de scurt, dacă o să te și oprești puțin pe acolo?

— Cu trenul.

Casa din Leksand era simbolul autonomiei lui. Plecase acolo singur de câte ori simțise nevoia să se adune, iar acolo nu avea nici o femeie. Și el știa că ea știe asta. Acolo își trăia el visul de a se descurca singur, fără o femeie care să-l domine. Îi pomenise și în alte dăți de Leksand, ca să-i demonstreze cât de liber, cât de neîn-cătușat e. De ce făcuse asta? Poate pentru că ea îl făcea să-și vadă situația cu ochii ei severi și să se simtă ridicol. Dacă ea și-ar fi dat seama de asta, i s-ar fi părut că e bine, fiindcă ea e cea nedreptățită și punctul ei de vedere, tocmai de aceea, e cel corect.

Ceea ce-i scăpa lui Ester era că părerile ei, oricât de rezonabile ar fi fost, nu erau percepute așa, ci doar ca semn al unei ireproșabilități rigide, care generează rușine, care generează minciuni. Oamenii mint ca să fie liberi. Mint pentru că nu sunt lăsați în pace dacă spun adevărul. Mint pentru că alții își permit săi confrunte în numele adevărului. Minciuna ca fugă de ireproșabilitate devine un act de rezistență împotriva onestității cu pretenții totalitare. Ester Nilsson ar fi văzut mai clar lucrurile dacă n-ar fi fost ea însăși extrem de implicată în povestea asta împletită cu atâta durere și deziluzie, încât unele lucruri rămâneau în umbră și nu le observa.

Pentru unii minciuna devine o dependență cu toate componentele dependenței. Dacă i se ivea pri lejul,

Hugo Rask nu se putea abține să nu spună un neade văr, și asta ca să scape, să nu devină ținta catastifului de drepturi și reforme al oamenilor iubitori, ca să se ascundă de privirile lumii după care el, de fapt, jinduia, dar pe care nu le suporta.

Ar fi poate exagerat să ne așteptăm ca, în situația dată, Ester să înțeleagă că el spusese ce spusese nu pentru că stătea în cumpănă, ci pentru ca ea să nu sesizeze cât de jalnic era. Ester nu percepu decât fraza aceea nemairostită până atunci: că el intenționa să reflecteze asupra relației lor, că poate o să vrea să fie cu ea, că diferența de vârstă fusese singurul impediment. Cu alte cuvinte, că relația lor n-avea nici un cusur, și nici ea.

Aștepta cu Hugo la System pe Nybrogatan și își dorea să nu-i mai vină niciodată rândul la casă. Își dorea să rămână acolo tot restul vieții, când îl auzi spunând ceva încă și mai nemaipomenit.

— O să-ți arăt odată cum e la Leksand.

Îi bubui capul. Li se întâlneau ochii și privirea lui era fără mască, curată și sinceră. Îi veni rândul. Cum păra patru sticle de vin roșu. O luară împreună până la atelierul lui, se îmbrățișară și își spuseră la revedere.

După aceea Ester merse pe jos tot drumul până acasă. În seara aceea ar fi putut să meargă așa zece mile. Trotuarele erau înecate în razele promițătoare ale soarelui din pragul verii. „O să-ți arăt odată cum e la Leksand.“ Avea tot timpul fraza asta în urechi: „O să-ți arăt odată cum e la Leksand“.

Nu putea să-și ia angajamente din astea fără un subînțeles. Era imposibil.

Această nouă posibilitate căpătă doar forma unei așteptări. Ea dorea să-și înceapă viața, să înceapă imediat, dar doar stătea pe loc și aștepta.

Marea și adevărata iubire e luptă și extaz. Așa le explica Ester scepticilor de ce relația ei cu Hugo era atât de complicată și obositoare, de ce nu-i aducea decât chin și nici o bucurie. Corul de prietene spunea uneori că nu, iubire înseamnă armonie, preocupare reciprocă, nicidecum corvoada asta căreia i se supunea de bunăvoie.

Cine spunea așa ceva habar n-avea. Armonia se instalează abia după multă trudă. Trebuie s-o meriți. Trebuie să tragi din greu, să suferi ca să dobândești plăcerea și să-i afli adevărata valoare.

După weekend l-a sunat cu toate că-și propusese să aștepte până sună el. Reușise să aștepte o zi, adică ziua de luni, dar nu mai mult. El îi răspunse repede, vesel, binedispus. Avea din nou tonul acela aferat, politicos, de copil care vrea să arate că a fost cuminte și că n-a mințit.

Hugo îi spuse că la Leksand soarele strălucea.

Poate, își zise ea, dar nu pe el.

Totuși, semnificativă pentru interpretarea ei era constatarea că el se găsea în aceeași stare de spirit ca atunci când se întâlniseră cu câteva zile în urmă. Nu era nici distant, nici arțagos. Dacă-i pomenea de Leksand însemna că-l interesa în continuare să pună capăt celeilalte relații, de unde Ester trăgea concluzia că Hugo se dezicea de acea femeie, ceea ce însemna că n-o mai iubea și că era liber, ceea ce însemna că nu se

hotărâse, ceea ce însemna că ea avea o șansă, și că șansa era mare.

Nu-i dădea prin cap că perfidia poate fi o trăsătură de caracter și că indiferent cine s-ar afla alături de el ar fi expus falsității. Cu Ester avea să fie altfel.

O întrebă dacă alergase mult în ultimele zile, și ea îi răspunse că alergase patruzeci de kilometri de când se văzuseră. Antrenamentul ei era ceva pe jumătate per-meabil între ei doi – atât condiție, cât și obstacol al apropierii.

— E cât un maraton întreg! exclamă el.

— Dar împărțit în trei reprize, zise ea.

De ce îi telefonase ea azi? Fiindcă spera că-i va da un răspuns în urma promisiunii făcute? De fapt, nu. Nu era realist. Îi telefonase pentru că o apucase iar mână-cărimea, acea malarie a iubirii care rămâne latentă în corp după o primă invazie a sistemului celular și poate erupe din nou, oricând.

Starea sufletească care se instalase încetul cu încetul în timpul primăverii, când, în fine, se resemnase, când nu se mai gândea la manevre tactice și nu mai număra câte ore se abținuse cu înțelepciune să nu-l sune, dispăruse în jumătatea de oră cât durase întâlnirea de la cafenea. Când creierul percepe că există o posibilitate de contact, fiecare oră e prea lungă. Se numește starea de sclavie. Starea în care gândul galopează și pune stă pânire pe tot organismul.

Deci de ce îl sunase azi?

Ca să păstreze contactul cu el. Se gândise că trebuie să-i prezinte un motiv în sensul ăsta și îl întrebă dacă

poate să facă o apreciere... bineînțeles preliminară... pentru că nu poate să știe încă, pricepea ea... dar poate doar așa, o evaluare... o estimare prudentă... a timpului de care mai avea nevoie ca să reflecteze.

Se mai întreba dacă să-l mai invite încă o dată la ea la masă și să facă de data asta șalău cu piure de cartofi, salată verde cu ulei bun de măslină și, alături, un vin alb sec. Pe urmă cafea și tort de ciocolată, nu înghețată, ci un tort succulent de ciocolată cu procent mare de cacao, făcut de ea. Sau poate ar fi mai elegant să servească un *mousse* de ciocolată în loc de tort? Sau ce ar merge mai bine după pește? Existau, de sigur, reguli și recomandări referitoare la combinații, greu cu ușor, acrișor cu dulce.

Auzi un tușit evaziv, după care el spuse:

— Să reflectez la ce?

Întreba fără pic de sarcasm. Habar n-avea despre ce vorbea ea.

— Ziceai c-o să reflectezi la noi doi, la mine și la tine.

Auza cum îi trosneau circumvoluțiunile creierului când căuta să-și amintească. Și, când găsi ce căuta, spuse:

— Nu merge să reflectezi chiar așa repede. Lucrurile astea au nevoie de timp.

Din câte ar fi putut să spună, el alesese varianta cea mai proastă, deoarece tot ce viețuiește vrea să trăiască, și speranța nu e nici ea o excepție. Speranța e un parazit. Se hrănește și prosperă din țesuturile cele mai nevi-novate. Supraviețuiește grație unei capacități foarte

avansate de a ignora orice nu-i avantajează dezvoltarea și de a se înfrupta din tot ce-i întreține supraviețuirea. Rumeșă apoi și firimiturile, ca să extragă absolut toate elementele nutritive. Acum, speranța ronțăia cu o frenezie nemaipomenită. Timp de câteva secunde se simți imponderabilă.

— Din partea mea, îți las tot timpul de care ai nevoie, zise ea, dar nu apucă să termine fraza, fiindcă el strigă:

— Ah! A intrat chiar în clipa asta o pasăre pe ferăstră. Groaznic. Cred că și-a rupt gâtul.

Auzi cum îi scârțâie scaunul.

— Ce brutală e natura! Sărmana pasăre! Trebuie să văd ce fac cu ea. Uite, zace aici și piuie de durere.

Ester vedea pasărea în fața ochilor. Sigur nimerise pe pervazul ferestrei care n-avea decât câțiva centimetri. Era imposibil din punct de vedere fizic să nimerescă exact pe pervaz și să nu alunece imediat în jos dacă venise cu o asemenea viteză încât săși rupă gâtul. Dar poate că se întâmplase cu totul altfel.

Se miră că pasărea își alesese un moment atât de neprielnic.

— Vine curând vara, spuse ea, și tu o să pleci, nu așa?

— Da, acum e deja vară, spuse el ca și cum era ceva inerent minunat.

— Eu detest vara, zise Ester.

— Nu mă mir. Critici tot ce le place altora.

— Motivele mele par a fi cele mai bune.

Ester puse capăt convorbirii. Timp de câteva luni nu mai vorbiră.

După maratonul din primul weekend al lui iunie, simți un chef nebun să- i trimită rezultatul ei final, 3:45:27; să- i scrie asta și nimic mai mult. Poate și: „+27 de grade“. Și poate chiar: „dureri de picioare“. Și poate: „Vrei să ne-ntâlnim săptămâna asta?“

Scrise toate astea, apoi șterse mesajul.

În fiecare dimineață făcea patul. Citise undeva că e un semn de tărie interioară. Apoi se lungea pe cu - vertură în locuința ei caldă, și orele se acumulau. Prin ferestrele permanent deschise auzea sunetele văratice ale viespilor, muștelor și pescărușilor.

Se obliga să lucreze, dar nu găsea nimic de scris.

Un cunoscut o sfătuisese să citească corespondența lui Maiakovski cu Lili Brik. O citi. Văzu că toți iubeau și plângeau în același fel și din aproape aceleași motive, că toți înșelau și erau înșelați în același fel, și că toți erau convinși că nimeni nu mai iubise așa până la ei sau că suferise mai tare. În toate timpurile și peste tot în lume.

Câteva voci din corul de prietene se enervară când Ester le povesti de consolarea rusească și- i reproșară că se crede mai distinsă, mai nobilă și mai sensibilă în suferința ei.

— Parc-ai fi doar tu și Poeții. Dar fiecare inimă își are saga ei și să nu crezi că iubești tu mai mult decât alții.

Lipsa asta de înțelegere o durea, fiindcă de la Brik și Maiakovski înțeleșese exact contrariul, că ea nu e unică, că suferința ei nu e specială. Și, în afară de asta, ea însăși era poetă. Era neplăcut că prietenele apropiate n-o înțelegeau, că o contraziceau și o făceau încrezută. Când voia să-și împărtășească entuziasmul asupra unei lecturi sau a unor gânduri, își închipuia că putea avea absolută încredere în partenerul de discuție, că se putea simți liberă cu el, că nu trebuia să se cenzureze, să se ferească de excesele de exprimare, că nu trebuia să-i fie teamă că vor fi folosite împotriva ei.

Dar trebuia să învețe că nu putea să arate nimănui chiar tot ce se petrece în forul ei interior. O asemenea încredere nu exisă. Toți au o scorbura unde sălășluiesc scepticismul și reaua-voință, o aversiune secretă întreținută de teamă și suspiciune, invidie și ranchiună, și unde își ascund tot ce gândesc în timp ce ascultă măf turisirile oneste ale altora.

Trebuie să iubești foarte tare o persoană ca săi poți suporta foamea.

În vara aceea, Ester merse des la cinematograful. Se refugia în templele lașilor vieții și în localurile celor care se feresc de lumină. Într-o după-amiază văzu filmul *Cei șapte samurai* al lui Kurosawa. După aceea simți că vrea să vorbească cu Hugo despre film. Despre toate voia să vorbească cu Hugo, dar în special despre filmul ăsta, fiindcă spusese într-un interviu că-l influențase profund.

Dar el era plecat cu femeia lui undeva în Europa. Vara călătorea înspre sud. Voia să vadă teatre de ope-

rațiuni militare. Îl interesau astfel de locuri, ruine, ci mitire. Le fotografia, le desena, le folosea ca sursă de inspirație, îi dădeau idei pentru imagini și proiecte despre pozițiile morale cu privire la putere și violență. Îl stimula îndeosebi orice arăta cruzimea și fragilitatea ființei omenești, precum și acel mic gest cald din umbra cruzimii.

Ester ieși din întunericul sălii de cinematograf și se duse acasă pe jos în lumina puternică a soarelui, careși revărsa neîncetat arșița, îi înțepa ochii și-i trezea dorul de răcoare. Detesta soarele fiindcă era atât de fierbinte, fiindcă nu era mai cumpătat cu resursele lui și fiindcă îi era totuna dacă ea trăiește sau se prăpădește din pricina razelor lui afurisite.

Și tot așa, de la o zi la alta, începu să se audă un alt sunet prin frunzele copacilor, iar în aer se simțea o asprime parcă deja uitată. Era toamna, ale cărei tentacule făceau un prim sondaj primprejur. Văra asta neînfrânată bătea, în fine, în retragere, lăsând să intre în scenă disciplina, vremea când armonioșii se întorceau de la casele de vacanță, iar cei singuri erau mai puțin singuri.

Ester acceptă să găzduiască pentru scurt timp în bucătăria ei un cunoscut din Boston care năvăla unde să stea. Era critic de artă și scrisese un eseu extins și bine documentat despre Hugo Rask. Așa se cunoscuseră. Ea îl căutase pe la sfârșitul verii la universitate ca să-i pună câteva întrebări și atunci află că avea nevoie de o locuință. Dacă tot nu putea să-și aibă pe Hugo

lângă ea, cel puțin să-l înlocuiască un altul care-i cunoaște arta, se gândise Ester. Vorbiră zilnic, ore întregi. Ea cumpără o mașină de făcut cafea pentru două persoane și se întreba dacă să facă dragoste cu el. Nu trecu mult și-i spuse pe șleau americanului să plece de la ea. Nu suporta să fie observată tot timpul, să nu fie nici un moment singură cu gândurile ei. În fiecare dimineață îi ocupa baia timp de o oră. Până la urmă îi spuse țipând că vrea să fie singură și cum de nu-și găsește el o locuință când se laudă atâta cu rețeaua lui de cunoștințe.

Americanul se mută de la ea în aceeași zi.

Hugo și Ester nu mai vorbiră din ziua în care pasărea își frânse gâtul de geamul lui, într-una dintre ultimele zile ale lui mai.

La sfârșitul lui septembrie, primi un e-mail.

Un e-mail de la Hugo Rask.

La patru luni de când se auziseră ultima oară, o aștepta un e-mail de la Hugo Rask.

Ea era convinsă că nu se vor mai auzi niciodată.

Extaziată de cum îi văzu numele, Ester crezu că se înșală, că e un e-mail vechi care-și bate joc de ea.

Și ce-i scria Hugo lui Ester după o tăcere atât de în delungată? Îi scria că s-a gândit la ea zilele trecute citind un articol în ziar și că ieri și-a operat meniscul.

Genunchiul era partea corpului comună amândurora, prima pe care i-o atinsese înainte să ajungă la adevărata îmbrățișare. Nu avea încărcătură primejdioasă, dar era suficient de erotică pentru ca el să folosească genunchiul ca lasou. De câte ori se văzuseră la începutul iernii, ea îl întrebase cum se simte cu genunchiul, i-l pipăia pe sub masă și-i punea diagnosticul.

Leziunile în urma unui proces de erodare erau specialitatea ei.

Îi scrise ceva și despre alegerile parlamentare care tocmai se terminaseră și se plângea de rezultat, îi spunea că a lucrat foarte mult și intens în ultimul timp și că viața lui socială e de mult inexistentă.

Voia oare să spună că altfel s- ar fi întâlnit? Sau că nu numai pentru ea nu avusese timp, ci pentru nici un fel de activitate socială, ca să nu se simtă înlocuită sau dată la o parte?

Nu propunea nici o întâlnire.

Ester se întreba ce-l făcuse să dea acel semn de viață. Singurul motiv care-i veni în minte era că o organizație pentru drepturile omului din conducerea căreia făcea și ea parte voia să colaboreze cu Hugo. Ester nu luase cuvântul la ședințele la care se vorbise despre importanța activității lui centrate pe drepturile omului și se spusese că ar trebui să fie și el implicat în noul proiect. El acceptase să vină la una dintre ședințe, și ceilalți din conducere o rugaseră pe Ester să participe și ea, fiindcă știau că ținuse o conferință despre el toam na trecută și că era o admiratoare a artei și a curajului lui. Ester refuzase. Ședința fusese ieri. Se înțelege că el ia remarcat absența și a fost surprins.

Dinamica este supusă unor legi, precum marea, și ambele au aceeași origine.

Dar ei i se părea atât de straniu să vrei să fii adulat fără ca tu, la rândul tău, să simți imboldul de a răspun de prin iubire, încât nu putea să presupună decât că el reluase legătura după ce remarcase că îl ocolea, pentru

că îi era dor de ea. Altfel, chiar că nu înțelegea ce se pe trece în capul lui.

Avu o clipă senzația îngrozitoare a unei alte posibilități, și anume că pe el nu-l interesa decât să se asigure că bunăvoința ei rămăsese intactă. Dar gândul ăsta nu prinse rădăcini. Ester nu era capabilă să analizeze lucrurile până la sfârșit cu atâta cinism, deși observase că el își dădea mereu silința să apară extrem de amabil în ochii lumii, întrucât lumea era un potențial dușman. Lumea era elementul străin, și ea se identifica, în cazul ăsta, cu lumea, și trebuia, prin urmare, să fie dezarmată, în eventualitatea în care tocmai își ascuțea vreo armă. Lumea își ascuțea mereu armele. Pentru ca nu cumva să rateze iubirea și admirația lui Ester, deci starea ei de devotament pașnic, care îi făcea pe amândoi să se simtă liberi, Hugo se gândise că nu strică să-i mai arunce un os de ros – și pe ea, în mașina de tocat.

A se abține de la gesturile de afecțiune nonșalantă.

A suporta să porți masca cruzimii.

A-ți amputa piciorul pe care, altminteri, cangrena îl putrezește.

Astea nu erau pentru el.

Lăsa să treacă o zi până să-i răspundă. Îi luă două ore ca să reducă totul la cinci rânduri. Mesajul care a rezultat din munca asta era controlat, reținut, dar suficient de hotărât și plin de un dor îndurerat, ca să priceapă să n-o mai contacteze.

El căpătă, așadar, răspunsul de care avea nevoie ca să tacă din nou.

Un strop de fericire trecătoare e mai greu de îndurat decât nimic. Revenirea lui Hugo în existența ei ruinase în câteva secunde ceea ce- i luase luni întregi să aline. Din nou o apucă mâncărimea, din nou începu să- l caute, convinsă că nu te poți aștepta la nimic dacă nu faci și tu un efort. Și el îi răspuse. Totul escalada, totul reveni. Tot ce zăcuse cuminte în trupul ei se redeșteptă intact și începu să- l macine din nou. Orele erau iar lungi și pline de așteptare, și tot ce nu era contact navea nici un sens, adică mai nimic n- avea nici un sens, de vreme ce contactele erau sporadice și sărăcicioase.

Corul de prietene spunea:

— A trecut prea mult timp. Dacă ar avea vreo intenție serioasă, s-ar vedea.

Ester întoarse spatele corului de prietene. Ele nu înțelegeau.

În toamna aceea Hugo îi spuse că o va suna pentru a stabili când să se vadă. Nu sună. Când îl sună ea, îi spuse ce bine că- l caută, fiindcă el își cumpărase alt mobil și- i pierduse numărul. Ester îi trimise o scrisoare în care îl întreba de ce a reluat legătura când nu făcea decât promisiuni pe care nu le ținea. Nici un răspuns.

Ea vedea cât se poate de limpede cât de irațional se comportă, dar dădea vina pe el: dacă n- ar fi scris e-mailul acela zadarnic în septembrie, dacă ar fi lăsat-o în pace. Impulsurile trebuie ținute în șah de cel care e mai tare, care vrea cel mai puțin, îi răspuse ea corului de prietene când acesta o întrebă de ce nu se concentrează asupra propriului ei comportament, și nu al lui, pentru că despre el știa deja tot ce trebuie să știe. Pe el nu- l poate schimba, numai pe ea ș.a.m.d.

— Lui îi e mai ușor să se schimbe decât îmi e mie, pentru că el nu vrea nimic, zise Ester. Lui îi lipsește disciplina, nu mie, fiindcă eu vreau să se întâmple ceva diferit de ce e acum. Pe el nu-l costă nimic să nu mai comunice. Pe mine mă costă riscul de a pierde acea șansă infimă.

— Doar nu crezi în miracole, nu? spuse corul de prietene.

Se convinse singură și le spunea și altora că nu mai speră la ceva trainic între ei. Nu voia decât ca el să recunoască că existase totuși ceva, că simțise și el ceva, că avusese momente de ezitare, de șovăială și că reluase legătura în această toamnă, deși totul se terminase, pentru că mai simțea o duioșie care nu voia să dispară.

Când nu mai e nimic de făcut, îți rămâne să te zbați pentru reabilitare, ca să poți continua lupta și să nu te dai bătut. Pentru că și reabilitarea presupune contact. De-ar scăpa măcar de nevoia asta de contact. Deoarece pe ea asta o teminase. De-ar putea să-i devină indiferent Hugo Rask.

Începu să se gândească cât de straniu era că șapte miliarde de oameni de pe glob nu erau dependenți de semnele lui de viață. Sănătatea și bunăstarea lor nu de pindeau de asta. De ce era altfel în cazul ei? Nu vedea nici un motiv, nici o explicație. De ce nu putea și ea să aibă pentru el același sentiment ca restul celor șapte miliarde, care-și trăiau viața fără să le pese câtuși de puțin de cum își ducea el zilele?

Corul de prietene spunea: Renunță, desprinde-te, lasă-l, nu-ți face decât rău.

Corul ăsta de prietene chiar că nu pricepea nimic. Era precum cele șapte miliarde.

Se făcuse noiembrie, și un documentar despre Hugo Rask era în fază finală. O invită și pe ea la avanpremieră, ca să-și dea cu părerea despre film. Zicea că are nevoie de „privirea ei critică și de mintea ei ascuțită“ și că se mai pot face modificări.

Se duse, bucuroasă de aprecierile lui, dar mai ales ca să-l vadă. Era prima oară după o jumătate de an, prima oară după ce stătuseră în cafenea și el îi spusese că o să-i arate cum e la Leksand.

Studioul era la parterul unei clădiri de pe Bergsgatan, un local mic și vechi, cu mobilier uzat și neoane în tavan. O luase pe jos și ajunsese la timp, dar, ca să nu fie chiar prima, se opri la colțul străzii de unde avea vedere spre intrare. Așteptă să sosească primele persoane și pe urmă porni și ea spre studio. Majoritatea celor prezenți era formată din membri ai ghirlandei lui de admiratori, grupul complet de practicanți de la școlile de artă, care lucrau la el pe gratis, în speranța că maestrul le va atinge sufletele cu pensula geniului său.

Se stinse lumina și începu filmul. Timp de o oră pelicula îl urmărea în diferite momente ale creației și în interviuri în care își expunea concepțiile lui despre lume. Ea le auzise deja – erau aceleași exemple și anee dote pe care le repeta în astfel de ocazii și despre care citise că le folosise și cu douăzeci de ani în urmă. Nici o variație, nici o mișcare. Ca și cum mintea îi înțepenise la un nivel înalt și rămăsese acolo.

După terminarea filmului, fiecare spectator a fost rugat să-și spună părerea. Spre consternarea lui Ester, nimeni nu avea nimic de criticat, nici o remarcă interesantă de făcut. Nu înțelegea elogiile astea. Filmul nu avea nici sare, nici piper, era neterminat, îi lipsea firul narativ; era poate acceptabil doar ca un fel de schiță a viitorului film, prin urmare nu avea profund zimea pe care o dă sedimentul procesului de creație, care înseamnă muncă de lungă durată. Ce fusese proiectat era făcut în mare grabă. Pe deasupra, filmul era penibil de lingușitor.

Stând și ascultându-le frazele mecanice de adorație, se gândea că ceilalți, colaboratorii lui, îl venerau, în timp ce ea îl iubea. Cel care iubește n-are de ce să venereze. Cel care venerază trebuie să păstreze intact obiectul venerației, să nu-l lase să se prăbușească când îi descoperă defectele. Din contră, cel care iubește se simte liber să facă orice aprecieri. Ea îl iubea și când motivele venerației dispăreau, îl iubea chiar mai mult, fiindcă ea iubea persoana, nu opera lui. Oare nu asta voise să spună și editoarea revistei de filozofie *Grota* cu exact un an în urmă, deși Ester nu apreciasse mai deloc remarcă?

Veni și rândul lui Ester să vorbească și încercă să sondeze terenul cu o primă întrebare. Nu voia să fie tăioasă: Care fusese intenția? Să se facă un film de PR în vederea expozițiilor de la Tokyo și Torino? Hugo se schimbă la față, păru vulnerabil și răspunse că el nu a avut nimic de-a face cu producția. Filmul era conceput ca un documentar obiectiv, pătrunzător. Ester rămase tăcută și se gândea cum să procedeze cu ceea ce trebuia să spună.

— Dă impresia că e foarte necritic, zise ea.

— De ce să fie critic? spuse unul dintre colaboratori.

— Exact. Trebuie să căutăm tot timpul defecte? spuse un altul.

— Bineînțeles că nu trebuie să fie critic în sens negativ, zise Ester, și nici măcar pretins obiectiv. Însă trebuie să existe o analiză minuțioasă, neutră, lipsită de prejudecăți, care să pregătească terenul pentru o eventuală schimbare a privirii stereotipe a celor mulți și a gândirii lor complezente. Filmul ăsta știe de la bun început ce vrea și recurge la aceleași fraze pe care Hugo le folosește întotdeauna. Nu e un film careși propune să descopere ceva, ci vrea să confirme păreri deja știute.

— Și ce știm?

Întrebarea era pusă de una dintre slugile maestrului, indivizii care se ocupau de colectarea gunoaielor, cei care de bunăvoie își asumaseră datoria de a- și apăra idolul, de a-l feri să audă adevărul – adevăr pe care el, la rândul lui, pretindea că-l caută.

Ester se gândea că Hugo voia să fie înconjurat de oameni care-l venerază, îi aduna în jurul lui și le arăta la ce se așteaptă din partea lor. Nu voia nicidecum să aibă de-a face cu „privirea ei critică și mintea ei ascuțită“, nici în viața sentimentală, nici în viața profesională. Îi făcuse loc alături de el atâta timp cât ea nu vedea cine e el cu adevărat.

— Filmul vrea să elogize, zise ea. Vrea ca noi să adu-lăm obiectul.

— Pe nemeritate, adică? spuse echipa colaboratorilor.

— N-are importanță dacă e pe merit sau pe ne - merit. Ovațiile sunt neinteresante. Cei care văd filmul vor să învețe ceva, să aprofundeze subiectul, să rezolve probleme, să interpreteze. Nu se așteaptă la un pa - negiric.

Abia acum văzu că Eva- Stina pusese cele mai acre întrebări. De astă-iarnă își schimbase și ochelarii, și coafura, poate își vopsise și părul într- o altă nuanță. Ședea lângă Hugo, foarte aproape de el, și se holba dia bolic, sau începea să caște când auzea meschinăriile care se debitau.

Toată partea asta fusese tare neplăcută. Ester regretă că venise.

— Filmul e bun, zise. Trebuie să-l mai văd o dată ca să-l judec ca lumea.

Vizionarea fiind încheiată, se duseră cu toții la un restaurant din apropiere. Unii își dădeau seama că o pususeră la zid pe Ester, pentru că acum o tratau cu extremă bunăvoință în timp ce așteptau să li se ser - vească mâncarea; era o bunăvoință milostivă, arrogantă, caracteristică celor cu convingeri ferme și aparent tole ranți când prăpastia față de opușii lor e prea mare. Ființe binevoitoare, iluminate, care sunt nerăbdătoare să te salveze, pentru că spaima pe care le-o inspiră mărginiții cu păreri divergente ar fi prea neplăcută și prea puternică dacă ar ieși la iveală. Îi zâmbeau ca niște sectiști și o întrebau cât de versată e în arta filmului documentar. Le zâmbea și ea la fel de temătoare ca și ei și le răspunse că o interesau în deosebi mecanismele supunerii și cultul liderilor din sistemele totalitare, nu

filmele documentare. Îi ignorară remarcă și insistară, cu un zâmbet cald pe buze, că știu mai multe despre nepriceperea ei cu privire la condițiile speciale și estetica filmelor documentare.

Mâncară, băură și, când să plece, Hugo Rask stătea pe trotuar sub lumina palidă a reclamei unui butic. Era acolo cu Dragan, care o privise pe Ester cu interes șovăitor când aduse critici filmului, dar ea ghicise din expresia feței lui că era de acord cu ea. De partea cealaltă a lui Hugo era Eva-Stina, cu mâinile în buzunar și cu părul cârlionțat care-i ieșea de sub căciuliță. Ester înțelese, fără să știe cum, că, în ochii celor trei, locul Evei-Stina era incontestabil lângă Hugo.

Plouase. Asfaltul era ca o oglindă întunecată în care se vedeau și pe ei, și pe alții.

Trecu și toamna, zilele își urmau cursul, orele treceau mai repede acum pentru că Ester Nilsson iar nu mai spera. După filmul documentar se instalase tăcerea.

Cu câteva zile înainte de Crăciun se duse la o petrecere unde erau invitați toți cei care se pronunțaseră public despre climatul cultural. Tocmai își amesteca alunele și stafidele în vinul fierbinte, când îl zări mai departe, lângă perete, neînsoțit. Ei nu- i trecuse prin cap c-ar putea să apară și el, fiindcă majoritatea invitaților erau jurnaliști, profesori universitari și scriitori. El îi întâlni privirea și nu și-o dezlipi de la ea.

Era mare înghesuială. Mulți dintre cei de- acolo își exprimară opiniile despre societatea în care trăiau, mai erau și o multitudine de anticonformiști cu opinii asemănătoare, majoritatea în drum spre alte petreceri mai distractive. Se apropiau de el diverse persoane, vorbeau puțin, apoi treceau mai departe spre un alt grup de invitați. Ester era atentă, dar căuta să fie discretă, vedea însă că și el îi urmărea poziția prin încăpere. Și, ca să nu dea de bănuț, își întorcea privirea în toate direcțiile.

Petrecerea era gen cocktail, unde stai tot timpul în picioare și ții în mână o farfurie pe care ți-e fixat paharul într-un inel de plastic. În numai câteva secunde simți cum se înmoaie pe dinăuntru, transformându-se într-o masă amorfă. Era mulțumită că în ultimul timp rezis tase de fiecare dată dorinței de a-i transmite disprețul ei deplin. Stăpânirea de sine e atitudinea pe care nu o regreți aproape niciodată. În schimb, mânia, accesele de furie le regreți aproape întotdeauna. Greu e să știi când te affli la răscruce, între „aproape niciodată“ și „aproape întotdeauna“, când accesul de furie e justificat și însoțit de rezultatul cel mai avantajos.

Ester se apropie de el.

Nu se îmbrățișară așa cum făceau toți ceilalți din jur. Ea își spuse că e un semn bun, trupurile lor mai erau încărcate cu un fel de curent electric. Faptul că ea încă se ghida după semne nu era de bine — așa îi spunea un glas din regiunile mai îndepărtate ale conștiinței. Era un simbol al lipsei de libertate. El stătea puțin înclinat spre spate și ochii îi sclipeau, dar lui Ester i se părea că distinge în ei un fel de neliniște. Băgă în gură o măslină.

— Au măslina bune. Nu sunt din cutie.

— Nu credeam că mergi la astfel de recepții, zise ea.

Regiunile îndepărtate ale conștiinței auziră: agresivitatea celor batjocoriți, sarcasmul subtil permis în poziție de inferioritate.

— Nici nu merg. M-au bătut la cap.

Își întoarse privirea aiurea.

Ca semn: Nu-i a bună.

— Credeai c-o să fiu aici? zise Ester

— Nici nu m-am gândit la asta.

Ca semn: Prost, dar indiferența poate să fie falsă și să însemne contrariul.

— Îți place genul ăsta de mâncare?

El își cercetă farfuria de parcă vedea pentru prima oară ce conține. Spuse:

— Nu sunt aceleași aperitive înecate în ulei ca de fiecare dată?

Glumea: Promițător.

Ea izbucni într-un râs sonor, iar el se luminează la față: Bine. Atitudinea de expectativă cedă: Foarte bine. Nu mai că își schimbă punctul de sprijin pe celălalt picior și își plimbă ochii prin încăperea: Mai puțin bine – sugera că îi era incomod să stea acolo cu ea: Oribil, căuta motiv de plecare, porțițe de scăpare: Catastrofă.

Corul de prietene își mutase reședința în capul ei și spuse: Dar nu pricepi că nu vrea? Nu sa mai întâmplat nimic între voi de aproape un an. Hai, mai dăo-ncolo de treabă!

Ester gândea: Ar trebui să plec de-aici. Dar nu vreau. Vreau să stau aici cu el. E singurul loc din lume unde vreau să fiu.

Corul de prietene spuse: Unde ți-e mândria?

Ea răspunse: N-am nici o mândrie, fiindcă în mândrie sunt implicate rușinea și onoarea, iar mie rușinea mi-e străină și nu cunosc nimic despre ceea ce alții consideră că este onorabil.

Corul de prietene spuse: Știi care-i mândria ta? Să arăți că te-ai eliberat de tot ce încătușează sufletele mai

conformiste. Înăuntrul tău ești de fapt o aristocrată snoabă.

Puțin mai departe de ei un grup vorbea despre ultimul război de agresiune al Statelor Unite. Da, regimul de acolo e înfiorător, spuneau ei, dar ar fi fost mai bine să sprijine mișcările democratice clandestine. Hugo Rask se uita într-acolo.

— Nu-i deloc mai plăcut dacă bomba care te face praf e aruncată de un regim ales în mod democratic, zise Ester.

— Cum?

— Eu cred că sunt, în fond, pacifistă. Am ajuns la convingerea că, până la urmă, e cel mai bine. Chiar dacă țara ți-e invadată, ocupată, chiar dacă ești privat de libertate și cazi în sclavie. Nu trebuie nici să te aperi, doar să capitulezi. Să arunci bombele cu hidrogen în mare, cum zicea Olof Lagercrantz ¹. Trebuie doar să se decidă că violența nu e permisă sub nici o formă. Altminteri, nu se termină niciodată cu estimarea consecințelor și nu se poate ajunge la un rezultat echitabil.

El dădea afirmativ din cap, dar când nu trebuia. Nici ca pacifistă nu prezenta interes pentru el.

El sorbea anevoios câte o înghițitură din paharul cu vin. Celor care discutau despre ultimul război de agresiune al americanilor li se opunea acum un refugiat din țara distrusă de bombe. Făcuse carieră de editorialist și acum spunea că singurul lucru care rămâne de făcut

---

¹ Olof Lagercrantz (1911-2002) – scriitor suedez; poet, jurnalist, istoric literar.

e ca poporul lui idiot să fie bombardat, fiindcă tot nu-l duce capul la ceva mai bun.

Hugo îi aruncă o privire rapidă lui Ester să vadă cam ce gândește. Dar ea ghicea că pe el nu-l prea interesa să-i asculte părerile, nici despre ce se spunea, nici despre altele. El se bățâia de pe un picior pe altul.

— Statutul de refugiat nu te învestește automat cu opinii juste, zise Ester.

— Ce multă lume-i pe-aici, spuse Hugo.

— Da.

— Toată mafia culturii.

— Da, și pe urmă noi, zise ea cu ironie și își luă pentru prima oară ochii de la Hugo, ceea ce-l făcu instantaneu mai alert și mai atent.

— Dar nu crezi că unii consideră că apartenența lor la mafia culturii e mai evidentă? spuse el. Noi doi suntem oricum mai originali.

Regiunile mai apropiate ale conștiinței: Un comentariu de afinitate, generat de aluzia ei la resemnare. Distanțarea îl făcuse imediat să reacționeze. Tot timpul a fost așa, se gândi ea ca un fel de autoapărare. De aceea rămăsese prizonieră în plasa lui.

— Toți cred că merg contra curentului, zise Ester. Țasta e curentul.

— Poate că e condiția umană, spuse el.

— Probabil. Una dintre condițiile umane.

Ea se pregătea să se miște prin încăperea.

— Am văzut o carte pe care m-am gândit să ți-o cumpăr.

De frică să nu se răzgândească, ea rămase cu fața nemișcată.

— Unde?

— Într-o librărie. Dar era închis. Am văzut- o în vitrină. Și m-am gândit la tine. M- am gândit să ți- o cumpăr.

Ei începu iar să- i clocotească sângele. I se puse în mișcare atât de repede, atât de nemaipomenit de repede, că tot ce reclădise se ruină din nou pentru mult timp de- acumîncolo.

— Și ce carte era?

— Nu mi-aduc aminte titlul. Era despre unul dintre subiectele tale preferate. Unul dintre mulțimea de lucruri pe care le critici.

O privea așteptând să vadă cum reacționează. Își lăți dezarmant colțurile gurii. Nu o respingea în clipa asta, ci o invita cu șarmul lui dubios.

— Ți se pare că sunt critică?

— Da.

— Prea critică?

— Uneori.

— Dar nu condamni și tu necruțător morala oamenilor? zise ea.

— Doar pe cei cu putere. Tu îi critici pe toți, indiferent dacă au sau nu putere.

— Da, încerc să nu fac diferență între oameni, ci mă limitez la faptele lor, atunci când sunt relevante.

— Companiile farmaceutice, guvernele occidentale, funcționarii în posturi înalte și alții, aștia trebuie critici. Nu oamenii mărunți, nevinovați.

— Oamenii nu sunt chiar așa de mărunți cum îți închipui. Și nici atât de mari. Greșeala care se face când puterea e punctul de plecare al felului în care sunt calificați oamenii, și nu faptele, este că atunci aproape toți se pot spăla pe mâini, fiecare își poate invoca, în caz de nevoie, propria neputință ca să nu fie tras la răspundere. Pentru că toți sunt neputincioși față de ceva sau de cineva. Au cu toții un strat latent de neputință, în felul în care se văd pe ei înșiși, în care își văd existența, și se folosesc de această neputință. Din pricina asta arată lumea așa cum arată. Există la toți o breșă în putere, chiar dacă știu că au putere și responsabilități; și toți pot recurge la breșa asta ca să explice de ce trebuie să facă ceea ce fac. Morala începe cu individul și trebuie să o cerem fiecărui individ. Cei care au putere s-au născut neputincioși, și sentimentul asta al neputinței îl poartă mereu cu ei, în special în momentele în care acționează greșit. Atunci își amintesc că au fost tiranizați în curtea școlii sau bătuți de tata, și își dau seama că și acum vina este a altcuiva.

Ester se întreba în ce măsură își dă el seama că vorbește despre ei doi. Pesemne deloc. Se uita la ea amuzat, dar sceptic sau poate sceptic și amuzat. Nu știa nici ea care din ele.

— Vrei să spui că înfometatul care fură mâncare și bani ar trebui să studieze mai bine filozofia moralei?

— Individul acela a reflectat cu siguranță asupra moralei și a ajuns la concluzia că cea mai bună soluție de moment e să fure mâncare de la un altul care are prea multă.

— Atunci nu înțeleg ce vrei să zici. Nu spunem același lucru?

— Nu. Tu spui că toți care sunt formal neputincioși nu sunt responsabili de faptele lor. Iar poziția mea oferă motive și mai puternice în favoarea unei societăți libere, bazate pe egalitate. Pentru că de la un flămând, de la un muritor de foame, de la cel căruia i sa luat pe nedrept absolut tot nu te poți aștepta la același comportament ca de la unul care nu duce lipsă de nimic. Dar le poți pretinde înțelegerea moralei, a conștientizării morale, le poți cere să facă astfel încât ceilalți să fie cât mai puțin păgubiți.

— Și care e diferența față de ce zic eu?

Ea putea să dateze cu exactitate clipa în care văzuse ultima oară în ochii lui expresia intensă, și totodată deschisă de acum. Se întâmplase în februarie, când începuseră problemele, când stăteau printre panourile *trompe l'œil* și el îi asculta elogiile. Atunci îi zâmbise, și pe fața lui se citea doar recunoștință. Acum văzu din nou acea expresie timp de câteva secunde fugare.

— În fond, suntem de-acord că puterea e cea care decide răspunderea morală. Numai că nu sunt de acord despre când anume suntem neputincioși. Adică unde e limita.

Ester ridică un șervețel pe care el, înflăcărat de subiectul conversației, îl scăpase pe jos. I-l băgă în buzunarul de la pantaloni. Era un gest intim și, pentru că el nu protestă absolut deloc, Ester se simți în al nouălea cer; ei doi erau totuși sortiți să fie împreună.

— Cred că eu am zis altceva de fapt, dar în momentul ăsta nu-mi pasă ce-am zis.

Grupul care discutase despre războaiele de agresiune ale americanilor se risipise, poate în așteptarea următoarelor.

Ea vedea pe figura lui Hugo că era complet de acord cu ea și se simți răzbunată și simți că avusese dreptate să reziste. Nu se terminase chiar totul între ei.

O atinse ușor pe braț, se scuză. Trebuia să vorbească cu o veche cunoștință în partea cealaltă a încăperii, dădu călduros din cap și plecă. Ea îl privi cum se îndepărtează. El se întoarse și îi făcu un semn cu mâna.

Ester o porni pe jos spre casă. Străzile erau decorate cu ornamente de Crăciun. Zăpada căzuse în vârtejuri toată ziua. Formațiuni regulate, hexagonale, de cristal, toate asemănătoare, nici una la fel cu alta.

Acum nu trebuie să insist, își zicea Ester. Răbdare. Trebuie să mă simt înviorată de sentimentul încrederii și al libertății. Nu trebuie decât să aștept până mi dă el un semn. Probabil că s-a dus să cumpere cartea de care pomenise și o să-mi telefoneze ca să se întâlnească și să mi-o dea. Că doar nu poți să alegi o carte pentru cineva despre care știi că a zăcut o jumătate de an în comă, topit de dor, și care ți-a fost și intim, fără să ai anume intenții.

Să nu insist, să aștept.

Veni Crăciunul. Al doilea Crăciun când nimic n-o preocupa, doar sentimentele ei, dorul și faptul că n-avea chef de viață.

Veni Anul Nou. Gândea pozitiv.

Veni Boboteaza. Gândea în perspectivă. Să nu insiste. Răbdare. Să aștepte. El îi alesese o carte. Nu faci asta fără să simți ceva, fără să ai un scop. Remarcase că și lui îi făcuse plăcere conversația de la petrecerea de Crăciun. Nu se întorsese de la Malmö. Sărbătorile erau multe și lungi.

Se gândea că pasul următor trebuie făcut cu grijă după toate loviturile încasate. Nu puteau să se grăbească încă o dată, trebuiau să fie atenți. De data asta totul trebuie făcut ca lumea și trebuie să aibă mare grijă de contactul lor odată reluat. Așa că era normal că el încă nu-i telefona.

Trecură cincisprezece zile din ianuarie și telefonul era tăcut ca un mormânt. Simți că o apucă furia. Cum putea să spună că i-a ales o carte dintr-o vitrină dacă nu mai avea și alte intenții? Istoria lor, încă vie în memorie, nu merita așa ceva.

Corul de prietene spunea: Nu ești suficient de versată cu privire la mecanismele care reglementează vinovăția oamenilor. Mecanismele astea sunt complicate, sensibile, amăgesc permanent „sentimentul autentic“. Rostul lor este să servească ca alifie cu efect dublu: să aline și propria conștiință, și chinul celuiilalt. Cruzimea lor iese la iveală atunci când vrei să le pui în practică. Cuvintele sunt performative, spuseră vocile academice ale corului de prietene – una dintre ele pregătea o teză despre J.L. Austin ¹. Cuvintele sunt percepute ca acte: rostirea vorbelor care exprimă reglementarea vinovăției este însăși reglementarea vinovăției. Rostul vorbelor nu e să reprezinte o realitate în afara limbajului. Nu asta e menirea lor; la fel ca în trebarea: „N-o să mă părăsești niciodată, nu?“, care nu se referă la viitor, ci la prezent.

---

¹ John Langshaw Austin (1911- 1960), filozof englez al limbajului.

Deoarece corul de prietene tot stăruia, Ester zise că sigur, așa e, dar ea, ca să poată face față, trebuie să se gândească că lucrurile stau altfel. Dacă există cea mai mică șansă pentru o altă interpretare, ea pe aceea o va alege până se va convinge de contrariul ei.

În a șaisprezecea zi din ianuarie îl sună ea. Nu- i răspunse, dar putea să vadă că- l căutase, așa că o să sune el înapoi în cel mai scurt timp.

Trecură două zile. Nu telefonă.

Nu putea pretinde nimic de la el care să-i aline angoasa. Faptul că stătuseră de vorbă douăzeci de minute la un cocktail nu-l îndatora în nici un fel. Că alesese o carte, pe care intenționa s-o cumpere cuiva cu care se culcase anul trecut, nu însemna decât că persoana respectivă nu-i era dușman.

De ce considera totuși Ester că îi era dator? De ce i se părea ei că suferința îi era legitimă?

Lui Ester Nilsson îi erau limpezi următoarele:

Hugo Rask nu era obligat s-o iubească.

Dreptul de a fi iubit nu exista.

Numai vederile înguste din cultura onoarei te supun unor astfel de îndatoriri dacă faci curte unei femei sau te culci cu ea, sau dacă revii încă două nopți după un prim contact sexual cu acea femeie. Dar așa gândea și Ester. Vedeă cât se poate de clar că asta îi e logica. Se refugia oare în rolul perimat al femeii doar pentru că îi prindea ei bine acum ca să-și trateze deziluzia? N-ar trebui, din contră, să se ridice deasupra unor astfel de judecăți învechite, alterate, despre îndatoririle bărbatului față de sexul slab?

Încercă să privească dintr-o altă perspectivă și scrise un articol pe tema asta și-l trimise unei reviste. Cultura onoarei nu trebuie înțeleasă ca o îngrădire intenționată a libertății, ci ca rezultat al observațiilor cu privire la ceva deosebit de important în viața omenească: că n-ai dreptul să fugi de acel lucru minunat ce se întâmplă între doi oameni care s-au apropiat atât de mult unul de altul. Sentimentul decenței a fost de fapt sursa organică a vechilor norme de comportament, scrise ea, cu scopul de a împiedica suferința ce decurge din lipsa de claritate și egalitate. Actul sexual generează răspundere, și cu cât dăruirea e mai profundă, mai neîngrădită, cu atât mai cuprinzătoare sunt obligațiile. Lucrurile astea au fost bine înțelese în acele culturi și au fost reglementate. Nu se urmărea prin asta ca doi indivizi să fie constrânși să fie împreună împotriva voinței lor, doar pentru că au apucat să se apropie o dată – conform interpretării rigide de azi –, sau ca femeile să fie supuse și supravegheate exagerat. Acestea sunt efectele secundare. Ceea ce se urmărea, în fond, era să-i facă pe oameni să nici nu înceapă vreo relație dacă unul din ei știe că nu are altă intenție decât să se descotorosească de celălalt.

Aceste coduri ale comportamentului trupesc și sufletesc nu aveau nimic de-a face cu onoarea, scrise ea. Onoarea a fost o construcție ulterioară, menită să-i apere pe oameni, să nu-i lase să devină jucărioarele fri volității. Să nu facă promisiuni false! Să nu dea speranțe zadarnice!

Cu timpul, codurile s-au abătut de la înțelepciunea inițială și au început să fie interpretate greșit, ca reguli de virtute și decență impuse femeilor. Însă principiile astea ar fi trebuit să fie neutre, să nu țină cont de sex, dacă lumea n-ar ține nici ea. Nu au făcut decât să apere dreptul celor superiori față de cei inferiori. Superior e cel care are mai puțin de pierdut. Și, pentru înăbușarea acestor concepții de protecție contra neglijenței și frivolității, a fost creat un regulament amănunțit, astfel încât fiecare știe la orice pas cum trebuie procedat. Castitatea deveni parte componentă și urmare spontană, dar nu sursa. Cultura onoarei însemna cu totul altceva. I s-au pus bazele ca armă de apărare împotriva celor care, cu samavolnicie, fură unii de la alții.

Articolul a fost refuzat.

Trecu și ianuarie. Oamenii și lucrurile mergeau înainte odată cu lunile de iarnă. La sfârșitul unei săptămâni din februarie se mai duse la o petrecere. Navea deloc chef să meargă, drept care porni târziu. Acasă, în hol, cu pantofii, căciula și haina pe ea, constată spre uimirea ei cum brațul i se întinse după unDVD și cum îl puse în geantă. Era un film care zăcuse la ea după ce-l împrumutase de la Hugo cu exact un an în urmă, la sfârșitul uneia dintre cinele lor prelungi de la restaurant.

În loc să meargă la autobuzul care ar fi dus-o în acea parte a orașului unde era petrecerea, picioarele o duseră la stația autobuzului 1 de la intersecția lui Fleminggatan cu Sankt Eriksgatan. Voia doar să-i dea înapoi filmul. De acolo putea să meargă la petrecere pe jos. Filmul era *Lumina de gaz*. Îi spusese ce film fantastic e, și voia să-l vadă și ea ca să-l discute după aceea împreună. L-a văzut de două ori consecutiv ca să vină cu observații într-adevăr interesante, dar au ratat ocazia, pentru că au făcut dragoste și pe urmă au tăcut.

Își amintea cum li se întâlniseră vârfurile calde ale degetelor când îi dăduse filmul și scânteia pe care o generaseră.

Odată și odată trebuie să i-l dea înapoi. Trebuie să facă curățenie, să-l scoată din apartamentul ei. Îi dă filmul și pleacă. Poți să-l trimiți prin poștă, ar fi spus corul de prietene, și tocmai de aceea nu consultă pe nimeni din cor.

Ester coborî din autobuz pe Karlavägen, continuă pe jos porțiunea de drum până la Kommendörsgatan, sună și fu primită de același asistent cu pete de vopsea pe pantaloni care îi deschise și prima dată când venise la Hugo ca să ia un DVD și care nu voise să-i dea drumul înăuntru. Trecuseră de atunci exact cincisprezece luni. Ce ambițios e, își zise ea, lucrează singur într-o sâmbătă seară. De data asta, deși o recunosc, se uita la ea încurcat, iar Ester nu știa ce să creadă. Avea un fel de compasiune în privire. Ea nu înțelegea de ce și se gândea că n-avea de-a face cu ea.

— Știi pe unde s-o iei.

Își flutură mâna în direcția scării.

Hugo Rask stătea în picioare, sprijinit de barul din bucătărie, cu Eva-Stina și un pahar de vin alături. Încă de pe scară le auzi râsetele. Era sâmbătă și aproape de ora șapte. Ester se gândea: doi colegi rămași după încheierea zilei de lucru – nimic special, doar că acum Hugo își amintea bine numele ei. Nu păreau mirați de venirea lui Ester, doar ușor plictisiți. Amândoi fumau, deși el nu fumase niciodată în prezența lui Ester, cu excepția acelei seri la ea acasă, când fumase cinci

țigări. Fumatul le dădea aerul acela nepăsător. De data asta Eva-Stina n-o privi pe Ester pieziș, ci mai curând cu o indulgență superioritate.

— Uite, ți-am adus filmul pe care mi l-ai împrumutat, zise Ester.

Își remarcă graba exagerată a gesturilor și a vorbirii, indiciu de autodeprecie și servilism.

El luă filmul dând impresia că nici nuși amintește că i-l împrumutase sau că vorbiseră despre el, îl puse pe un raft și spuse:

— Vrei un pahar cu vin?

— De fapt, sunt în drum spre o petrecere.

De fapt, se gândi Ester. Iarăși cuvântul ăsta. Merg, sau nu merg la o petrecere?

El îi aduse un pahar și turnă vin. Televizorul era deschis, iar Eva-Stina și Hugo vorbeau cu dispreț indolent despre programul care tocmai se transmitea. Vinul era acru, greu de băut. Ei nu-i plăcea vinul fără mâncare, dar continuă să bea. Spuse și ea ceva disprețitor despre programul respectiv și despre tot ce oferă televiziunea, însă în aceeași clipă se simți falsă și neloyală față de ceva neclar.

— Dar e bine că ni se dau și emisiuni proaste la televizor, se corijă Ester.

Cei doi îi aruncară simultan priviri leneșe și mirate.

— Ce vrei să spui?

— Emisiunile proaste fără ambiții sunt decisive.

Pentru că tocmai din potopul de tâmpenii care ni se arată pot să se ivească grăunțele de aur. Totul are la bază comparațiile.

— Crezi că Bach și-a scris muzica fiindcă era atâta muzică proastă? spuse Eva-Stina.

— Da, și-a dat seama că notele pot fi combinate și altfel, mai bine.

— Eu nu cred așa ceva.

Curând, cei doi colegi de lucru urmau să ia cina în oraș. Nu părea să fie o întâmplare izolată sau o hotărâre luată în cursul serii, ci făcea parte din ritmul lor obișnuit.

Își puseră toți trei hainele. Ester își termină repede de băut vinul acela rău la gust și remarcă sunetul distinct al unui pahar gol pus pe tăblia barului, un sunet pe care îl auzise până la Paris, acum o mie de ani.

Se opriră jos în stradă. Ninge. Ninsese toată iarna și toată ziua. Nămeții erau mari și în centrul orașului.

— Vrei să vii să mănânci cu noi?

Lui Ester îi era tot mai clar că, într- un fel, el și Eva-Stina aveau o relație, dar nu- i intra deloc în cap c-ar putea fi vorba de ceva asemănător cu relația pe care o avusese ea cu Hugo. Erau colegi de lucru, desigur foarte apropiați, dar atât. Tot mai află că făcea cu el pregătire practică pentru permisul auto, și că „se stricau de răs“ din pricina situațiilor teribil de amuzante din timpul orelor de condus. Eva- Stina voia să-și ia permisul înainte să înceapă vara.

Dacă gândul nu i s- ar fi părut absurd, ar fi văzut că cei doi se comportă ca doi îndrăgostiți. În schimb, Ester reflecta asupra cuvintelor „a se strica de răs“, una dintre cele mai urâte expresii. Se folosea când observai

că ceva pare amuzant, dar pentru tine nu-i deloc așa. Cu toate astea nu zise nimic ironic.

I se puse un nod în gât când auzi că avea timp să o învețe pe Eva-Stina să conducă și să se strice de răs cu ea, când ei, de un an de zile încoace, îi dăduse de înțeles că abia îi ajungea timpul și că din cauza asta nu se întâlneau.

Se opriră acolo, pe trotuar, în fața blocului său. Nirgea. Ester se gândea: Cât de prost poți să fii ca să crezi că e vorba de timp când cineva invocă timpul ca motiv? Cât de prost poți să fii, în general, să nu vezi cât de evident e tot ce se petrece? Când o situație se schimbă, nimic nu e întâmplător. Nu. Nu sunt proastă. N-am crezut nici o clipă că e vorba de timp. Am încercat doar să-mi tratez decepția, să rezist, să fac față.

Să meargă și ea cu ei? Însemna că lui îi place compania ei și că nu e ceva foarte intim între el și colega lui. Nu puteai să-ți inviți fosta iubită când ieși la restaurant cu actuala prietenă. Nimeni nu putea să fie atât de lipsit de gust.

Întrebarea pe care i-o adresase nu însemna de fapt că nu e nimic între el și Eva-Stina, că nu e decât o studentă de la Arte care-l idolatriza și pe care el o ajuta să-și ia permisul auto și îi dădea sfaturi în carieră?

Altminteri, cum să vrea să meargă toți trei la restaurant? Ar fi prea illogic.

- Dar poate vreți să mergeți singuri, zise Ester.
- Hai și tu, spuse Eva-Stina.
- Trebuie și tu să mănânci, nu? spuse Hugo.
- Da. Și n-am nici un chef să merg la petrecerea aia.

— Care petrecere? spuse el. Dar hai să mergem că mi- efoame.

Își aminti subit ceva, se întoarse și urcă în atelier. În mai puțin de un minut se întoarse cu o carte subțirică în mână.

— Ți-am cumpărat cartea de care ți-am vorbit. Știi, cartea de care ziceam că ți s-ar potrivi.

I- oîntinse.

— Un dar de Crăciun întârziat. Pofitim.

Ester se uită la el, se uită la carte.

Consecințele nefericite ale utilitarismului.

— E cartea pe care ai văzut-o în vitrină?

— Da. De fapt nu. Pe aia n- am mai găsit-o. În schimb, am cumpărat-o pe asta. Nu te interesa filozofia lor?

— Și pe tine nu?

— Ba da. Sigur.

— N-am făcut noi un interviu despre asta? A făcut oarece valuri, cum se zice. Cu recenzie în ziarul de dă mineață și toate alea.

Ester citi textul de pe coperta a patra.

— Ți se pare că trebuie să mai aprofundez problema?

Și râse ca să mai atenueze înțepătura.

— Păi, nu trebuie să aprofundăm tot timpul?

— Da, absolut, tot timpul.

Răsfoi cartea. Îi plăcea cum arăta interiorul.

— Mulțumesc. Drăguț din partea ta.

Ester îi aruncă o privire celei dea doua femei. Sau poate că era prima. Era tânără, proaspătă. Nu, de fapt

nu era așa. Părea sigură de ea, șireată, chiar calculată, s-ar putea zice. Stătea calmă alături de el, cu mâinile în buzunare. Avea o glugă cu blană și avea aerul uneia care e foarte sigură pe poziția ei.

Fulgii de zăpadă li se așezau pe umeri și nu se topeau. Pe umerii lui Eva-Stina se topeau imediat. Ester simțea c-ar trebui să se ducă acasă. Dar acasă ar aștepta-o încă o seară îngrozitoare. La petrecere n-avea de gând să meargă și, într-un fel straniu, care era totuși starea ei obișnuită, contempla totul și în același timp participa la ce se întâmpla. De aceea era mult prea curioasă să afle cum vor decurge lucrurile ca să nu-i însoțească.

Hugo bătea din picioare, nerăbdător s-o ia din loc. Ester ținea cartea deschisă și dădea la o parte fulgii de zăpadă care se topeau de îndată ce cădeau pe pagini.

— De ce mi-ai dat cartea asta?

— Am văzut-o și m-am gândit la tine.

— Cum adică te-ai gândit la mine?

— Nu știu. Cum te gândești la cineva? Hai să mergem să mâncăm.

Se vedea pe întregul lui trup și pe mușchii minusculi din jurul ochilor că bănuia apropierea furtunii, bănuia că atmosfera lejeră nu va mai dura mult, bănuia că opiniile lui vor fi criticate, bănuia că se vor isca neplăceri, care pe el îl speriau întotdeauna și pe care căuta prin aproape tot ce făcea să le evite.

— Poate că n-o vrei, spuse el, și întinse demonstrativ mâna s-o ia înapoi.

Ea și-o lipi de piept.

— Ba o vreau. Dar vreau să pricep și ce fel de cadou este.

— Unul fără vreo însemnătate anume. Mi-am cumpărat și mie un exemplar.

Ester se uită la Eva-Stina. Era clar că nu pentru ea îl cumpărase.

— Fără nici o însemnătate anume. Ce păcat.

— Oamenii își fac cadou cărți. Nu e totul așa de complicat cum crezi.

— Ba da. Există și un nivel al abstracțiunii. Tot ce se întâmplă se poate reduce la energie. Materia și orice fapt își au originea într- un gând, un sentiment, bun sau rău. Și totul e ori bun, ori rău.

Hugo se uita fix la capătul străzii, dând de înțeles că ar vrea să dispară, că-și regreta toate inițiativele, cartea, mersul la restaurant, absolut tot. Ester știa că trebuie să plece în secunda aia.

Rămase pe loc, și acum își târau toți trei picioarele prin zăpada căzută în ultimele câteva ore și pe care plușurile de dezăpezire nu apucaseră s-o dea la o parte.

Pentru Hugo Rask se găsea masă chiar dacă restaurantul era plin. N-au stat la rând, s-au făcut modificări și s-a găsit o masă pentru trei.

Ester comandă o salată cu brânză de capră, Hugo, antricot cu cartofi prăjiți, Eva-Stina a luat biftec tartar. Le-a venit comanda și au mâncat. Brânza de capră era moale și tăiată în felii groase. Antricotul era suculent, fraged, și biftecul tartar nu zise absolut nimic.

— Au mâncare bună aici, spuse Hugo.

— Da, foarte bună, zise Ester.

— A ta cum e? o întrebă Hugo pe Eva-Stina.

— Da, da, destul de bună, spuse cu rezervă a doua femeie, sau poate că era prima, care, după toate aparențele, nu era în apele ei.

— De obicei îi rog să nu pună mult usturoi, spuse Hugo.

— Nu-ți place usturoiul, da, mi-aduc aminte, zise Ester.

— Dacă-i prea mult, nu.

— Am vorbit despre asta când am venit cu tine aici prima oară.

— Exact.

Ar fi putut să fie filmați pentru documentarul *În mijlocul naturii*. Biologia domina scena. Teritoriu, rivali, penaj și selecție sexuală – pe toate le găseai la masa lor. Hugo zâmbi scurt. Era un gest social bine exersat, și el parte a jocului din natură. A doua femeie, sau poate prima, era tot mai reținută.

Ester își aduse aminte ce spusese odată corul de prietene: Să fii înlocuit este mereu de neînțeles, imposibil de conceput. Persoana care te înlocuiește și se pare mereu fără noimă. Mereu.

Când Eva-Stina se duse la toaletă, Ester îl întrebă:

— Cum îți merge?

Hugo răspunse că atitudinea Statelor Unite îl revoltă din ce în ce mai mult, că trebuie să se facă ceva, să se organizeze proteste. La asta cugeta el, se întreba ce e de făcut în calitate de artist vizual, care este responsabilitatea fiecăruia când nimeni nu face nimic, în timp ce lumea se prăbușește sub privirea tuturor.

El vorbea adesea în felul ăsta, observă Ester, că nimeni nu făcea nimic, nu zicea nimic, nu cuteza. Toți erau moralmente corupți, falimentari, lași. Hugo continuă:

— De ce nu vede nimeni nedreptățile din societate și nu protestează împotriva lor?

Întrebarea era retorică.

— Dar sunt o mulțime de oameni care au permanent ceva de zis despre asta, răspunse Ester. La radio, la televiziune, în ziare.

— Unde vezi tu asta? După mine, toți își văd deale lor și de ceea ce consumă.

Un chelner eficient le strânse fără pic de zgomot farfuriile. Ester se uită la Hugo. Timp de aproape un an și patru luni i-a fost de dimineață până seară dor de trupul ăsta și de mintea asta. Zise:

— Dacă n-aș fi trecut eu pe la tine în seara asta, când mi-ai fi dat cartea?

— Care carte?

— Cartea pe care mi-ai dat-o azi. Pe care ai ales-o pentru mine.

— Nu știu. Eu nu reflectez atâta la lucruri din astea, ca tine. Probabil că ți-aș fi trimis-o prin poștă.

Cea de-a doua/prima femeie se întoarse. Ester văzu cum el îi zâmbi călduros și radios, cum îi trase scaunul și îl auzi spunând:

— Vorbeam de imperialismul american.

Dar ea simți cum dorința de a-l contrazice crește ca un nor uriaș înăuntrul ei.

— Talibanii sunt mai răi decât tot imperialismul american din lume, spuse ea.

— Occidentul i-a creat pe talibani, spuse Hugo.

— S-au creat ei înșiși. Nu i-a obligat nimeni să aibă ideile pe care le au. Dar le au, le nutresc și le aplică, spre groaza femeilor care le ies în cale.

— De ce spui asta?

— Dar tu? zise Ester.

— Taliban devii din protest contra unei opresiuni, spuse Hugo pedagogic. Terorismul e singura armă la îndemâna săracilor.

Ester se simți sugrumată, sufocată. Bărbatul pe care-l iubea îi suna ca un ecou; n-avea forța sau capacitatea de a depăși șabloanele astea simpliste.

Îi trecu prin cap un gând care, ca un agorafob timid, cerceta pe pipăite pereții celulei, dar și gândul, și agorafobul riscaseră și plecaseră la plimbare. Nu voia să trăiască alături de un bărbat ca ăsta. N-ar suporta vanitatea lui politico-morală. Îl întrebă:

— Cum se face că numai occidentalii trebuie să fie responsabili de acțiunile și ideile lor, dar ceilalți nu? Tu și mulți ca tine împărțiți lumea în categorii determinate și neschimbătoare: responsabilii și nevinovații; energicii și neputincioșii. Cum de nu vă e silă de voi înșivă și de disprețul ăsta brutal față de ceilalți oameni pe care nu-i socotiți ca făcând parte din breasla voastră?

— E necesară o analiză a puterii, spuse a doua femeie, sau poate că era prima.

— Trebuie să ținem cont și de situațiile în care ne putincioșii exercită puterea și de faptul că dacă ești

neputincios nu înseamnă în mod automat că ești investit cu valori corecte, zise Ester. Puterea e dependentă de împrejurări. Structurile se repetă în toate situațiile, doar oamenii se mișcă printre ele, își schimbă pozițiile și se comportă egal unul față de altul. Aceeași persoană se află în locuri diferite ale structurii în împrejurări diferite, indiferent de culoarea pielii, religie sau geografie.

— Nimeni n-a spus că e vorba de culoare, religie sau poziție geografică, răspunse el.

— Nu? Atunci cum de știți de la început cine e în poziție defavorabilă indiferent de împrejurări?

Hugo își stăpâna nervii, ceru meniul de deserturi făcând un semn cu mâna, și zise:

— Tatăl meu spunea că Stalin a fost singurul care a înțeles condițiile de viață ale muncitorilor.

— Îl apăra pe Stalin?

— Îl înțelegea. Înțelegea ce urmărea.

Era mulțumit de răspuns. Părea satisfăcut.

— Îl înțelegi și tu?

— Pe cine?

— Pe Stalin.

El își scoase ochelarii din buzunarul cămășii și studia atent selecția de deserturi.

— Oamenii au dreptul să aibă păreri, spuse Eva-Stina. Ești liber să crezi ce vrei, nu?

— După Stalin, nu ești liber să crezi ce vrei. Îl poți apăra pe Stalin în vreo privință? insistă Ester cu ochii la Hugo.

— Eu nu am aceeași poziție ca tata.

— Dar, făcând abstracție de poziție, tatăl tău nu poate să ia apărarea unuia dintre cei mai teribili ucigași și criminali din istoria mondială.

— Poate să fie propagandă. Cel puțin parțial.

— Ce spui tu acum, Hugo, nu e demn de tine.

— Stalin ar fi fost bun pentru tata și pentru alții în poziția lui, pentru muncitori. Se pare că Stalin era de partea lor. N-avem noi dreptul să judecăm; e vorba de interese de clasă, și pe urmă erau alte vremuri, alte condiții.

— Dar tocmai muncitorii nu se pot ridica deasupra avantajelor de scurtă durată, dacă chiar presupunem că e vorba de avantaje, deși eu nu cred, fiindcă nimeni nu poate fi avantajat de teroare și totalitarism. Dar hai să presupunem că așa e, de dragul raționalității. Tu, de exemplu. Pe tine te avantajează ideile și practica liberalismului. Creezi artă video în care critici civilizația noastră, ceea ce n-ai putea face niciodată într-una dintre țările sau într-unul dintre sistemele politice pe care le ovaționezi și le aperi. Dar nu vrei să aperi ideile care-ți avantajează activitatea profesională, deoarece tu consideri că ai datoria ca de dragul integrității, al societății și al exploataților să te ridici deasupra intereselor proprii. Dar de ce nu te aștepți la același lucru din partea tatălui tău și a altor muncitori? Adică să se ridice deasupra interesului personal. De ce pretinzi mai mult altruism și o privire de ansamblu mai justă de la tine decât de la alții?

— Tata era un simplu muncitor. Un om mărunț într-o situație precară.

— A avea putere și a nu avea putere sunt două lucruri complet diferite, spuse Eva-Stina, care de data asta se cam repeta.

— Vrei deci să spui că muncitorii nu pot face aprecieri etice în legătură cu nimic decât dacă au ceva de câștigat? zise Ester. Nu se pot gândi la nimic altceva decât la ei înșiși și la interesele lor? Nu pot să țină cont de integritate și de viața altora?

Hugo își băgă o scobitoare între dinți și, întorcându-se spre Eva-Stina, o întrebă ce desert vrea. Șerbet. Hugo voia fondant de ciocolată. Ester voia și ea fondant de ciocolată, dar nu putea comanda același lucru, având în vedere situația încordată care se crease, așa că luă *panna cotta*.

— Maiakovski era de partea statului sovietic, spuse Hugo, după ce li se luă comanda. Citește *Pașaportul sovietic*. „Invidiați-mă – sunt cetățean al Uniunii Sovietice.“

— Să sperăm că n-ar fi scris asta dacă ar fi știut ce știm noi.

Hugo Rask privea cu jind noaptea de iarnă, unde zăpada care cădea se vedea limpede sub felinare. Fulgi mari, rotunzi. Timp de câteva secunde, Ester fu cu prinsă de sentimentul că avusese o nouă șansă de ași relua relația cu Hugo, dar că acum o ratase total. Prea fusese obositoare, tăioasă și polemică.

Asta e, acum o s-o aleagă pe cealaltă, și nu pe mine, își zicea Ester. L-am pierdut exact acum. Acum am zdrobit sămânța firavă care dădea să încolțească din nou. Ne-a luat pe amândouă la restaurant ca să ne tes teze și, în fine, și-a dat seama că nu pe mine mă vrea.

Îi dispăruse și ultima îndoială, după ce o pusese în seara asta la încercare.

Aprinsă la față, zise:

— Dar sigur, totul depinde din ce perspectivă privești.

Ce înfiorător de inutil să mă bag în discuția despre Stalin și talibani.

Regreta. Nu regreta.

Oricum nu putea să trăiască alături de cineva care gândea în lozinci și rămânea nemișcat pe suprafața alunecoasă a activismului ca să nu trebuiască să coboare în labirintul cercetării profunde.

Li se aduse desertul, și pe fața lui Hugo apăru un zâmbet forțat, ca un foc din lemne ude. Au mâncat re pede. Pe urmă el își scoase portofelul ca un om de afaceri dintr-un desen și plăti pentru toți trei.

— Dar nu trebuie, zise Ester.

— Nici nu încape discuție.

Își închise portofelul cu zgomot, încât se auzi povara răspunderii, și se ridică primul, deasupra însoțitoarelor. O luară în sus pe Nybrogatan, trei persoane traversară piața umăr la umăr, intrară pe Sibyllegatan și se îndreptară spre Kommendörsgatan. Ninge.

Cei doi colegi de lucru urmau să se întoarcă la atelier, iar Ester trebuia să-și continue drumul și să ia autobuzul. Se opriră în fața ușii să-și spună la revedere.

— Mulțumesc pentru cină și pentru carte.

— Sper să-ți folosească.

— Sigur c-o să-mi folosească.

El îi făcu cu mâna și spuse:

— Atunci, noroc.

Îi văzu pe cei doi intrând pe ușă. Ester merse înainte pe trotuar, ca de atâtea alte ori. De câte ori poate cineva să meargă pe un trotuar până să renunțe?

„Atunci, noroc“, își repetă ea. Era o frază cu toate calitățile unei arme ucigașe. *Oamenii au fost creați ca să se chinuiască unii pe alții.* Subliniasse propoziția asta când citise, acum câțva timp, *Idiotul*.

Și deodată se opri din mers. Înțelese brusc ce avea de făcut. Și trebuia s-o facă acum. Erau prea multe lucruri neclarificate. În seara asta avea prilejul să spună ce are pe suflet. În seara asta trebuia să se întâmple ceva. Se întoarse spre casa lui. Îi era dator cu o discuție serioasă.

Înăuntru, luminile erau încă aprinse. Ester putea să aștepte. Se simțea puțin înviorată la gândul că, în fine, vor putea vorbi despre tot ce a fost și de ce acum e așa cum e. Și se mai gândea la ce s-ar putea întâmpla, ce-ar putea să iasă dintr-o discuție sinceră, purtată în mijlocul nopții și cu alcool în sânge.

Se învârti puțin pe străzile din jur. Când o să se întoarcă, luminile o să fie stinse și toate încăperile cu fundate în întuneric.

Când se întoarse, văzu o fereastră larg deschisă și se auzea că cei dinăuntru joacă ping-pong.

Râdeau amândoi așa, politicoși, cum râzi când vrei să-ți placă de cineva, dar simți că te separă un vacuum, când ai toată bunăvoința, dar nimic în comun, când vrei să arăți că ți-e bine cu persoana respectivă, dar nu ești tu însuși, și ceea ce faceți în momentul ăla nu prea

vă alimentează buna dispoziție. Participi și te arăți vesel numai de dragul celuilalt. Ca o prefăcătorie, nenatural. Așa le era râsul.

Și ei i se întâmplase să râdă în felul ăsta. Dar nu cu el. Cu el n-a jucat niciodată teatru, nu s-a prefăcut, nu s-a simțit niciodată nenaturală. Într-o zi, el i-a spus că nu vorbise niciodată în felul ăsta cu altcineva. Pentru ea, vorbitul era afrodisiacul suprem, lucrul la care se pricepea și pe care îl stăpânea cel mai bine. Într-o discuție, putea doborî pe oricine care-i împărțea pasiunea de a sta de vorbă, de a face schimb de idei. Convorbirile ei cu Hugo avuseseră o încărcătură erotică, erau nesfârșite și infinit de fructuoase – dar, după cât se vede, nu și indispensabile. Era limpede că oamenii puteau să trăiască și fără convorbiri interesante. Nevoia lor primordială nu era conviețuirea erotico-verbală, ci lipsa neplăcerilor, care avea prioritate înaintea substanței și a opiniilor. Scutirea de neplăceri o plăteau cu prețul unei vieți plictisitoare.

Ester Nilsson aștepta pe trotuarul din fața atelierului lui Hugo, cu picioarele degerate, și se gândea că la atelierul ăla aveau loc multe activități pline de viață. Mai așteaptă aproape o oră, dârdâind de frig în haina ei mult prea subțire. În cele din urmă se stinse lumina și se făcu întuneric, cu excepția unei licăririi palide dintr-o încăpere din spate. Mai așteaptă cinci minute. Apoi intră pe poartă, traversă curtea interioară și urcă treptele până la apartamentul lui.

În casa scării o întâmpină mirosul de care își aducea aminte: praf stătut și piatră rece. I-ar fi făcut rău, așa

cum îți fac mirosurile rămase în memorie, dar nu acum. Dorința confruntării era prea mare. Ușa de la intrare era întredeschisă. Ciocăni.

— Da? se auzi glasul lui, amabil, expectativ.

Făcu un pas în hol. Ce mult așteptase momentul ăsta, să stea de vorbă cu el cum trebuie, fără să fie tulburat, acasă la el, când nici unul nu era pe picior de plecare.

Îl auzi venindu-i în întâmpinare, dinspre bucătărie, dând colțul. Acum îl vedea, îi vedea fața lucitoare, rotundă ca luna, care de obicei exprima un pic de șo - văială și introspecție.

Ester începu să zică ceva. Repetase în timp ce bătuse strada. Suna așa: „Mă gândeam că-m putea sta un pic de vorbă, după seara asta atât de plăcută. N-am avut niciodată ocazia să vorbim serios despre ce să întâmplat, unde ne aflăm acum și ce să facem cu tot ce am clădit noi doi“.

Asta plănuiise să spună.

Ce mult vor să vorbească cei respinși. Vorbitul ăsta continuu. Cel care respinge nu simte deloc nevoia să vorbească.

Ea știa foarte bine că cel care pleacă nu simte durere; cel care pleacă nu simte nevoia să vorbească, fiindcă că n-are nimic de spus. Cel care pleacă a încheiat capitolul. Asta-i marea durere. În schimb, cel părăsit are nevoie să vorbească la infinit. Și toată vorbăria asta nu e decât o încercare de ai spune celuilalt că s-a înșelat. Că, dacă și- ar fi dat seama de natura adevărată a lucrurilor, n-ar fi ales ce-a ales, ci ar iubi-o

pe ea. Vorbitorul nu caută să elucideze, așa cum pretinde cel care vorbește, ci caută să convingă, să schimbe alegerea făcută.

N-are rost să vorbești. Nu primești răspunsuri sincere, și asta din considerație. T rădezi și ești trădat, și nu mai ai ce să discuți, întrucât nimeni nu are obligații când îi lipsește voința. Ce se face din milă n-are nici o valoare când celălalt speră că a fost făcut din iubire.

Ester nu apucă să spună ce repetase, dar începu totuși:

— Mă gândeam că putem...

După care îi înregistrează expresia feței. Era expresia cuiva care tocmai a înghițit un șarpe.

Hugo aștepta pe cineva. Dar nu pe ea. Îi ieși din gură o exprimare eliptică – de spaimă și de groază, sau de ce o fi simțit în momentul acela.

— Vine... altcineva... vine Eva-Stina.

Ester trânti ușa și o luă la fugă pe scări, alunecând repede în jos de-a lungul balustradei, ca să evite întâlnirea cu a doua femeie, care era prima. Rămăsese desigur în atelier și era ocupată cu ceva. Poate că termina de pictat un panou.

E mai ușor să faci față unor răspunsuri definitive decât unora difuze. Depinde de Speranță, de natura ei. Speranța parazitează trupul omului și trăiește într-o perfectă simbioză cu inima lui. Nu ajunge să-i pui cămașa de forță și s-o încui într-un ungher întunecat. Nu ajută nici regimul de înfometare cu pâine și apă. Trebuie să i se taie orice sursă de hrană. Dacă Speranța are nevoie de oxigen, își face ea rost de el. Găsește oxigen într-un adjectiv prost plasat, într-un adverb rostit din neatenție, într-un gest compensatoriu de compasiune, într-o mișcare a corpului, un zâmbet, o licărire a ochiului. Cel care speră se face că nu știe că empatia e o forță mecanică. Omul indiferent se arată grijuliu față de cel în suferință pentru a se ocroti pe el însuși.

Speranța trebuie lăsată să moară de inaniție ca să nu-l rătăcească și să nu-l orbească pe cel care o găzduiește. Speranța nu poate fi ucisă decât cu brutalitatea lucidității. Speranța e crudă fiindcă te leagă, te prinde în plasă.

Când parazitul Speranță e desprins de trupul-gazdă, acesta ori moare, ori își recapătă libertatea.

Trebuie spus că Speranța și simbioza sa nu cred că cel iubit își va schimba voința. Speranțadin inima omului crede că există o voință la care ai drept de apel; că cel iubit vrea să fie – de fapt – ceea ce se preface că nu vrea să fie, sau că nu vrea să fie ceea ce se preface că vrea să fie, fiindcă lumea rea din jur îl face să vrea să fie; pe scurt, că lucrurile nu sunt așa cum par. Și că adevărul adevărat e altceva, și că acel altceva abia dacă se distinge.

Asta e povestea Speranței.

Când Ester se întoarse acasă în noaptea aceea, își făcu, la fel ca întotdeauna, toaleta de seară. În sâmbăta aceea se împlinea un an de când Hugo venise la ea la masă. Mâncaseră o mâncare roșiatică și el se ducea o dată pe oră la fereastră ca să fumeze. Peste o săptămână se împlinea un an de când suferea Ester. Suferința se va intensifica și se va concentra în următoarele zile, dar acum era mai pură, mai puțin neclară.

Nu mai rămânea nimic de înțeles.